

provincie **HOLLAND**
ZUID

Gebiedsprofiel
Duin Horst en Weide

Gebiedsprofiel Duin Horst en Weide

Opgesteld door H+N+S Landschapsarchitecten en Enno Zuidema Stedebouw,
in opdracht van de Provincie Zuid Holland

1 juli 2014

ENNO ZUIDEMA STEDEBOUW

H+N+S Landschapsarchitecten

Soesterweg 300, 3812 BH Amersfoort

Postbus 1603, 3800 BP Amersfoort

T 033 432 80 36 ■ F 033 432 82 80

E mail@hnsland.nl ■ W www.hnsland.nl

H+N+S Landschapsarchitecten

Soesterweg 300
3812 BH Amersfoort
t 033 4328036

www.hnsland.nl
mail@hnsland.nl

Enno Zuidema Stedebouw

Schiedamsevest 91D
3012 BG Rotterdam
t 010 4048289

www.ezstedebouw.nl
mail@ezstedebouw.nl

Amersfoort en Rotterdam, juli 2014

© H+N+S Landschapsarchitecten

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt mits de bron wordt vermeld.

Inhoud

Inleiding	7
Het verhaal van Duin Horst en Weide	
Het verhaal van Duin Horst en Weide	13
Uitwerking legenda-eenheden	
Natuurlijke duinen	29
Historische landgoederen/buitenplaatsen in de binnenduinrand	39
Herkenbaar waterrijk veenweide	45
Droogmakerij als herkenbare eenheid	51
Weg door stad en land	55
Doorsnijdend spoor	65
Water als structuurdrager	71
Kwaliteit in dorpsgebied	79
Kwaliteit van de stads- en dorpsrand	85
Linten blijven linten	97
Werkgebieden met karakter	103
Vrijetijdslandschap	109
Identiteitsdragers	121
Rust en stilte	127
In de praktijk	
Inleiding	131
N44 ter hoogte van Horst en Voordelaan	133
Oostdorperweg	145
Vliet, omgeving de Knip	159
Geraadpleegde bronnen	
Geraadpleegde bronnen	170

Inleiding

De provincie Zuid-Holland maakt werk van kwaliteit in de ruimtelijke ordening. Zij wil de karakteristieken van de Zuid-Hollandse landschappen herkenbaar en beleefbaar houden en tegelijk ook ruimte bieden voor nieuwe ontwikkelingen. De kwaliteitskaart in de Visie ruimte en mobiliteit is hiervoor de basis. Deze kwaliteitskaart is voor een 16-tal gebieden uitgewerkt in “gebiedsprofielen ruimtelijke kwaliteit”.

Een gebiedsprofiel omvat een beschrijving van karakteristieken (wat is er), ontwikkeling (wat speelt er), kwaliteiten (wat is waardevol) en ambitie (wat willen we) van het landschap van het betreffende gebied. Het gebiedsprofiel is in samenwerking met gemeenten en andere overheden en gebiedspartners opgesteld als gezamenlijke basis voor de ruimtelijke kwaliteit van dit gebied. Gedeputeerde Staten stellen het gebiedsprofiel vast als bevestiging van dit gezamenlijke vertrekpunt en tegelijk als uitgangspunt voor provinciale plannen.

Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten passen in het bestemmingsplan (of het bestemmingsplan wordt daarop aangepast). Het bestemmingsplan is gebonden aan het provinciale ruimtelijke beleid zoals dat is opgenomen in de Visie ruimte en mobiliteit en de bijbehorende Verordening ruimte. De kwaliteitskaart uit de Visie ruimte en mobiliteit is uitgangspunt bij het opstellen van het gebiedsprofiel. De kwaliteitskaart is een belangrijk onderdeel van het ‘handelingskader ruimtelijke kwaliteit’. Dit handelingskader is de basis van de provincie voor ruimtelijke kwaliteit. Het bestaat verder uit de richtpunten bij de kwaliteitskaart en de regelgeving uit de Verordening ruimte. De richtpunten beschrijven (generiek voor Zuid-Holland en gebiedsspecifiek) puntsgewijs de bestaande kenmerken en waarden en de wijze waarop nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen hiermee rekening kunnen houden. In artikel 2.2.1 van de verordening zijn regels met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit opgenomen waar (bestemmings)

plannen aan moeten voldoen. Het gebiedsprofiel werkt de richtpunten voor iedere regio uit en geeft daarmee een handreiking hoe gemeenten en initiatiefnemers daarmee om kunnen gaan. Het staat tussen de provinciale kwaliteitskaart en de beeldkwaliteitsparagrafen / –plannen van/bij bestemmingsplannen van de gemeenten in.

De kwaliteitskaart is een integratie van 4 kaarten die 4 onderscheiden lagen verbeelden. Het betreft de:

- laag van de ondergrond: de grondslag binnen de provincie en natuurlijke, landschapsvormende processen;
- laag van de cultuur- en natuurlandschappen: het zichtbare landschap en het grondgebonden nut);
- laag van de stedelijke occupatie: het bebouwde gebied en de doorlopende netwerken van (vaar)wegen, spoor en groen;
- laag van de beleving: kenmerkende waarden van recreatie, cultuur etc.

De legenda-eenheden van deze kaarten zijn uitgewerkt in de hiervoor genoemde richtpunten. De legenda-eenheden zijn in het gebiedsprofiel uitgewerkt in kaart, beeld en tekst. Bij het opstellen van het gebiedsprofiel is het huidige landschap met de huidige kwaliteiten als uitgangspunt genomen; het landschap zoals dat er vandaag de dag bij ligt. Dit betekent dat op stapel staande ontwikkelingen, die nog niet in uitvoering zijn, niet zijn meegenomen.

Kwaliteitskaart 2020
Provinciale Structuurvisie
 Provinciale Staten 30 januari 2013

provincie **HOLLAND**
Zuid

Verklaring

K
U
S
T

Natuurlijke duinen

Bollenlandschap in de binnenduinrand

Historische landgoederen in de binnenduinrand

C
O
M
P
E
N
L
E
X

Herkenbaar waterrijk veengebied

Droogmakerij als herkenbare eenheid

D
E
L
T
A

Onderscheidend rivierengebied

Herkenbare open zeekeusplator

N
E
T
W
E
R
K
E
N

Weg door stad en land

Doorsnijdend spoor, verdichte stationsomgeving

Water als structuurdrager

B
E
L
E
V
I
N
G

Gevarieerd en verbindend vrijetijdslandschap

Identiteitsdragers van Zuid-Holland

Rust en stilte

met algemeen de kaart 11

(S
T
E
D
E
L
I
K
E)

Kwaliteit in stads- en dorpsgebied

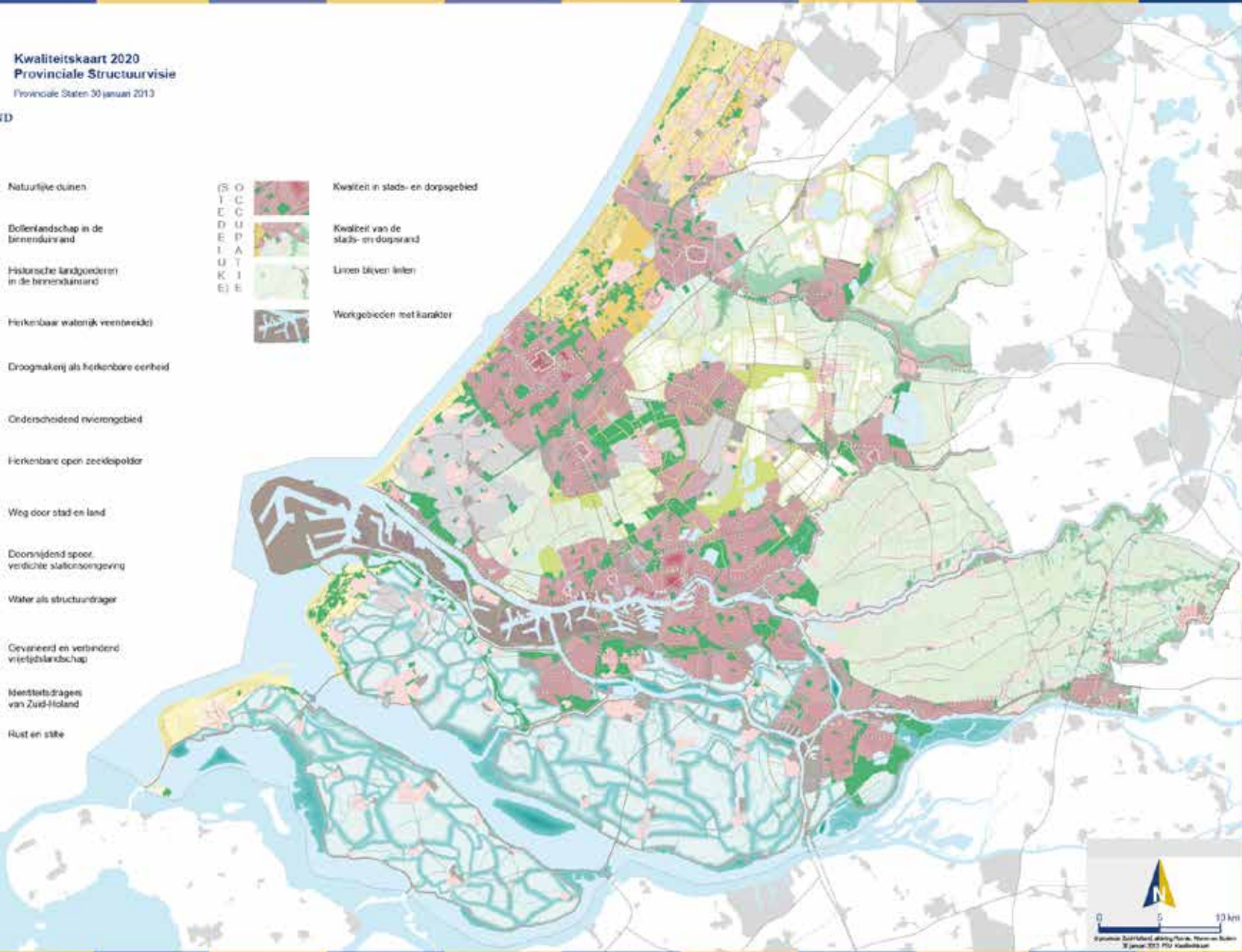
Kwaliteit van de stads- en dorpsrand

Linnen blijven linnen

Werkgebieden met karakter

Provincie Zuid-Holland afdeling Plan, Ruimte en Samenleving
 30 januari 2013 P10 Kwaliteitskaart

Wat is een gebiedsprofiel?

Het gebiedsprofiel is een handreiking om de kwaliteit van plannen en ontwikkelingen te stimuleren om zo de ruimtelijke kwaliteit te behouden of te versterken. Het gebiedsprofiel bevat een schat aan informatie die gebruikt kan worden om te bepalen met welke kwaliteiten het wenselijk is rekening te houden bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het gebiedsprofiel is de basis voor het plannen met kwaliteit. Elke ontwikkeling vraagt uiteindelijk om maatwerk. Er wordt niet bepaald waar welke functie mag komen; er staan geen bestemmingen of functies in. Het is een aanzet om wederzijds het gesprek over ruimtelijke kwaliteit van initiatieven en over planvorming aan te gaan. Het gebiedsprofiel is dus nadrukkelijk geen blauwdruk hoe dingen moeten en daarmee geen ontwikkelingsplan. De gebiedsprofielen zijn in eerste instantie bedoeld voor de gemeenten en hun adviseurs en dienen ook als inspiratiekader voor particuliere initiatieven.

Leeswijzer

De gebiedsprofielen zullen allemaal ontsloten worden via één interactieve website. De opbouw van alle gebiedsprofielen van de Provincie Zuid Holland is daarom gelijk. Voorliggend rapport vormt de bundeling van de inhoud van deze website voor het gebied Duin Horst en Weide.

In het eerste deel wordt ingegaan op het verhaal van de streek. Hierin wordt een korte omschrijving gegeven van de ontstaansgeschiedenis en de kenmerken van het gebied. Dit verhaal dient als kennismaking met het gebied (geschiedenis en ligging in de ruimere context) en de ontwikkelingen die er spelen.

In het tweede deel worden de voor het gebied relevante legenda-eenheden uit de kwaliteitskaart uitgewerkt. Voor Duin Horst en Weide zijn er 14 van toepassing. Hierbij wordt eerst ingegaan op de karakteristiek, de ontwikkelingen en de ambities van de legenda-eenheid als geheel. Daarna wordt ze verder uitgewerkt in kaart, beeld en tekst. De titels van deze kaarten komen uit de kwaliteitskaart en zijn voor alle gebiedsprofielen gelijk, ze zijn dus niet specifiek gemaakt voor Duin Horst en Weide.

In het hoofdstuk 'In de praktijk' is uitgewerkt hoe de kwaliteiten uit de gebiedsprofielen meegenomen kunnen worden in verdere planvorming.

In dit deel wordt een aantal casussen uitgewerkt als voorbeeld van hoe het gebiedsprofiel kan worden ingezet bij het inspireren en het sturen op ruimtelijke kwaliteit.

Het gebiedsprofiel is via de provinciale website digitaal in te zien en te gebruiken.

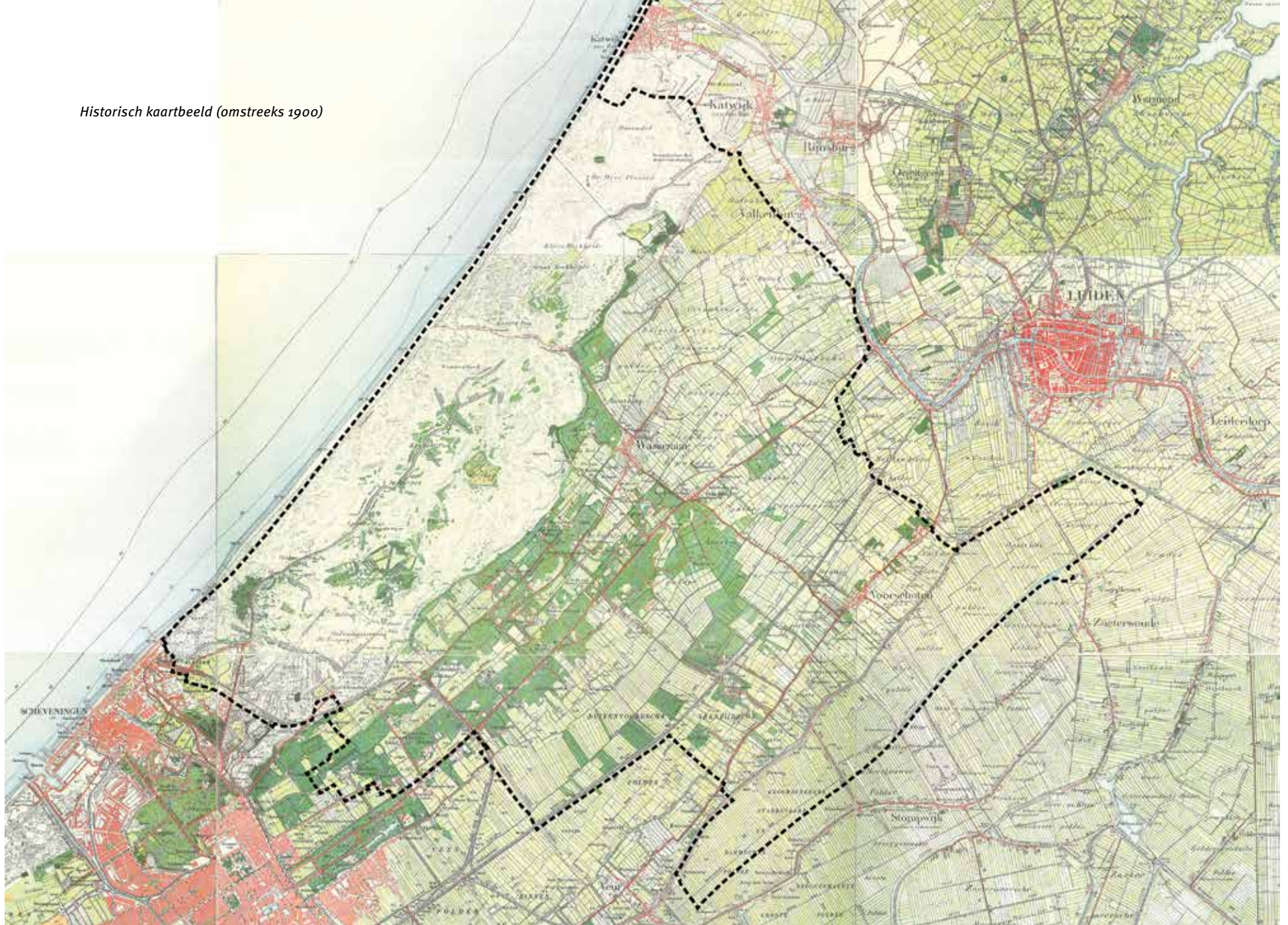
Terminologie

De verschillende partners werken al jaren aan de ruimtelijke kwaliteit van Duin Horst en Weide. Een belangrijk document hierbij is het Landschaps Ontwikkelingsplan (LOP). In het LOP wordt gebruik gemaakt van bepaalde termen, deze komen niet 1 op 1 overeen met de terminologie in het gebiedsprofiel. Dit komt omdat alle gebiedsprofielen van de provincie volgens hetzelfde stramien zijn opgebouwd en dezelfde terminologie hanteren. Zo wordt in het LOP de term 'iconen' gebruikt, in de gebiedsprofielen worden hiervoor 'identiteitsdragers' gehanteerd. In het LOP wordt bijvoorbeeld gesproken over het vergroten van de beleefbaarheid en toegankelijkheid van het 'metropolitane landschap', deze ambities worden in de gebiedsprofielen samengebracht onder de term 'vrijtijdslandschap'. In het LOP wordt gesproken over 'stad-land relaties' en 'stad-land poorten', in het gebiedsprofiel worden dit 'stad-land verbindingen' genoemd. De termen mogen net anders zijn, de kwaliteiten en ambities die hieraan ten grondslag liggen sluiten nauw op elkaar aan.

Terminologie LOP	Terminologie gebiedsprofiel
Iconen	Identiteitsdragers
Toegankelijk Metropolitaan landschap Uitloopgebied	Vrijtijdslandschap
Stad-land relatie Stad-land poorten	Stad-landverbinding
Historische boerderij	Boerenervenlint

Het verhaal van Duin Horst en Weide

Historisch kaartbeeld (omstreeks 1900)

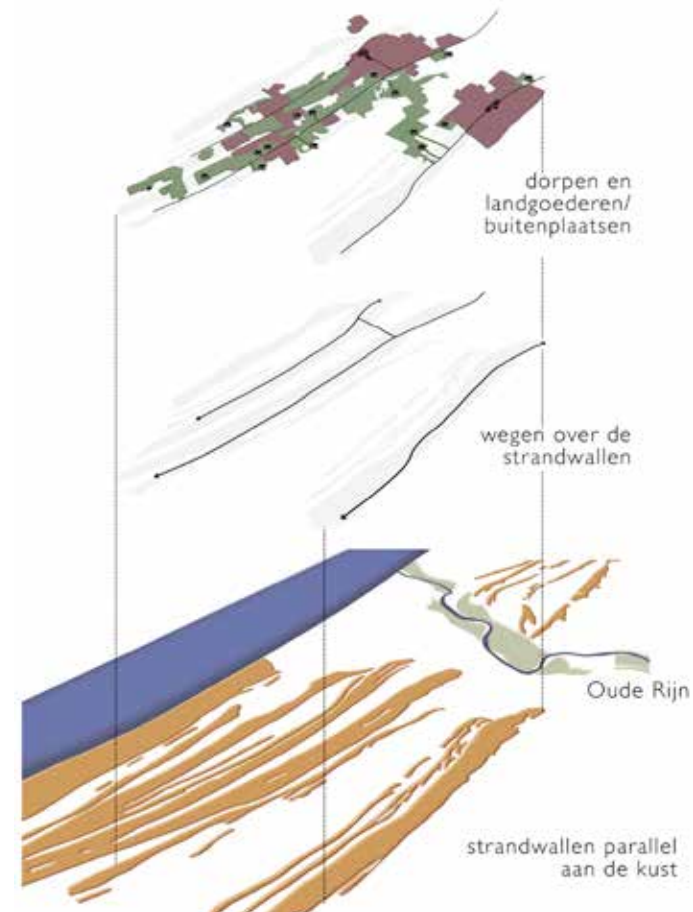
Het verhaal van Duin Horst en Weide

Ontstaansgeschiedenis

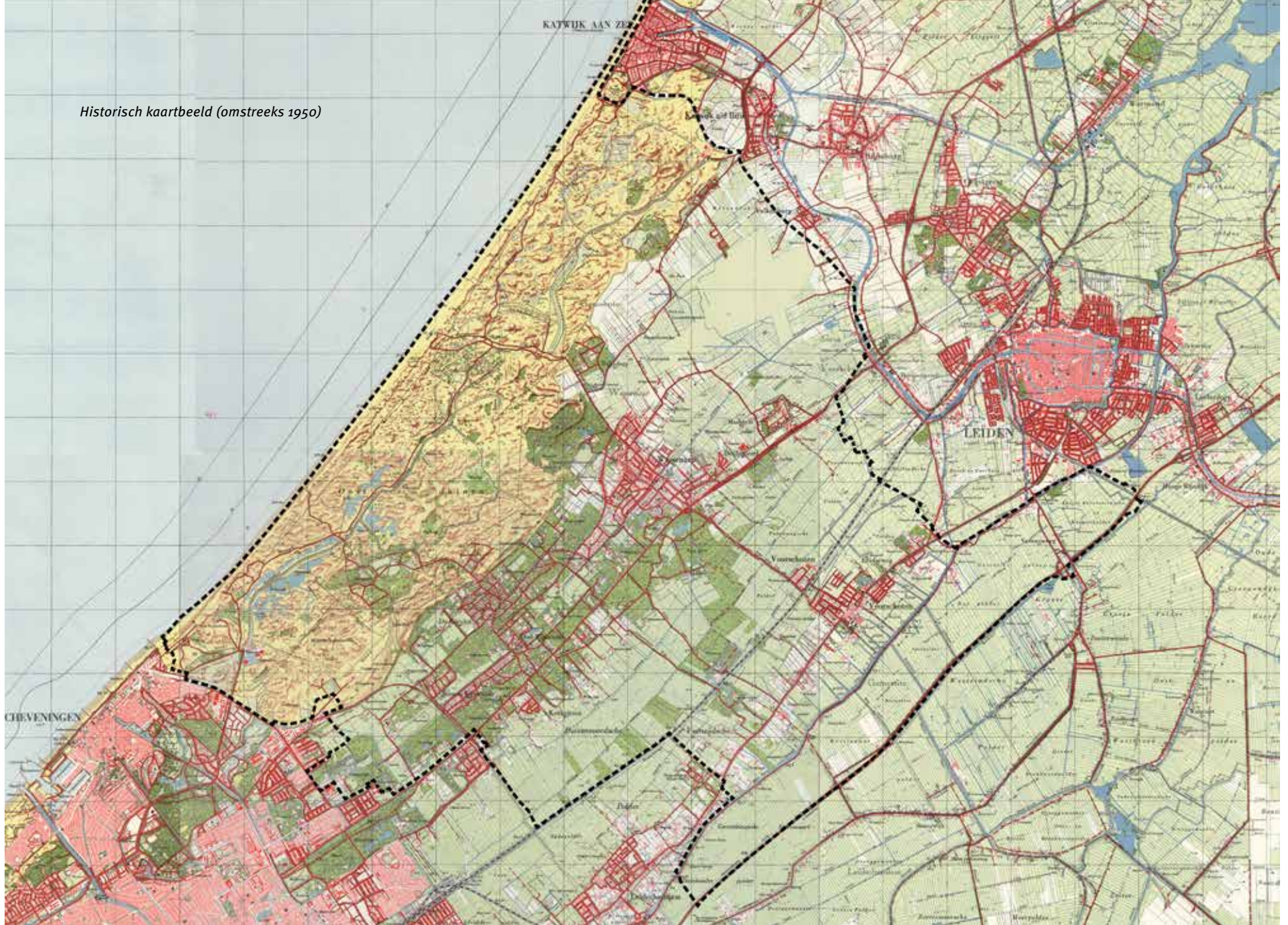
Het landschap van Duin Horst en Weide is de afgelopen 12.000 jaar door een samenspel van natuurlijke processen (water en wind) en menselijk handelen gevormd. Langs de kust werd veel klei en zand afgezet tot hogere, langgerekte strandwallen. Deze strandwallen liggen in noord-zuidrichting, evenwijdig aan de kust. De hogere en drogere ligging van de strandwallen maakten deze geschikt voor de vestiging van boerderijen en kastelen en later dorpen/steden, zoals Wassenaar en Voorschoten. Door het aantrekkelijke natuurlandschap en de goede bereikbaarheid vestigde in de 17e eeuw de welgestelde burgerij en de adel zich in boerderijen en bouwde er landhuizen en buitenplaatsen. Vanaf het begin van de 20e eeuw zijn de strandwallen sterk verdicht door de bouw van meerdere villawijken. De strandwallen kenmerken zich door een lommerrijk, besloten landschap.

Groen en lommerrijk landschap op de strandwal

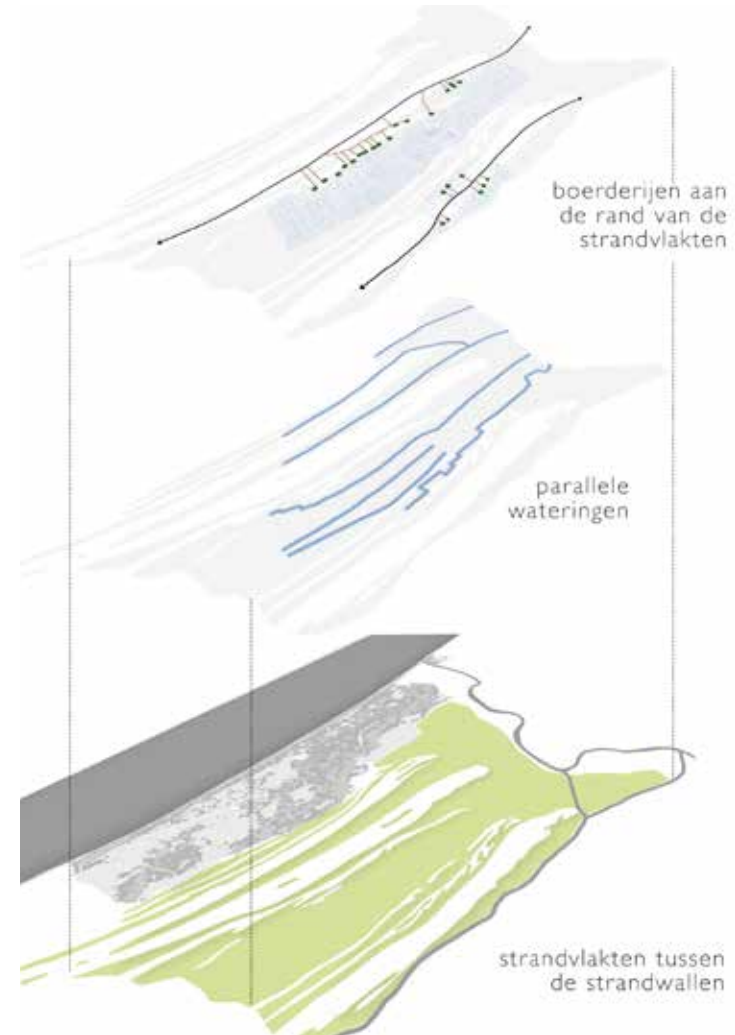
Historisch kaartbeeld (omstreeks 1950)

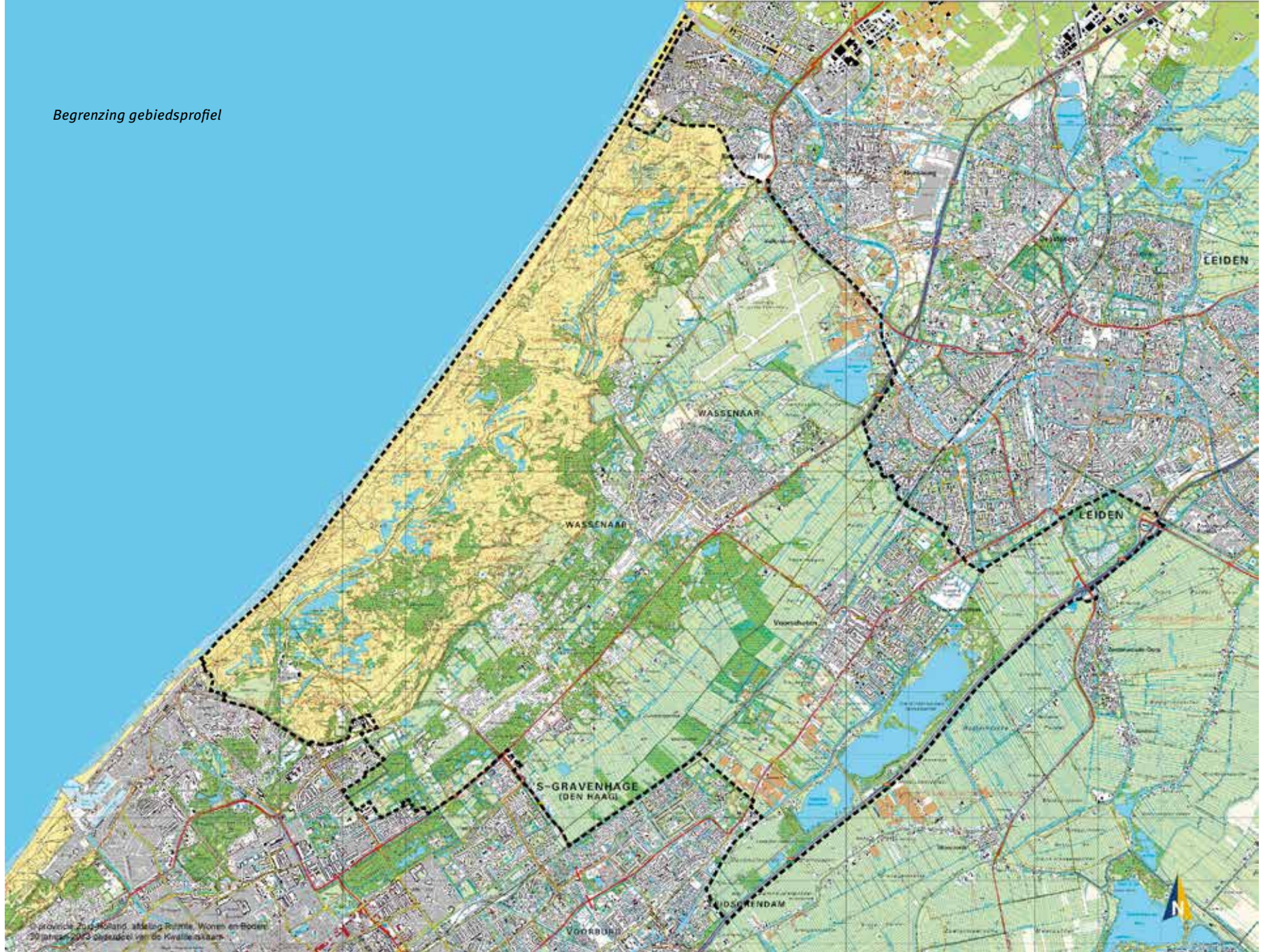
Tussen de hogere strandwallen liggen de lager gelegen strandvlakten, waar zich gedurende enige duizenden jaren meters dikke veenpakketten ontwikkelden. Vanaf ongeveer het jaar 1000 is dit veen ontgonnen voor agrarisch gebruik. Op de overgang van de strandwallen en de strandvlakten waren de condities voor landbouw goed. Er werden boerderijen gebouwd op strategisch hoger gelegen plekken op de rand van het zand en de overgang naar het veen. De strandvlakten worden afgewaterd middels een aantal parallelle wateringen, die de noordoost gerichtheid van het landschap versterken en belangrijke ruimtelijke structuurdragers vormen. Alle wateringen lopen dood tegen de Landscheiding, die sinds het eind van de 13e eeuw de waterscheiding vormt tussen Rijnland en Delfland. Vanaf de Landscheiding watert het hele gebied af op de Oude Rijn. De strandvlaktes vormen open, weidse ruimtes met een regelmatige verkaveling en staan in sterk contrast met de bebouwde en beboste, hoger gelegen strandwallen.

Weidse strandvlakte

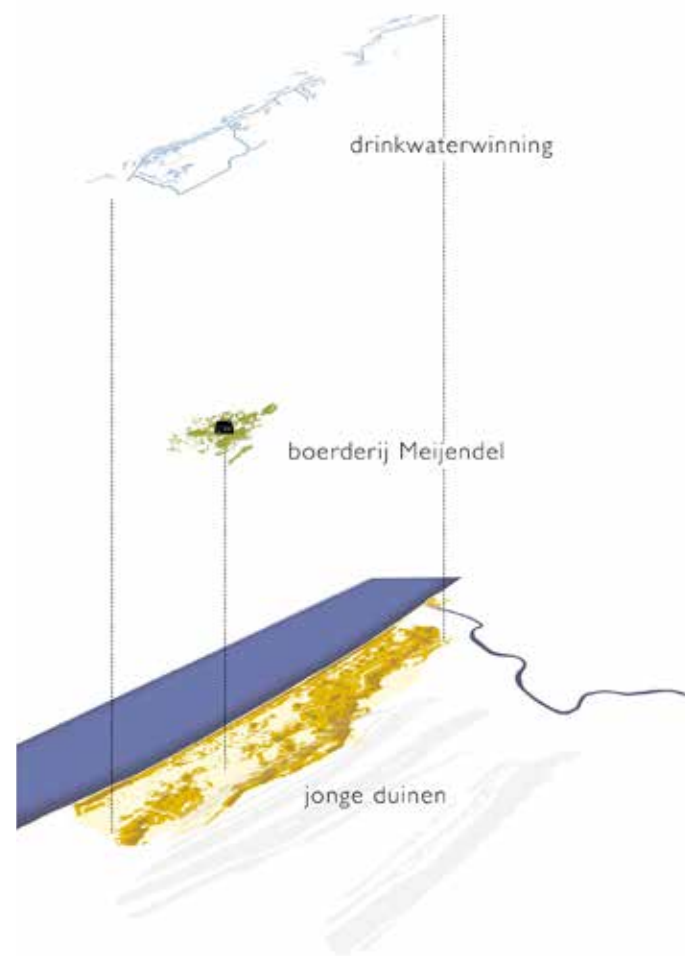
Begrenzing gebiedsprofiel

Tussen 1200 tot 1600 werd het westelijke deel van het oorspronkelijke landschap van strandwallen en strandvlakten met een dik pak duinzand bedekt en ontstonden de reliëfrijke, jonge duinen. In de 19e eeuw werd – tevergeefs – gepoogd het duinlandschap te ontginnen (o.a. in Meijendel, Bierlap, Kijfhoek, Harstenhoek, Sparregat). Een belangrijk relict van deze ontginningsgeschiedenis is boerderij Meijendel. Meijendel heeft zich nu ontwikkeld tot belangrijk recreatief knooppunt. Vanaf de 19e eeuw werden de duinvalleien in gebruik genomen voor waterwinning. Via sprangen werd het grondwater naar de pompstations geleid. Halverwege de 20e eeuw werden infiltratieplassen aangelegd t.b.v. de infiltratie van rivierwater. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is in de duinen de Atlantikwall aangelegd, veel van de betonnen bouwwerken zijn nog aanwezig. Aan de noordoostzijde van het gebied zijn de duinen op verschillende plekken deels afgegraven ten behoeve van zandwinning. Deze zijn als bollenvelden in gebruik geweest. In de 20e eeuw zijn deze gebieden omgevormd tot natuurgebied (o.a. Lentevreugd).

Natuurlijk duinlandschap

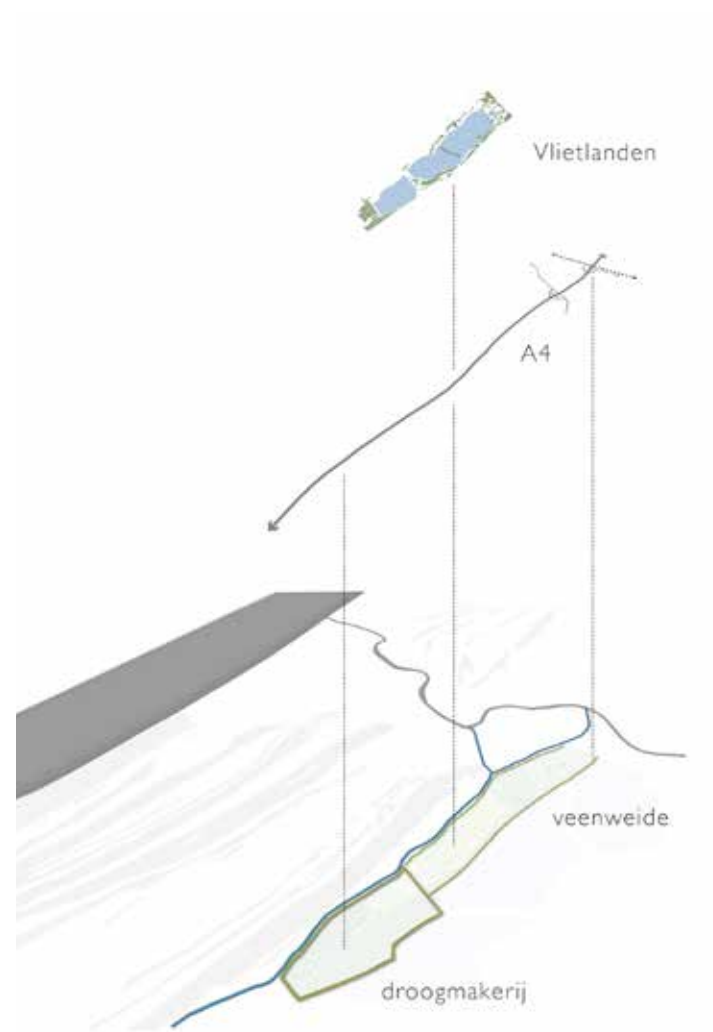

Aan de noordgrens van het gebied stuiten de duinen en strandwallen/strandvlakten op de oeverwallen van de Oude Rijn. Langs vrijwel de gehele kust liggen de waterlopen en wegen in noord-zuidrichting, parallel aan de strandwallen. In de Oude Rijnzone domineert echter de oost-west oriëntatie: de kernen van Katwijk, Rijnsburg, Valkenburg en Leiden liggen allemaal langs de oeverwal van de Oude Rijn. Hier ten zuiden van ligt het voormalig militair vliegveld Valkenburg, dat stamt uit de Tweede Wereldoorlog.

Ten oosten van het strandwallen- en strandvlaktenlandschap begint het droogmakerijen- en veenweidelandschap van het Groene Hart. De droogmakerijen zijn ontstaan door het droogmalen van voormalige veenplassen en liggen nu lager in het landschap. Slechts een deel van dit gebied bestaat nog uit het herkenbare, open weidelandschap. De rest is sterk getransformeerd met de aanleg van Vlietland (een zandwinplas die nu als recreatiegebied wordt gebruikt) en de Vogelplas (aangelegd als natuurcompensatie voor Vlietland). De polders worden doorsneden door de A4, die tevens de grens vormt van dit gebiedsprofiel.

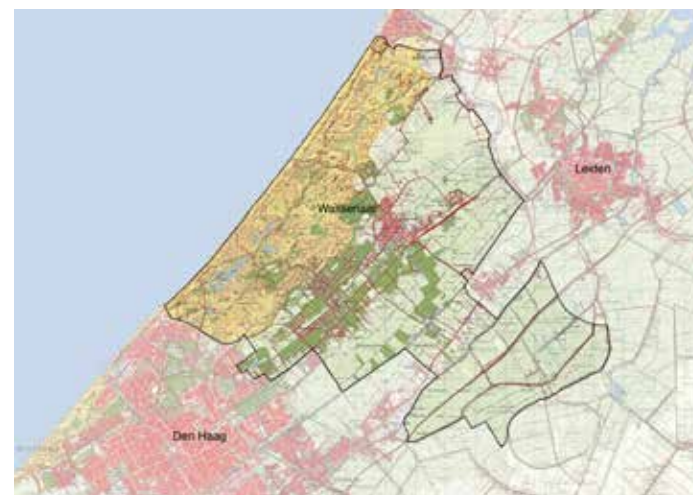
Open en lager gelegen droogmakerij

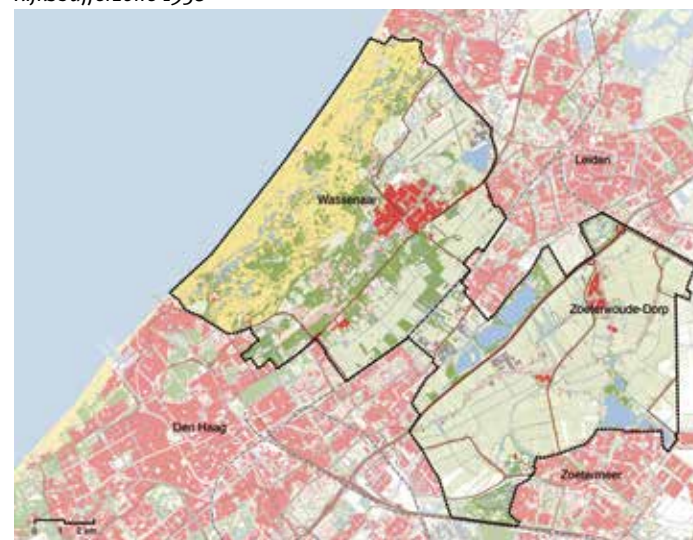
De Vliet ligt op de grens van de strandvlakte en het droogmakerijen- en veenweidelandschap. Deze watergang stamt in eerste aanleg uit de Romeinse Tijd (Kanaal van Corbulo). De Vliet is in de 17e eeuw in gebruik genomen als trekvaart en in de 19e eeuw vergraven als kanaal. De Vliet is nu onderdeel van het hoofdvaarwegennet. Ten behoeve van de zandwinning en ten behoeve van de toegankelijkheid van de woonhuizen zijn in de 17e eeuw vaarsloten aangelegd. Deze lopen vanaf de Vliet het naastgelegen strandwallenlandschap in. Ze verbinden boerderijen, landgoederen/buitenplaatsen en de dorpskern van Voorschoten met de Vliet.

Over de strandwallen lopen veel historische wegen. Door de jaren heen hebben een aantal van deze wegen zich doorontwikkeld tot grote infrastructurele lijnen. Het kleinschalige karakter van deze wegen is verdwenen en daarmee is ook het profiel veranderd. Het zicht op en de relatie met de aanliggende buitens is nog slechts sporadisch aanwezig. Ook de spoorlijn Amsterdam - Den Haag en de Vliet liggen evenwijdig aan de kust. De oriëntatie van de infrastructuur is daarmee gelijk aan die van de geomorfologie.

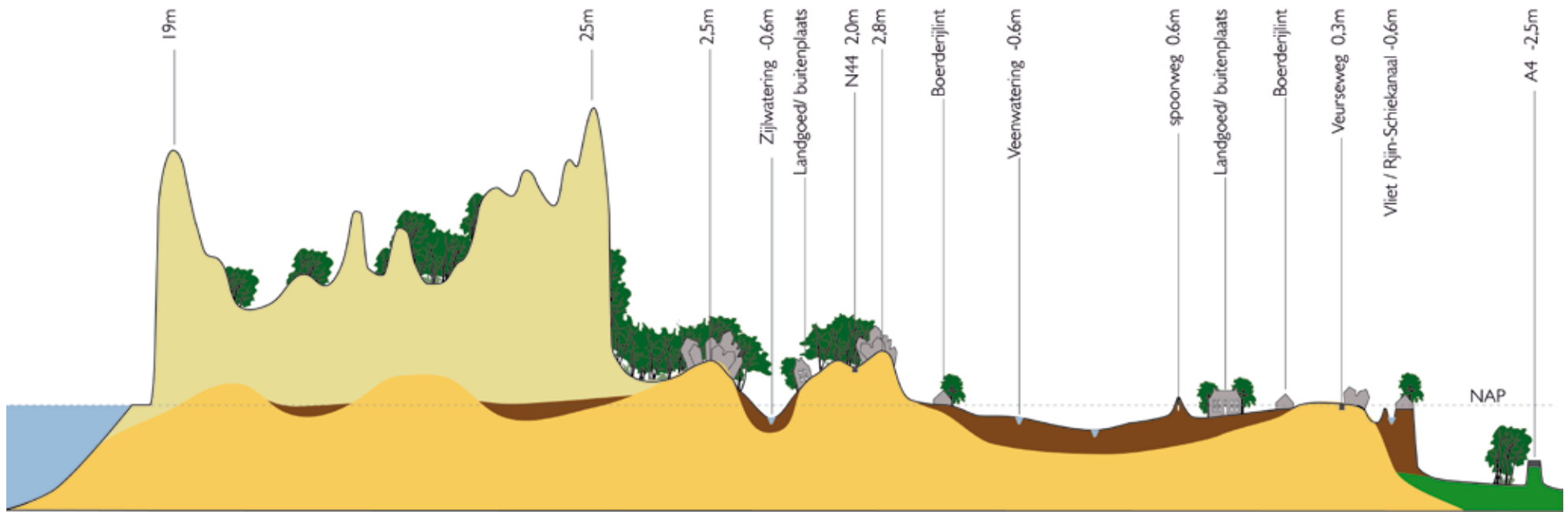
In 1958 is het gebied aangewezen als Rijksbufferzone. De bufferzone moest vooral voorkomen dat Leiden en Den Haag aan elkaar zouden groeien. Behoud van de groene, agrarische en historische waarden stond centraal. Het bufferzonebeleid heeft niet kunnen voorkomen dat het gebied de afgelopen 60 jaar, stap voor stap, verder is verstedelijkt. Deze verstedelijking bevindt zich met name buiten de grenzen van de bufferzone, aan de randen van het plangebied, waardoor het landschap van Duin Horst en Weide nu ingeklemd wordt door de bebouwingsranden van Katwijk, Leiden, Leidschendam, Voorburg en Den Haag. Maar er is ook een verdichting in het gebied zelf te zien doordat de bebouwing van Wassenaar en Voorschoten is toegenomen. Daarnaast is het gebied doorsneden door een aantal grote infrastructurele lijnen: de A44/N44, de spoorlijn Den Haag – Leiden en de A4. Nu de Rijksbufferzones zijn opgeheven, ligt de verantwoordelijkheid voor het behoud van het gebied bij de provincie Zuid-Holland en de gemeenten.

Rijksbufferzone 1958

Rijksbufferzone tot 2011

Principe doorsnede

duinen

strandwal strandvlakte strandwal

strandvlakte

strandwal

droogmakerij

Strand

Dorpscentrum Wassenaar (strandwal)

Open strandvlakte

Kasteel Duivenvoorde (strandwal)

Open weidelandschap

Ontwikkelingen

De verstedelijking van de afgelopen decennia heeft Duin Horst en Weide behoorlijk onder druk gezet. De versnippering is toegenomen door een geleidelijke verstedelijking en de aanleg van nieuwe infrastructuur. Enkele toekomstige, grote ontwikkelingen zijn de integrale gebiedsontwikkeling van het voormalig vliegveld Valkenburg, de aanleg van de RijnlandRoute (verbinding tussen de N206, A44 en A4) en het vergroten van het Valkenburgse Meer ten behoeve van de zandwinning. Het is van belang hier zorgvuldig mee om te gaan en de kwaliteiten van het gebied bij nieuwe ontwikkelingen te behouden.

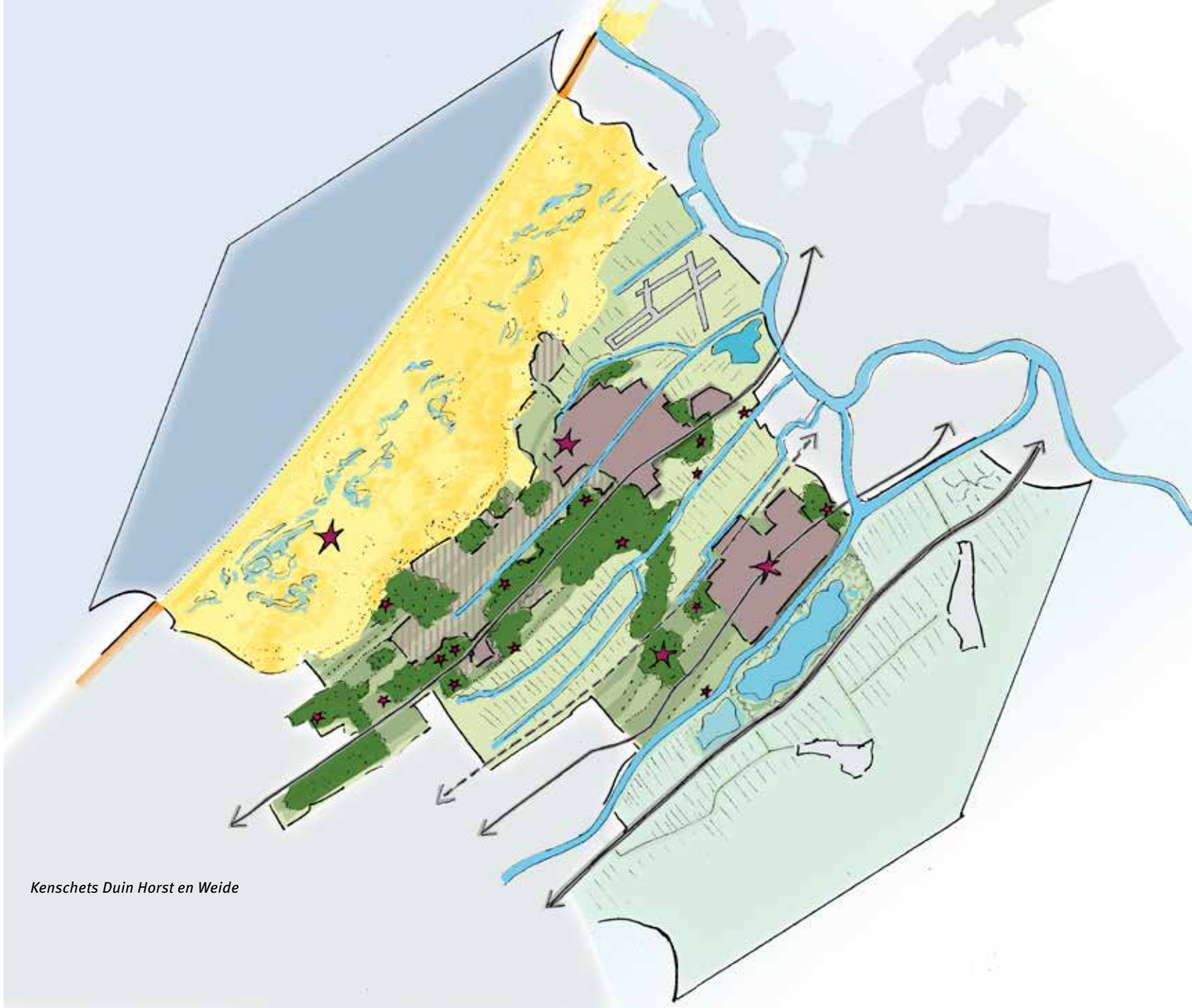
Daarnaast doet zich een aantal maatschappelijke ontwikkelingen voor die vragen om een ruimtelijk antwoord binnen het gebied. Zo groeit de recreatieve uitloopbehoefte en daarmee de vraag naar aantrekkelijke groengebieden in de omgeving van stedelijke gebieden. De opgave is om hier op een gebiedsondersteunende manier invulling aan te geven. Daarnaast is het de opgave ruimte te bieden aan de landbouw als belangrijke economische drager van het landschap. Versterken van de inkomenspositie van de boerenbedrijven door schaalvergroting en verbreding vindt al decennialang plaats. De agrarische natuurverenigingen spelen hierin een grote rol. Producten en diensten als (verblijfs)recreatie, streekeigen/ambachtelijke producten, groenblauwe diensten, educatie, zorg, agrarisch natuur- en landschapsbeheer bieden echter niet altijd voldoende mogelijkheden en ook schaalvergroting is binnen het kleinschalige landschap niet onbeperkt. Een andere ontwikkeling is de zoektocht naar een nieuwe economische basis voor de instandhouding van landgoederen/buitens, waarbij ook ingezet wordt op het vergroten van de beleefbaarheid.

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor de groene potenties van het gebied en de mogelijkheden deze te behouden en te versterken. Het 'Pact van Duivenvoorde', een samenwerkingsverband van de gemeenten

Voorschoten, Wassenaar en Leidschendam-Voorburg, speelt hierin een belangrijke rol. Het richt zich op behoud en versterking van cultuurhistorie, landschap en natuur. Het Pact werkt sinds 2001 aan het behoud en de versterking van de bijzondere kwaliteiten van landschap en bebouwing en richt zich op het verbeteren van de toegankelijkheid van Duin Horst en Weide waar dat kan. Ontwikkelingen zoals de Duivenvoordecorridor, waar glastuinbouw plaats maakt voor woningbouw en groen, zijn illustratief.

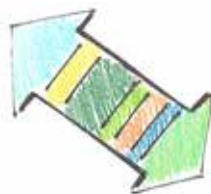
Tegen deze achtergrond is het landschapsontwikkelingsplan (LOP) opgesteld. Centraal in het LOP staat het missiestatement: een vitaal, authentiek en toegankelijk Duin Horst en Weide. Vitaal is gericht op het economisch rendabel houden van de functies in het gebied, vooral waar deze de drager vormen van het landschap. Authentiek is gericht op behoud en versterking van gebiedseigen kenmerken. Toegankelijk is gericht op het verbinden van het gebied met de stad en het verbeteren van de verbindingen binnen het grote groengebied zelf. Door in te zetten op passende ontwikkelingen die gericht zijn op het versterken van de gebiedseigen kenmerken, ontstaat een vitaal landschap met behoud van authentieke kwaliteiten. Daarnaast wordt sterk ingezet op het versterken van de identiteit en herkenbaarheid van Duin Horst en Weide als aantrekkelijk groengebied. De barcode van opeenvolgende landschappen is hiervoor symbolisch.

Bovenstaande ontwikkelingen vormen de basis voor het gebiedsprofiel. Hierdoor vormt het gebiedsprofiel een handreiking voor ruimtelijke kwaliteit dat aansluit bij de koers die het gebied reeds heeft ingezet.

Kenschets Duin Horst en Weide

Kenschets van het gebied

Barcode van opeenvolgende landschappen

Kenmerkend voor Duin Horst en Weide is de unieke en afwisselende reeks van uiteenlopende landschappen parallel aan de kust. Een denkbeeldige doorsnede omvat het duinlandschap; de strandwallen met landgoederen, boerderijen, buitens en dorpen; de open strandvlaktes daartussen en de weidsheid van de polders van het veenweidegebied en droogmakerijen in het oosten. Elke strook kent haar eigen combinatie van geomorfologische, cultuurhistorische, landschappelijke en ecologische waarden. Ook kent ieder landschap haar eigen combinatie van functies. Resultaat is een zeer afwisselend landschap, vol contrasten. Deze opeenvolging van verschillende landschappen, gerelateerd aan de ondergrond en ontstaansgeschiedenis in verschillende tijdsperiodes, vormt als het ware de barcode van het gebied en is uniek in Nederland.

Schakel tussen kust en achterland

Het gebied van Duin Horst en Weide vormt één van de weinige landschappelijke verbindingen tussen het Groene Hart en de kust. Vanuit ecologisch oogpunt is dit zeer waardevol: de afwisseling tussen hoge/droge en lage/natte delen in het landschap en daarnaast de variatie in de ondergrond zorgen voor een afwisselende gradiënt waar veel flora- en faunasoorten baat bij hebben. Ook recreatief vormt dit een belangrijke koppeling. Er is krachtig bestuur nodig om deze verbinding ook op lange termijn groen en vrij van verstedelijking of andere ongewenste ontwikkelingen te houden.

Rijke cultuurhistorie

De mens heeft een belangrijke stempel gedrukt op de huidige ruimtelijke verschijningsvorm van Duin Horst en Weide en heeft een rijke cultuurhistorie nagelaten. Het landschap is het resultaat van een eeuwenlange ontwikkeling, waarbij iedere periode zijn eigen sporen aan het landschap heeft toegevoegd, zonder het voorgaande geheel uit te wissen. Het resultaat is een gelaagd landschap, opgebouwd uit een complex en intrigerend stelsel van structuren en elementen uit verschillende tijdlagen. Denk hierbij aan de vele landgoederen, buitenplaatsen en historische boerderijen, maar ook aan de kenmerkende verkavelingspatronen, wateringingen en molens en militair erfgoed als de Atlantikwall, het barakkendorp en Vliegveld Valkenburg. Dit rijke culturele erfgoed draagt in sterke mate bij aan de aantrekkingskracht van het gebied.

Groene long

Duin Horst en Weide ligt midden in het stedelijk netwerk van Den Haag en Leiden en heeft een grote betekenis als recreatief uitloophoek voor de stedeling. Het open en afwisselende groene landschap met diverse vergezichten staat in groot contrast met de omliggende grootschalige, verdichte stedelijke gebieden. Dit vormt een grote kwaliteit. De relatie met de omgeving bestaat uit doorlopende wegen, fietspaden en landschapsstructuren. Deze relaties tussen stad en land kunnen verder uitgebouwd en benut worden, zonder dat daarbij het contrast tussen stad en land wordt vervaagd.

Duivenvoordecorridor

Hoofdambities voor Duin Horst en Weide

Het gebiedsprofiel richt zich op de volgende ambities, waarbij de nadruk ligt op de verscheidenheid aan landschappen, de toegankelijkheid en vitaliteit van Duin Horst en Weide.

Herkenbaar houden en versterken van de onderscheidende kwaliteiten van de opeenvolgende landschappen tussen kust en Groene Hart (**barcode**), door:

- Behoud en versterking van: het natuurlijke karakter van de duinen; het lommerrijke en besloten karakter van de strandwallen in contrast met de openheid en de rust van de strandvlaktes; de openheid van het weidegebied in aansluiting op het Groene Hart.
- Versterken van de verbindingen tussen de opeenvolgende landschappen, met name in oost-westrichting.
- Heldere begrenzingen van de landschappen door zorgvuldig vormgegeven stadsranden.
- De rijke cultuurhistorie van de verschillende landschappen beleefbaar en inzichtelijk te maken.

De **beleefbaarheid en toegankelijkheid** van Duin Horst en Weide en daarmee de recreatieve betekenis vergroten, door:

- Een samenhangend recreatief routenetwerk te ontwikkelen, zowel over land als water en de aanliggende stedelijke gebieden beter te verbinden met het landschap.
- Het ontwikkelen van aantrekkelijke knooppunten en voorzieningen op strategische punten in het netwerk, bij voorkeur rondom bestaande horecavoorzieningen.
- Dit alles op een gebiedsondersteunende manier met oog voor de ecologische waarden en het kleinschalige en agrarische karakter van het gebied.

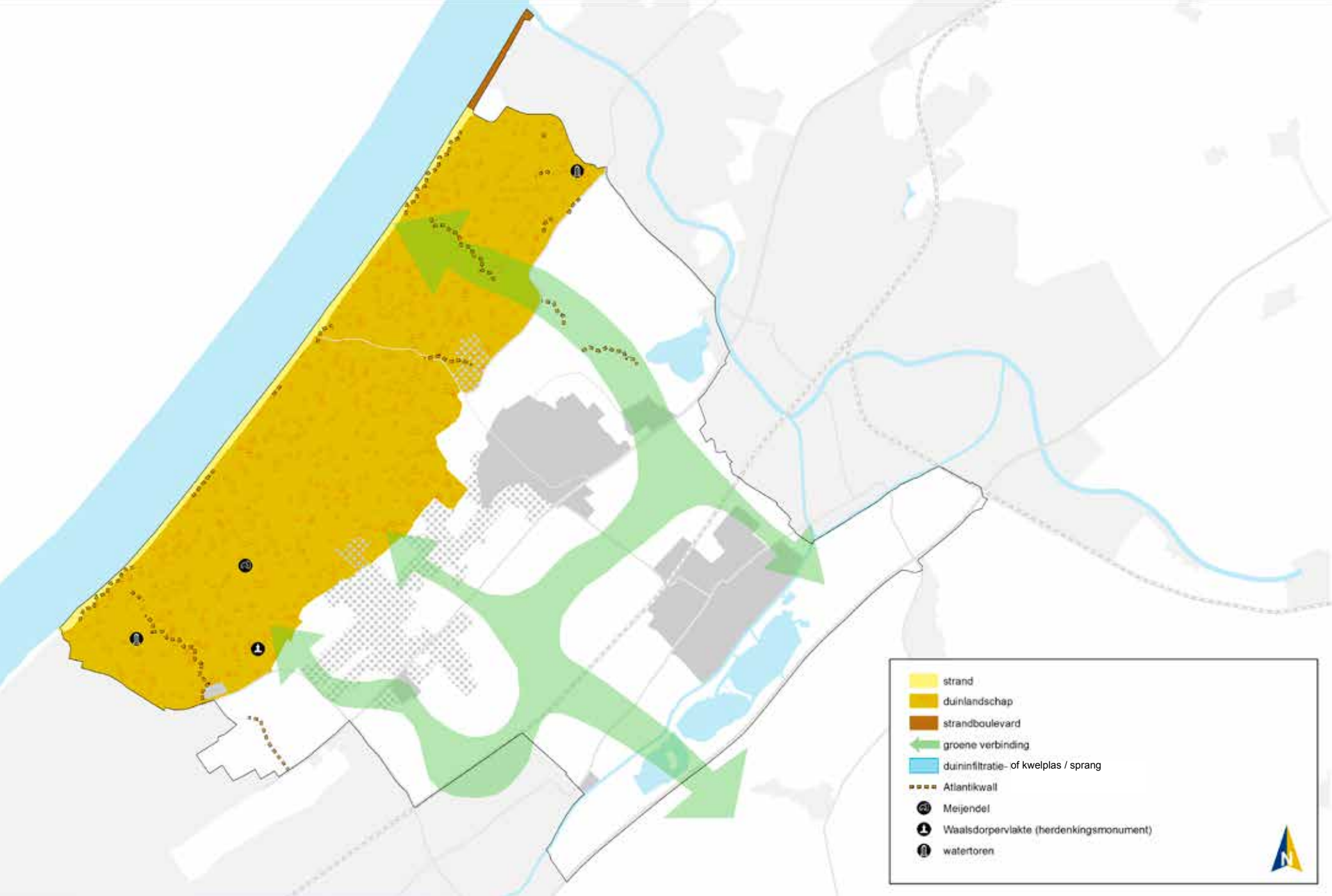
De **groene verbinding** tussen de kust en het Groene Hart veiligstellen, door:

- Ruimte te geven aan de doorontwikkeling van de natte en droge ecologische verbinding tussen de kust en het Groene Hart aansluitend/passend bij de kenmerken van het landschap.
- Ongewenste versnippering, verrommeling en verdere verstedelijking van het landschap aan te pakken en ook op lange termijn te voorkomen.
- Barrières voor mensen en dieren op te lossen.

Ruimte bieden voor ontwikkelingen die bijdragen aan de **vitaliteit** van Duin Horst en Weide, vooral waar deze de drager vormen van het landschap. Denk hierbij met name aan:

- Verbreding en (beperkte) schaalvergroting in de landbouw.
- Nieuwe economische dragers voor de buitenplaatsen en landgoederen.

Uitwerking legenda-eenheden

Natuurlijke duinen

Karakteristiek

Het duinlandschap is een reliëfrijk, voor een groot deel niet gecultiveerd, zandlandschap van strand en jonge duinen met hoge natuur- en recreatiewaarden. Natuurlijke processen zijn duidelijk zichtbaar door de voortdurende dynamiek van zand, golven en wind. Het duingebied van Duin Horst en Weide wordt aan de zuid- en noordzijde begrensd door de stedelijke gebieden van resp. Den Haag en Katwijk. Het gebied is in de 19e eeuw in gebruik genomen. Eerst voor agrarisch gebruik, daarna voor de drinkwatervoorziening. Het huidige beeld van de duinen is dus zowel door natuurlijke processen als door menselijk handelen bepaald. De duinen zijn van belang voor de waterveiligheid en vormen een aantrekkelijke plek om te recreëren. Het intensievere recreatief gebruik concentreert zich rondom de strandboulevard van Katwijk. In de duinen zijn cultuurhistorische relicten aanwezig zoals de Atlantikwall uit de Tweede Wereldoorlog en Meijndel als relict van de ontginningsgeschiedenis. De duinen zijn onderdeel van de EHS/Natura 2000.

Ontwikkelingen

In de natuurlijke duinen is een belangrijk opgave het behoud en de ontwikkeling van de natuurwaarden. Momenteel wordt er een Provinciaal Beheerplan Natura 2000 opgesteld (gebied Meijndel-Berkheide). Deze ecologische opgave wordt verder doorgezet in het ontwikkelen van natte en droge ecologische verbindingen tussen de duinen en het veenweidegebied van het Groene Hart. Het overwinnen van (infrastructurele) barrières door de aanleg van ecopassages vraagt nog een behoorlijke inspanning. Belangrijk opgave hierbij is om deze natuur, binnen de ecologische randvoorwaarden, ook toegankelijk en beleefbaar te maken.

Bij Katwijk wordt gewerkt aan de versterking van de kust. Er is gekozen om zeewaarts te versterken waarbij de huidige duinenrij wordt verbreed met daarin opgenomen een dijk. Deze oplossing biedt de meeste mogelijkheden voor zowel de veiligheid als de ruimtelijke kwaliteit in Katwijk.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Veiligheidsmaatregelen zijn mede gericht op het versterken van het natuurlijk kustkarakter.
- Rond en in bebouwd gebied wordt de vernieuwing van de waterkering samen opgepakt met de stedelijke vernieuwing.
- Verbeteren van de toegankelijkheid voor recreatie via een netwerk van routes.
- Vergroten kwaliteit en allure van de badplaatsen met versterking van de eigenheid van die plaatsen.
- Behouden van de bijzondere landschappelijke en natuurlijke kwaliteit.
- Beschermen en versterken van het reliëfrijk zandlandschap van jonge duinen. Natuurlijke processen als verstuiving, vernatting en bosvorming bepalen waar mogelijk het beeld.
- Versterken van het ecologische verband tussen zee- en landzijde.
- Versterken van het kustgevoel landinwaarts; het versterken van de visuele en fysieke verbinding tussen duinen en achterland.

Strand

Karakteristiek

Het strand bestaat uit een smalle, langgerekte strook open ruimte, aan de oostzijde afgeschermd door de duinen. Het staat onder invloed van de zee en de wind en heeft daardoor een dynamisch karakter. Bij de strandopgangen staan strandtenten. Overige bebouwing concentreert zich aan de boulevard bij Katwijk. Vanaf het strand is weids uitzicht over zee. Het strand kent in de zomer een intensief recreatief gebruik; in de winter extensief.

Ambities

- Waar mogelijk behoud van een leeg strandlandschap met ver zicht over zee.
- Voorzieningen concentreren rond de strandopgangen.

Open strandlandschap met uitzicht op zee, op de achtergrond Scheveningen

Intensief gebruik van het strand bij mooi weer

Strandboulevard

Karakteristiek

Katwijk aan Zee is een bekende badplaats met bovenregionaal recreatief/toeristisch gebruik. De meeste recreatieve voorzieningen zijn geconcentreerd rondom de strandboulevard. In de Tweede Wereldoorlog is een deel van de bebouwing afgebroken om plaats te maken voor de Atlantikwall. Na de oorlog is de boulevard weer opgebouwd in voor de wederopbouw karakteristieke architectuur. Op dit moment wordt de zeewaartse kustversterking uitgevoerd, waarbij de huidige duinenrij wordt verbreed met daarin opgenomen een dijk.

Zicht op zee vanaf de strandboulevard

Ambities

- Bij nieuwe ontwikkelingen inzetten op behoud en waar mogelijk versterking van de relatie met en het zicht op zee.
- Bereikbaarheid verbeteren en parkeermogelijkheden ruimtelijk goed inpassen.
- Kwalitatieve verbetering en uitbreiding van recreatieve voorzieningen (horeca, verblijfsaccommodatie, winterfaciliteiten, winkelaanbod etc.), gericht op een divers publiek.
- Bij ruimtelijke ontwikkelingen de identiteit van de wederopbouw architectuur een plek geven.

De boulevard van Katwijk

Duinlandschap

Karakteristiek

De jonge duinen vormen een reliëfrijk landschap van hoge duintoppen en lage duinvalleien met een variatie in besloten bossen, struweel, lage droge vegetatie en natte duinpannen met in het westen uitzicht op zee. Vanaf de 20e eeuw zijn op een aantal plekken naaldbossen aangeplant. De duinen kennen verschillende kwaliteiten: hoge natuurwaarde, gewaardeerd en aantrekkelijk recreatiegebied, betrouwbaar en kwalitatief goede drinkwaterwinning, rijke cultuurhistorie en zeewering. In de binnenduinrand ligt een aantal natuurontwikkelingsprojecten waarbij gebruik wordt gemaakt van het natuurlijk kwelwater uit de duinen, zoals Lentevreugd.

Natuurlijk duinlandschap met op de achtergrond de skyline van Den Haag

Ambities

- In stand houden en bevorderen van natuurlijke processen zoals verstuiving, vernatting en bosvorming.
- Handhaven en versterken van de karakteristieke duinhabitats en grote biodiversiteit, als onderdeel van het uitgebreide kustlandschap en Natura 2000 gebied.
- De huidige balans in het ruimtebeslag van waterwinning, natuurlijke processen en recreatie optimaliseren met een vanzelfsprekende zonerings (minimale hekwerken, rasters en verbodsborden)
- Vergroten van de beleefbaarheid van het duingebied door behoud en kwalitatieve verbetering van het routenetwerk met bijbehorende voorzieningen. Differentiatie, voor ieder wat wils (wandelen, fietsen, ruiters, onverhard, verhard, kleine rondjes, lange routes etc.) is het uitgangspunt. Waar mogelijk en niet in strijd met de andere functies kan het routenetwerk worden uitgebreid.
- Waar mogelijk behoud en beleefbaar maken van de aanwezige cultuurhistorische structuren en elementen.

Recreatief gebruik van de duinen

Groene verbinding

Karakteristiek

De groene verbinding is één van de weinige open, groene en ecologische verbindingen tussen het Groene Hart en de Kust. De afwisseling in hoge en lage delen in het landschap en daarnaast de variatie in de ondergrond en waterhuishouding zorgen voor een afwisselende gradiënt waar veel flora- en faunasoorten baat bij hebben. Het vormt dan ook een belangrijke ecologische schakel, maar ook vanuit recreatief en landschappelijk oogpunt is deze verbinding zeer waardevol.

Ambitie groene verbinding [bron: LOP]

Ambities

- Ruimte geven aan de doorontwikkeling van de natte en droge ecologische verbinding tussen de kust en het Groene Hart aansluitend/ passend bij de kenmerken van het landschap.
- Versterken van de recreatieve verbinding tussen de kust en het Groene Hart, door aanleg van een samenhangend netwerk van routes en het ontwikkelen van bijbehorende voorzieningen.
- Slechten van barrières voor mens en dier (zoals de A44, spoorlijn, A4 etc.) door aanleg van ecopassages (faunatunnels, ecoducten etc., waaronder de ecopassage bij Maaldrift). Combineer deze waar mogelijk met recreatieve verbindingen.
- Behoud van de landschappelijke verbinding door ongewenste versnippering, verrommeling en verdere verstedelijking van het landschap aan te pakken en op korten en lange termijn te voorkomen.

Lentevreugd, natuurgebied in de binnenduinrand

Duininfiltratie- of kwelplas/sprang

Karakteristiek

Halverwege de 20e eeuw werden ten behoeve van de drinkwaterwinning infiltratieplassen aangelegd in de duinen. Hier vindt infiltratie plaats van Maaswater ten behoeve van de drinkwatervoorziening voor het westelijk deel van de Provincie Zuid-Holland. Door de historische sprangen voert nu geen open water meer, het water loopt door ondergrondse buizen. Het tracé van de voormalige sprangen is nog wel zichtbaar in het landschap. In de duinen liggen ook natuurlijke kwelplassen.

Ambities

- Infiltratieplassen beslaan niet meer ruimte dan nodig en worden waar mogelijk gecombineerd met natuur en recreatie.
- Infiltratieplassen hebben waar mogelijk natuurlijke oevers.
- Structuur van de sprangen herkenbaar houden in het landschap

Duininfiltratieplas

Meijendel

Karakteristiek

Vanaf de 19e eeuw werd in Meijendel, Bierlap, Kijfhoek, Harstenhoek en Sparregat gepoogd de duinen te ontginnen, maar door verdroging en verstuiving bleef het gewenste resultaat uit. Boerderij Meijendel is de enige overgebleven boerderij uit deze periode en een belangrijk relict van de ontginningsgeschiedenis van het duinlandschap. Op dit moment is Meijendel een recreatief concentratiepunt. Het is een entree van het duingebied met een bezoekerscentrum, horeca, parkeergelegenheid en een startpunt van routes door de duinen.

Ambities

- Verdere ontwikkeling van Meijendel als entree van het duinlandschap en icoon van het gebied, met aandacht voor de toegankelijkheid en het parkeren, het routenetwerk en de voorzieningen.
- De cultuurhistorische karakteristiek behouden en beleefbaar maken, bijvoorbeeld door een cultuurroute en informatievoorziening. Waar mogelijk herstel van de cultuurhistorische elementen.
- Goede inpassing van mogelijke ontwikkelingen binnen het duinlandschap en de ecologische waarden ter plaatse.

Boerderij Meijendel

De duinen rondom Meijendel

Atlantikwall

Karakteristiek

In de Tweede Wereldoorlog legden de Duitsers in het kustgebied de Atlantikwall aan om zich te kunnen verdedigen tegen een mogelijke invasie vanuit Engeland. In verschillende fasen werden kustbatterijen en tankmuren, drakentandversperringen, ondergrondse verblijfplaatsen en loopgraven aangelegd. Deze verdedigingswerken waren geconcentreerd op verschillende strategische punten langs de kust. De betonnen bouwwerken zijn op vele plekken nog te zien. Sommige bunkers doen dienst als vleermuisreservaat. Langs de N441, ten westen van Vliegveld Valkenburg staat een barakkendorp waar in de oorlog veel militairen waren gehuisvest.

Bunkers in de duinen bij Scheveningen

Ambities

- Instandhouding van de Atlantikwall en het barakkendorp.
- Herkenbaarheid en beleefbaarheid vergroten door kennisverbreding en door de verschillende onderdelen van de Atlantikwall, inclusief het barakkendorp met elkaar te verbinden in een recreatief netwerk.
- Waar mogelijk zoeken naar passende nieuwe gebruiksvormen en de openstelling verruimen. Hierbij aandacht voor de natuurwaarden van de bunkers ten behoeve van het vleermuisreservaat (de bunkers aan de Wassenaarse Slag en bij Rijksdorp kunnen worden opengesteld).

Barakkendorp

Waalsdorpervlakte (herdenkingsmonument)

Karakteristiek

De Waalsdorpervlakte is tijdens de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers gebruikt als fusilladeplaats. Verzetsstrijders uit een nabijgelegen gevangenis, dat het Oranjehotel werd genoemd, werden op de Waalsdorpervlakte ter dood gebracht. Na de oorlog werden hier belangrijke collaborateurs gefusilleerd. De Waalsdorpervlakte is één van de belangrijkste Nederlandse herdenkingsplaatsen van de oorlog.

Ambities

- De Waalsdorpervlakte behouden als herdenkingsplaats van de Tweede Wereldoorlog.
- Waar mogelijk de betekenis van het verhaal van de plek beter voor het voetlicht brengen.

De gedenkplaats op de Waalsdorpervlakte

Oriëntatiepunt: Watertoren

Karakteristiek

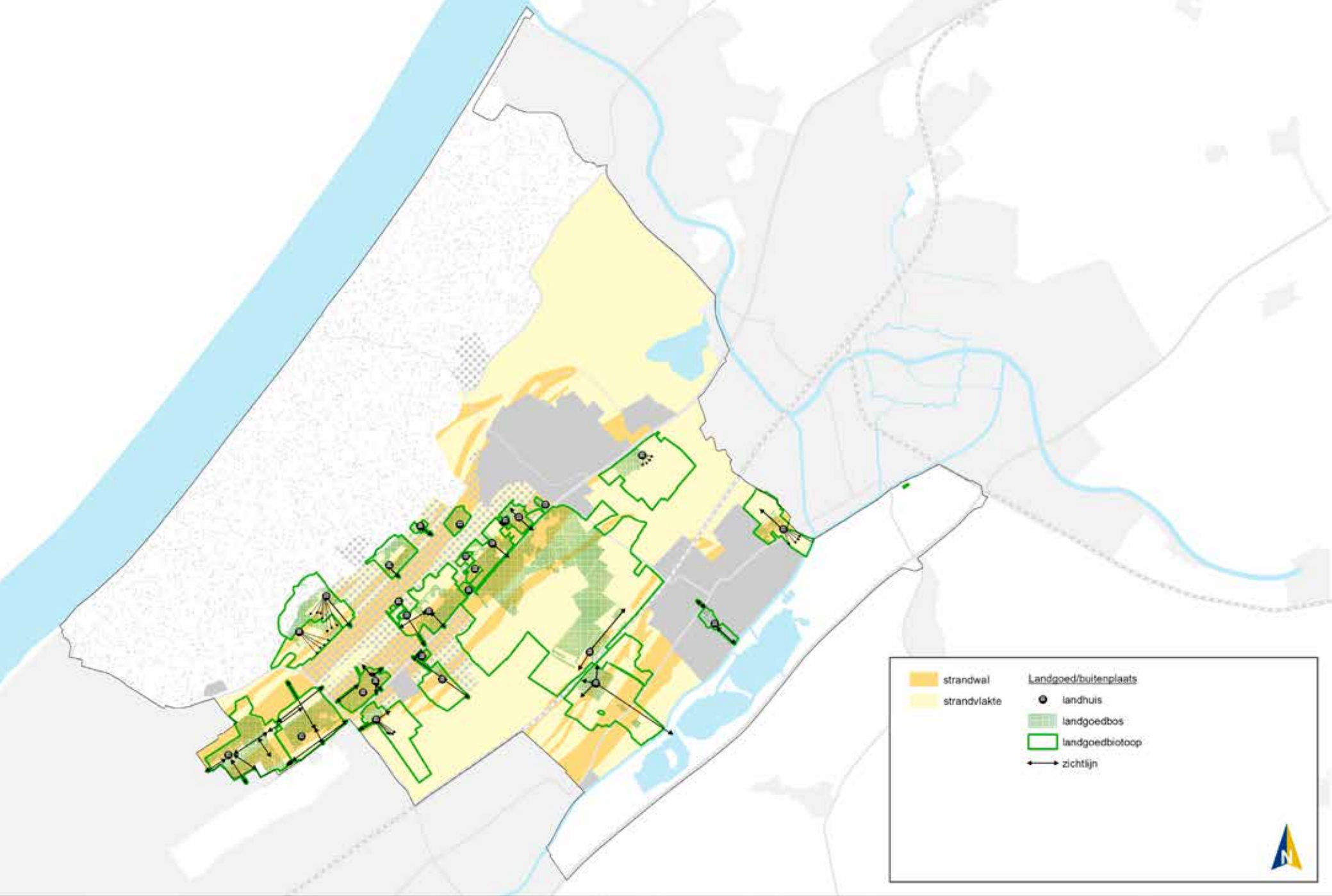
In het duinlandschap staan twee watertorens, die als oriëntatiepunt fungeren. Beiden zijn omstreeks 1875 gebouwd ten behoeve van de drinkwatervoorziening in de duinen en zijn rijksmonumenten. Bij de watertoren van Scheveningen is recentelijk een horecapaviljoen geopend.

Ambities

- Behoud van de watertorens als oriëntatiepunt en het zicht daarop vanuit de omgeving.
- Waar mogelijk openstellen / toegankelijk maken, afgestemd op de bedrijfsvoering van de drinkwaterwinning.

De watertoren bij Scheveningen

Historische landgoederen/buitenplaatsen in de binnenduinrand

Karakteristiek

Een afwisselend landschap van hoger gelegen, besloten strandwallen parallel aan de kust met daartussen gelegen lagere, open strandvlakten. De strandwallen hebben een lommerrijk karakter met historische buitenplaatsen, landgoederen, kastelen, villa's en kleinschalige dorpskernen. De strandvlakten bestaan uit open weidelandschap. De wegen en watergangen volgen de hoofdrichting van het landschap evenwijdig aan de kust. Op de overgang van de strandwallen naar de strandvlakte, waar de landbouwcondities goed waren, staan historische boerderijen. Het strandwallen- en strandvlaktenlandschap heeft een hoge cultuurhistorische en recreatieve waarde.

Ontwikkelingen

Belangrijke opgave voor de strandwallen is het behoud en de versterking van het groene, lommerrijke karakter, waar de landgoederen en buitenplaatsen een belangrijk onderdeel van uitmaken. Voor de instandhouding van de landgoederen/buitens wordt gezocht naar nieuwe economische dragers, ook wordt ingezet op het vergroten van de beleefbaarheid. Een voorbeeld van een dergelijke ontwikkeling is Landgoed Voorlinden, waar een museum wordt gerealiseerd. Een andere opgave die integraal en breed wordt opgepakt is de herstructurering van de Duivenvoordecorridor. Voor de strandvlakten is de belangrijkste opgave het in stand houden van de rust en weidsheid, met behoud en versterking van een vitale agrarische sector (o.a. middels schaalvergroting en verbreding) als belangrijke drager van het open landschap. De beperkte toegankelijkheid is een grote kwaliteit,

tegelijkertijd is er een groeiende vraag naar beleefbare landschappen en recreatieve uitlooptmogelijkheden. Hier moet op een gebiedsondersteunende manier invulling aan gegeven worden.

In het strandvlaktelandschap spelen twee grote ontwikkelingen: de aanleg van de RijnlandRoute en de ontwikkeling van Vliegveld Valkenburg.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Versterking van de afwisseling tussen beboste strandwallen met landgoederen en buitenplaatsen en open strandvlakten.
- Verbetering van de kwaliteit van het ensemble van het landhuis, tuin en park en de herkenbaarheid van het landgoed / de buitenplaats in het landschap. Indien mogelijk verdwenen buitenplaatsen weer herkenbaar maken.
- Vergroten van de herkenbaarheid van de landgoederenzone als samenhangend geheel.

Strandwal

Karakteristiek

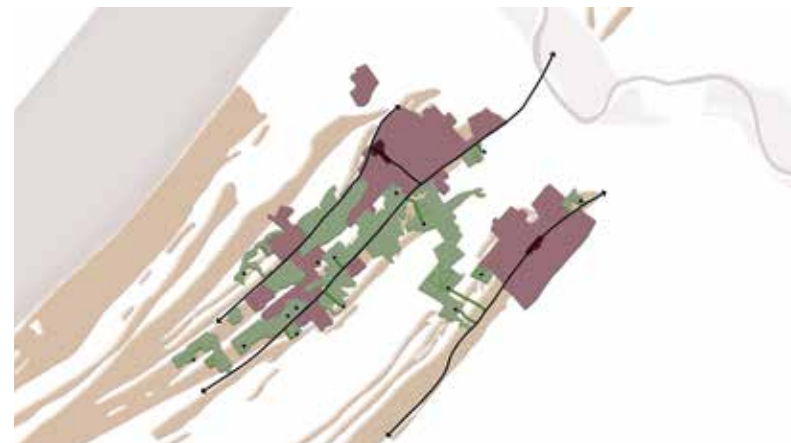
In het plangebied liggen twee strandwallen parallel aan de kust: de strandwallen van Den Haag - Wassenaar en de strandwallen van Leidschendam - Voorschoten. Daartussen ligt de grote strandvlakte Veewatering. Het strandwallenlandschap van Wassenaar kenmerkt zich door een lommerrijk, besloten landschap van landgoederen en buitenplaatsen, bossen, parken en villawijken en het dorpsgebied van Wassenaar. Dit besloten landschap staat in sterk contrast met de open en lager gelegen strandvlakten. Op de strandwal tussen Voorschoten en Leidschendam ligt de Duivenvoordecorridor. In de naoorlogse periode is dit landschap minder lommerrijk geworden en heeft een meer open karakter gekregen. Tevens is door de ontwikkeling van glastuinbouw verrommeling opgetreden.

De Duivenvoordecorridor

Ambities

- Behoud en versterking van het contrast tussen de meer besloten strandwallen en de open strandvlakte.
- Behoud en versterking van het lommerrijke karakter van de strandwallen met lanen, landgoederen/buitenplaatsen, bossen en groene villawijken.
- Herstellen van een fraai coulissenlandschap met recreatieve en ecologische betekenis in de Duivenvoordecorridor door de sanering van glastuinbouw, de aanleg van recreatieve routes, herstel van lanen en ruimte bieden voor beperkte woningbouw in de vorm van nieuwe landgoederen/buitenplaatsen, groen ingepaste erven/buurtschappen en woningen in het lint.

Ruimtelijk principe strandwal: besloten en lommerrijk karakter. Wegen en dorpskernen, landgoederen en buitens.

Strandvlakte

Karakteristiek

Tussen de strandwallen van Voorschoten en Wassenaar ligt de lager gelegen, open strandvlakte Veenwatering (Duivenvoordse- en Veenzijdse Polder). Dit is de grootste strandvlakte in het gebied. Karakteristiek is het ontginningspatroon van smalle percelen en sloten haaks op de strandwallen. Belangrijke structuurdrager zijn de wateringen die parallel aan de strandwallen lopen (zie ook: Water als structuurdrager). De landbouw vormt de belangrijkste economische drager van het open weidelandschap, ook zijn het waardevolle weidevogelgebieden. Een bijzondere kwaliteit is de beperkte toegankelijkheid.

Op de strandvlakte tussen Wassenaar en Katwijk is voormalig vliegveld Valkenburg aangelegd (zie ook: Identiteitsdragers). Hier wordt in de toekomst een woon-, werk- en recreatiegebied ontwikkeld, het gebied zal hierdoor geleidelijk transformeren en verdichten. Een andere grote ontwikkeling is de aanleg van de RijnlandRoute.

Open strandvlakte met op de achtergrond de stadsrand

Ambities

- Behoud en versterking van de openheid, rust en stilte van de strandvlaktes in contrast met de besloten strandwallen en stedelijke agglomeraties.
- Ruimte bieden voor een vitale landbouw als drager/beheerder van het open weidelandschap en de landelijke identiteit. Schaalvergroting en verbreding zijn mogelijk. Nieuwe ontwikkelingen passen binnen het open en landelijke karakter.
- Vergroten van de beleefbaarheid van de strandvlaktes zonder de rust te verstoren, bijvoorbeeld door aanleg van een beperkt aantal informele (boerenland-/natuur-)paden in combinatie met een passende bestemming zoals een vogelkijkhut. Eventueel alleen met een gids te bezoeken. Afsluiting tijdens broedseizoen mogelijk. Geen doorgaande fietsroutes.
- Behoud van het kenmerkende (opstreckende) verkavelingspatroon.
- Broed- en foerageergebieden voor de weidevogels behouden en versterken.
- Integrale gebiedsontwikkeling van Vliegveld Valkenburg tot aantrekkelijk woon-, werk- en recreatiegebied (zie ook Identiteitsdragers).

Ruimtelijk principe strandvlakte: open weidelandschap met parallelle wateringen en een reeks boerderijen op de rand van de strandwallen en de strandvlakte.

Landgoed Voorlinden

Landgoed/buitenplaats (landhuis, landgoedbos, landgoedbiotoop, zichtlijn)

Karakteristiek

Naast de boerderijen en dorpskernen is op de strandwallen ook een aantal kastelen gebouwd. Na de Middeleeuwen behielden de kastelen hun woonfunctie, maar verviel de weerbare functie. Ook werden, met name in de 17e eeuw, boerderijen door rijke stedelingen verbouwd tot buitenplaats/landgoed. Gaandeweg ontstond een grote dichtheid aan buitenplaatsen en landgoederen, die nu in hoge mate het beeld van de strandwallen bepalen. De complexen bestaan meestal uit een landhuis, koetshuis, waterpartijen en oprijlanen omgeven door parkbossen, lanen, tuinen en in het geval van een landgoed ook agrarische gronden. Vanuit het landgoedhuis zijn zichtlijnen op markeringspunt in de omgeving (bijvoorbeeld van Zuidwijk naar de toren van de dorpskerk van Voorschoten).

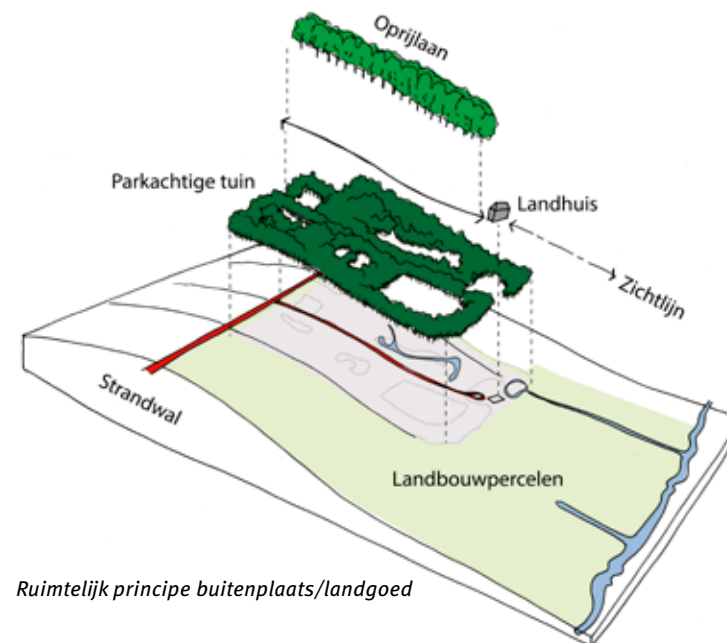
De landgoedbiotoop omvat het gehele complex, inclusief het blikveld, van waaruit zicht op het landgoed mogelijk is.

Landgoedentree

Ambities

- Behouden, herstellen en ontwikkelen van de bestaande landgoederen en buitenplaatsen: kwaliteit van het ensemble van landhuis, tuin, lanen, bos en eventueel agrarisch grondgebied. Investeren in achterstallig onderhoud.
- Versterking van de beleefbaarheid door waar mogelijk de openstelling te verbreden, wandelroutes over de landgoederen/buitenplaatsen met elkaar te verbinden tot een doorlopend netwerk en meer informatie beschikbaar te stellen (educatie).
- Behoud van de zichtlijnen en het open blikveld en daarmee de zichtbaarheid van de landgoederen/buitenplaatsen in het landschap.
- Verbeteren van het economisch functioneren van de landgoederen/buitenplaatsen door ruimte te bieden voor nieuwe kostendragers.

Ruimtelijk principe buitenplaats/landgoed

veenweidegebied

kade

vlietkade

Herkenbaar waterrijk veenweide

Karakteristiek

Ten oosten van de Vliet ligt het veenweidelandschap van het Groene Hart. De A4 vormt de grens van dit gebiedsprofiel, het veenweidelandschap loopt echter ten oosten hiervan door, zie ook het gebiedsprofiel Wijk en Wouden. Het zuidelijk deel van dit gebied is met de aanleg van Vlietland volledig getransformeerd. Ten noorden hiervan, in de Oostvlietpolder, is de historische karakteristiek van het open, agrarische weidelandschap met smalle, lange kavels nog grotendeels aanwezig. Verder ten noorden ligt de Kleine Cronesteinse Knotterpolder, dat is getransformeerd tot een recreatief 'Polderpark'.

Ontwikkelingen

In 2010 is besloten dat er geen bedrijventerrein in de Oostvlietpolder komt. De belangrijkste opgave voor de polder is nu behoud van de open ruimte, het cultuurlandschap en natuur. De polder wordt daarbij gezien als een belangrijke schakel tussen de omliggende groene gebieden. In dit sterk verstedelijkte gebied langs de hoofdas van de A4 is dit geen gemakkelijke opgave. Op korte termijn speelt de aanleg van de RijlandRoute, wat tevens aanpassing vergt van de Europaweg en de Hofvlietweg. Daarnaast is er een toenemende recreatieve behoefte vanuit de stad. Hiertoe wordt ingezet op behoud en versterking van de recreatieve betekenis van de Vlietland en Polderpark Cronestein, alsook het versterken van de recreatieve gebruiksmogelijkheden van de Oostvlietpolder als schakel daartussen. Er wordt tot slot gewerkt aan het realiseren van een ecologische verbinding tussen Vlietland en Polderpark Cronestein, deze loopt door de Oostvlietpolder, langs de centrale weterring. De strook tussen de Europaweg en de Vrouwenweg is een zoeklocatie voor studentenwoningen.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Behoud van het veenlandschap door het afremmen van bodemdaling.
- Bewaren diversiteit aan verkavelingspatronen. Lengtesloten worden niet gedempt.
- Nieuwe bedrijven liggen aan ruilverkavelingslinten en vormen visuele eilanden in het veenweidelandschap door stevige, passende beplanting en een ligging op ruime afstand van elkaar.
- Behoud van de veenstroom, dijk en kade als herkenbare landschappelijke structuurdrager van het veen(weide)landschap en begrenzing van poldereenheden.
- Het gebruik is zoveel mogelijk gericht op behoud van de karakteristieken (maat van de poldereenheden, verkavelingspatroon, beplanting, kades en dijken en de zichtbaarheid van water in de vorm van sloten, weteringen en boezems).
- Ontwikkelingen zijn gericht op een duurzaam gebruik en eigenaarschap van het veen(weide) gebied. Het maken van nieuwe (agrarische) natuurlandschappen met een (extensieve) recreatieve functie.

Het open veenweidelandschap ligt onder de invloedssfeer van Leiden

Veenweidegebied

Karakteristiek

In de Oostvlietpolder is de historische karakteristiek van het open veenweidelandschap met langgerekt verkavelingspatroon nog herkenbaar. De ritmiek van sloten en langgerekte kavels is beeldbepalend en structuurdragend. Recente aanpassingen in het gebied en ontwikkelingen die spelen zetten dit waardevolle beeld onder druk. Het is een waardevol weidevogelgebied. Bebouwing is gekoppeld aan de Vlietkade. In het gebied liggen een volkstuintencomplex en een huisjespark, deze zijn overwegend groen ingepast. Het gebied wordt ontwikkeld tot recreatief polderlandschap en er komt een ecologische verbinding doorheen te lopen. In de toekomst zal het doorsneden worden door de RijnlandRoute.

Polder Cronesteyn heeft in contrast met de Oostvlietpolder een blokvormige verkaveling, ontstaan onder invloed van de Oude Rijn. Dit gebied is ontwikkeld tot recreatief polderpark.

Met de aanleg van Vlietland (zie ook Water als Structuurdrager en Vrijtijdlandschap) is het zuidelijk deel van het veenweidegebied volledig getransformeerd.

Langgerekte verkavelingspatroon van het veenweidelandschap

Ambities

- Behoud en versterking van de Oostvlietpolder als groene schakel tussen de omliggende groengebieden van Duin Horst en Weide en Wijk en Wouden. Het karakteristieke open slagenlandschap met langgerekt verkavelingspatroon en lange zichtlijnen als uitgangspunt nemen voor de verdere inrichting van het landschap.
- Vergroten van de belevingswaarde en recreatieve betekenis van de Oostvlietpolder door versterking van de recreatieve verbindingen met de stad en met het weidelandschap van Wijk en Wouden (vermindere barrièrewerking A4).
- Broed- en foerageergebieden voor de weidevogels behouden en versterken.
- Zorgvuldige inpassing van de RijnlandRoute om de openheid van het gebied zo min mogelijk te verstoren en versnippering zoveel mogelijk te voorkomen.

Ruimtelijk principe: historische en huidige situatie

Kade

Karakteristiek

Van oorsprong bestaat het veenweidegebied uit een aantal opeenvolgende poldereenheden, ruimtelijk en functioneel begrensd door kades. De noordwestelijke kades vallen samen met de kade langs de Vliet en zijn dus onderdeel van een grotere, doorgaande structuur (zie Vlietkade). De kade tussen de Oostvlietpolder en Hofpolder loopt dwars door het polderlandschap, is onbeplant en onbebouwd. De kade tussen de Oostvlietpolder en Cronesteyn loopt langs de Vrouwenvaart. Over de kade loopt een landelijke weg (Vrouwenweg). De kade is deels bebouwd. Voor het gebied tussen de Vrouwenweg en de Europaweg is ontwikkeling van studentenhuisvesting in beeld. Bij de aanleg van Vlietland zijn de drie overige kades verloren gegaan.

De kade Vrouwenweg

Ambities

- Behoud en herkenbaar houden van de kade tussen de Oostvlietpolder en Hofpolder en benutten om de verbindingen in oost-westrichting te versterken. De kade blijft onbebouwd en onbeplant.
- Behoud van het huidige profiel en landelijke karakter van de kade Vrouwenweg. Bij nieuwe stedelijke ontwikkeling langs de Vrouwenweg aandacht voor de inpassing van mogelijke verkeerstechnische maatregelen.

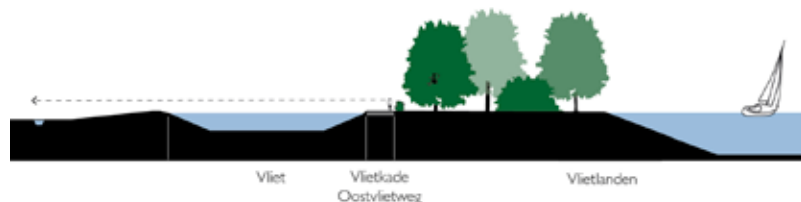

Kade door het open weidelandschap

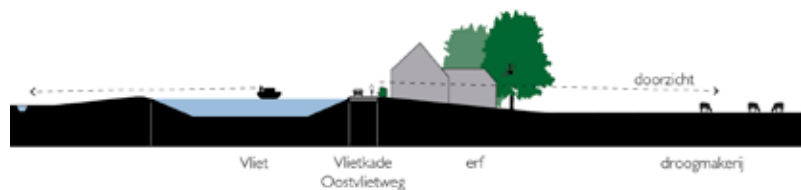
Vlietkade

Karakteristiek

De kade langs de Vliet vormt de westelijke begrenzing van het veenweiden- en droogmakerijenlandschap. Aan de Vlietkade ligt verspreide bebouwing, met vrij uitzicht over het polderlandschap. In de 19e eeuw was de Vliet in gebruik als trekvaart. De kade is onregelmatig beplant, kent een wat kronkelig verloop en heeft een zeer flauw buitentalud. Het is een belangrijke recreatieve route (zie ook: Linten blijven linten en Vrijetijdslandschap). Uniek beplantingselement langs de Vliet zijn de geschoren Meidoornhagen bovenop de kade als veekering met het voormalige jaagpad. Deze zijn in Nederland vaak verdwenen, maar hier nog over grote lengtes aanwezig.

Principedoorsnede Vlietkade ter hoogte van recreatiegebied de Vlietlanden

Principedoorsnede Vlietkade ter hoogte van de droogmakerij Starrevaart-Damhouder

Ambities

- Behoud en versterking van het zicht vanaf de Vlietkade op het weidelandschap.
- Behoud en versterking van de directe relatie met en het zicht op de Vliet met toegankelijke oevers.
- Versterking van de herkenbaarheid en continuïteit van de Vlietkade als doorgaande landschappelijke structuur (bijvoorbeeld doormiddel van een eenduidige verharding, wegbreedte, vormgeving meubilair etc.), binnen de afwisseling van bebouwde en onbebouwde, beplante en onbeplante delen.
- Behoud en versterking van de Vlietkade als recreatieve ruggengraat van het gebied en doorgaande recreatieve route.

Vlietkade langs het open veenweidelandschap

Droogmakerij als herkenbare eenheid

Karakteristiek

In de 11e eeuw is in de Gecombineerde Starrevaart-Damhouderpolder en de Huiszitter - Meeslouwerpolder, als ook in een aantal polders ten oosten hiervan (buiten het plangebied), op grote schaal veen gewonnen. De zo ontstane verveningsplassen zijn in de 18e eeuw drooggemalen. Deze droogmakerijen liggen lager in het landschap en worden omringd door een ringdijk. Het zijn open weidelandschappen met een regelmatig verkavelingspatroon. Bebouwing is gekoppeld aan de ringdijk. Het noordelijk deel is met de aanleg van Vlietland en de Vogelplas Starrevaart sterk getransformeerd. De zuidelijkste punt van de droogmakerij is bebouwd (buiten plangebied), daar tegenaan ligt het recreatiegebied Leidschendammerhout. Het gebied heeft met deze ontwikkelingen een deel van zijn karakteristieke openheid verloren.

Ontwikkelingen

De landbouw is de drager van de openheid van het gebied. Belangrijke ontwikkeling is het vitaliseren van de landbouw, waarbij schaalvergroting en verbreding een rol kunnen spelen. Daarnaast is het vergroten van de recreatieve betekenis van het gebied voor de stedeling, passend binnen het karakter en de kwaliteit van de droogmakerij, een opgave.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Een samenhangende visie op de droogmakerij als geheel in relatie met zijn omgeving dient als basis voor de aanpak van de urgente wateropgave.
- Nieuwe ontwikkelingen leveren een bijdrage aan een duurzame waterhuishouding.
- De droogmakerij blijft als eenheid herkenbaar door het beleefbaar houden van de randen (ringdijk of -vaart) en het hoogteverschil tussen laaggelegen droogmakerij en omringend land.
- Behoud van de (ring)dijk en/of vaart als herkenbare landschappelijke structuurdrager en begrenzing van de droogmakerijpolders.
- Nieuwe ontwikkelingen zijn passend bij de grote maat en rationele opzet van de droogmakerij.
- Een uitwerking van de typerende opbouw van de droogmakerij is de basis voor de inpassing van nieuwe ontwikkelingen.
- Nieuwe ontwikkelingen in de droogmakerij worden vormgegeven als eigentijdse objecten aan de ontginningslijnen, binnen de strakke verkaveling, grootschalig, met strakke groene omzoming en behoud van zeer ruime doorzichten.

Droogmakerij veen

Karakteristiek

De gecombineerde Starrevaart-Damhouderpolder bestaat uit open weidelandschap met een rationeel, langgerekt verkavelingspatroon. De droogmakerij is grotendeels in agrarisch gebruik als weideland. De Vliet vormt de strakke grens met de naastgelegen strandvlakte. De hoogteverschillen in het maaiveld zijn opvallend: de droogmakerij ligt zeker 3 meter lager. De polder wordt doorsneden door de A4. In de polder ligt de Vogelplas Starrevaart en het recreatiegebied Leidschendammerhout. Bebouwing is gekoppeld aan de ringdijk en ligt aan de Vliet. De Huiszitter – Meeslouwerpolder is met de aanleg van het zuidelijk deel van Vlietland volledig getransformeerd.

Het open, lager gelegen landschap van de droogmakerij

Ambities

- Nieuwe vormen van landgebruik zoals agrarische verbreding, natuurontwikkeling etc. sluiten aan bij de karakteristiek 'open polder met grasland'. Toenemende versnippering voorkomen.
- Bebouwing blijft gekoppeld aan de ringdijk, de polder zelf is onbebouwd. Nieuwe bebouwing past binnen de huidige korrelgrootte en typologie van het ontginningslint en binnen de strakke verkavelingsstructuur. Nieuwe erven worden groen omzoomd met erfbeplanting. Behoud van de zeer ruimte doorzichten naar het achterliggende landschap (zie ook linten blijven linten, trekvaartlint).
- Behoud van het karakteristieke langgerekte verkavelingspatroon.

Ruimtelijke opzet droogmakerij: historische en huidige situatie

Hooggelegen kade

Karakteristiek

Tussen de Starvaart-Damhouderpolder en de Huiszitter – Meeslouwepolder loopt een hooggelegen kade. Deze vormt de begrenzing tussen de twee droogmakerijen en is de historische dwarsverbinding tussen Stompwijk en de strandwallen. Deze kade, de Kniplaan, loopt nu tussen de Vogelplas en Vlietland door en is een belangrijke oost-westverbinding en recreatieve route. Op de kade loopt een ruitepad. Vanaf de hooggelegen kade is uitzicht mogelijk over het landschap.

Ambities

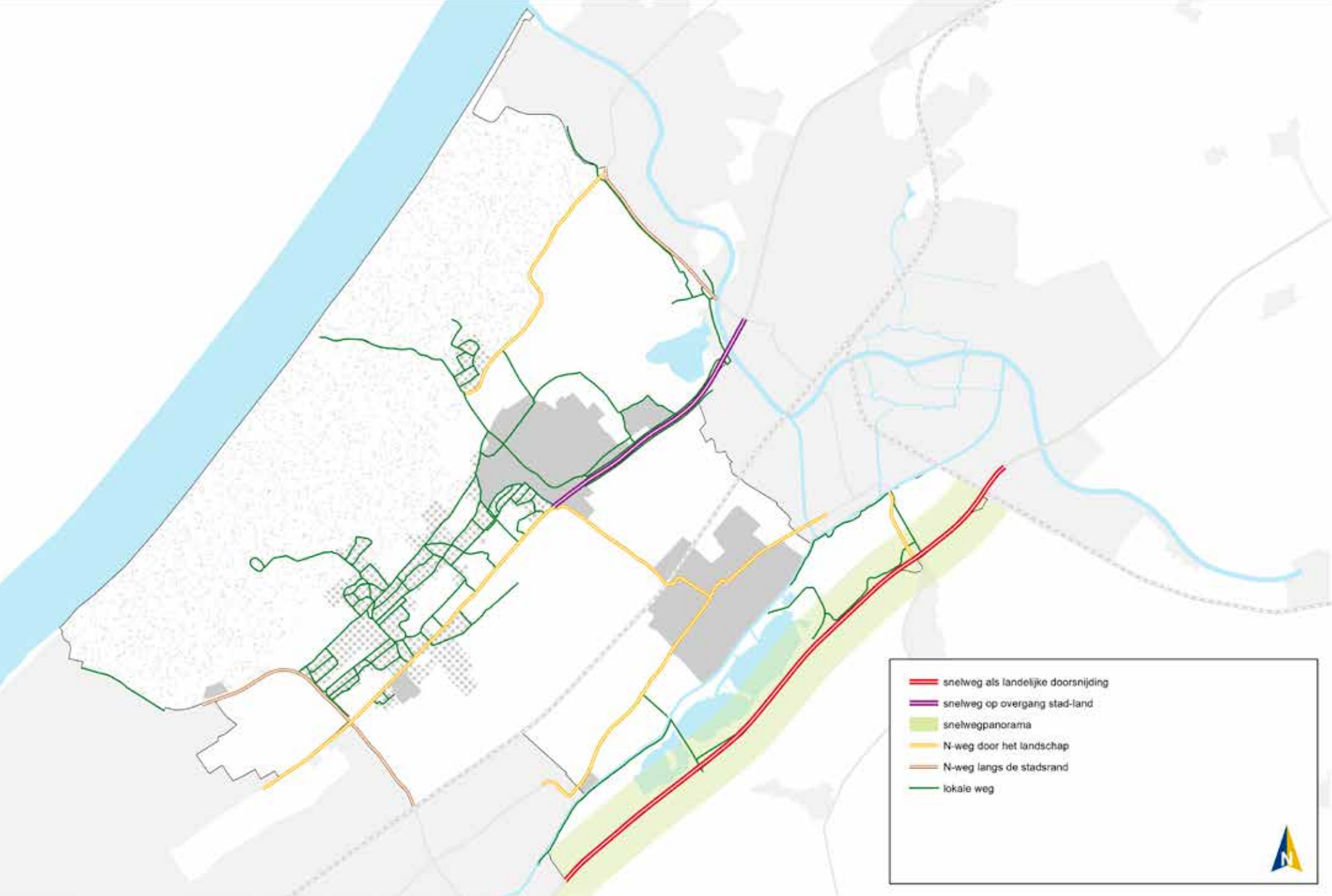
- Behoud en waar mogelijk verbetering van het zicht vanaf de hoger gelegen kade op de polder.
- Behoud en ontwikkeling als recreatieve route met behoud van het karakteristieke profiel van de kade.

Vlietkade

De westelijke begrenzing van de droogmakerijen wordt gevormd door de Vlietkade. Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Herkenbaar Waterrijk Veenweide.

Dijk langs de droogmakerij, langs de Vogelplas

- snelweg als landelijke doorsnijding
- snelweg op overgang stad-land
- snelwegpanorama
- N-weg door het landschap
- N-weg langs de stadsrand
- lokale weg

Weg door stad en land

Karakteristiek

Het landschap van strandwallen en -vlakten is rijk aan historische wegen die liggen op de grens van deze hoger en lager gelegen gronden. De oriëntatie van de infrastructuur is gelijk aan die van de geomorfologie: van zuidwest naar noordoost, parallel aan de kust.

Door de jaren heen zijn de wegen en het aangrenzende landschap van karakter veranderd. Met name het landgoedkarakter van de Rijksstraatweg is door de toename van het autoverkeer en de bijbehorende geluidsremmende maatregelen (geluidschermen) veranderd in een verkeerskundige autoweg die dwars door het landschap snijdt. Het zicht op de aanliggende buitens is nog aanwezig, maar door het verkeerskundige karakter van de weg is de beleving van de buitens anders. Ook de A4 ligt evenwijdig aan de hoofdrichting van het landschap, al is deze weg niet ontstaan door het opwaarderen van historische wegen.

Ondanks de ligging in het centrum van de Randstad is Duin Horst en Weide een relatief verkeersluw gebied door het beperkte aantal doorgaande wegen, het vrijwel ontbreken van oost-westverbindingen en de kleinschaligheid van het wegennetwerk. Lange tijd waren de Horstlaan en de Papeweg tussen Wassenaar en Voorschoten de enige dwarsverbinding in het gebied. Later zijn daar de randwegen van Leiden en Den Haag aan toegevoegd. Deze randwegen liggen min of meer autonoom in het landschap, los van de ondergrond.

Ontwikkelingen

De geplande RijnlandRoute wordt de nieuwe provinciale wegverbinding tussen de kust (Katwijk) en de A4 bij Leiden. Deze nieuwe verbinding zal de bereikbaarheid verbeteren, ruimtelijk-economische ontwikkelingen mogelijk maken en de leefbaarheid in de regio verbeteren. De provincie heeft een inpassingsplan opgesteld om de realisatie van de RijnlandRoute planologisch mogelijk te maken. In opdracht van Gedeputeerde Staten zijn meerdere onderdelen verder uitgewerkt en dit heeft geleid tot een betere ruimtelijke inpassing en minder zichthinder. Op dit moment wordt het ontwerp van de RijnlandRoute verder uitgewerkt. De RijnlandRoute sluite aan op zowel de A4 als de A44. Bij Voorschoten ligt de weg in een geboorde tunnel. Tussen de A44 en Katwijk wordt de bestaande Ingenieur G. Tjalmaweg (N206) verbreed.

Daarnaast wordt de A4 tussen Leiden en Leidschendam verbreed. Het gedeelte tussen Leiden en Zoeterwoude-Rijndijk zal verdiept worden aangelegd. Hier worden de naastgelegen gebieden ontwikkeld tot woon- en werkgebieden, waardoor de snelweg in de toekomst geen fysieke barrière meer zal vormen tussen Leiden en Zoeterwoude-Rijndijk. Dit alles betekent voor Duin Horst en Weide dat de breedte en de ligging van de A4 en de bijbehorende knooppunten iets wordt gewijzigd.

Het fijnmazig netwerk van smalle lanen op de strandwal van Wassenaar

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Daar waar de snelweg het stedelijk gebied doorkruist, is de weg integraal onderdeel van de stad. Nieuwe ontwikkelingen langs de weg dragen bij aan een afwisselende, herkenbare en functionele stedelijke rand langs de snelweg. Ontwikkelingen zorgen voor een voorkant naar de weg toe.
- Daar waar de snelweg tegelijkertijd de rand van een stad vormt, is extra aandacht voor de kwaliteit van de stadsrand, waaronder doorgaande verbindingen tussen dorp en ommeland.
- Buiten het stedelijk gebied doorsnijdt de snelweg het landschap zonder functionele, logistieke interactie met dit landschap.
- Een visuele relatie tussen weg en omgeving is gewenst. Vanaf de snelweg zijn de omringende landschappen en kruisingen met landschappelijke hoofdstructuren beleefbaar.
- Ontwikkelingen aan de snelweg zijn altijd integrale gebiedsopgaven met specifieke aandacht gevraagd voor: verknoping met het onderliggend wegennet, verminderen van de barrièrewerking van wegen voor doorgaande recreatieve en ecologische verbindingen.
- Nieuwe ontwikkelingen concentreren zich rond af- en opritten van de autoweg. Hier wordt rekening gehouden met de entreefunctie van de ontwikkeling naar het achterliggende gebied.
- Nieuwe infrastructuur wordt aangelegd als een logische verbinding van A naar B die ook na langere tijd nog begrijpbaar is. De weg beweegt waar mogelijk mee met de richting van het landschap.
- Nieuwe of aan te passen infrastructuur is een integrale gebiedsopgave. Onder inpassing wordt naast ligging in het landschap ook verstaan: omgaan met doorlopende landschappelijke structuren, logische oplossingen voor doorgaande recreatieve verbindingen en behoud van gebruikswaarde van het omliggend gebied.
- Waar N-wegen landschappelijke hoofdstructuren kruisen, blijft de landschappelijke lijn als afzonderlijke structuur zichtbaar en herkenbaar. Deze 'contactpunten' worden met zorg ontworpen en komen terug in de op te stellen beeldkwaliteitsparagraaf.

Snelweg als landelijke doorsnijding

Karakteristiek

De A4 is de belangrijkste noord-zuid verbinding in de Randstad. De snelweg doorsnijdt het veenweide- en droogmakerijenlandschap, maar zowel het westelijk gelegen strandwallenlandschap als het veenweidelandschap in het oosten zijn goed zichtbaar. Door het beperkte aantal afritten en het ontbreken van wegbeplanting ligt de weg vrij transparant in het landschap.

De A4 ligt op de overgang van de besloten strandwallen naar de open polders

Ambities

- Het landelijke karakter van de snelweg handhaven en voorkomen dat een zelfstandig weglandschap ontstaat. De weg ligt transparant in het landschap en wordt niet aangezet door begeleidende beplanting.
- Kruisingen met landschappelijke hoofdstructuren met zorg ontwerpen, zodat de landschappelijke structuur zichtbaar en herkenbaar blijft en versterkt wordt.
- Barrièrewerking van de weg minimaliseren, zodat ingezet kan worden op een ecologische, landschappelijke en recreatieve verbinding tussen de kust en het Groene hart.
- Het functionele en ingetogen wegprofiel handhaven. Wegmeubilair minimaliseren of bundelen.
- Een eenduidige en heldere inrichting en bebording van de op- en afritten draagt bij aan de oriëntatie en beleving van de automobilist. Eventuele ontwikkelingen houden rekening met de entreefunctie.
- Het deel van de A4 dat langs Duin Horst en Weide loopt, staat niet op zichzelf. De inrichting sluit daarom aan bij de rest van het traject.

De A4 ligt transparant in het landschap

Snelweg op overgang stad-land

Karakteristiek

De A44 is de snelweg tussen de A4 bij knooppunt Burgerveen en Wassenaar, waar de snelweg overgaat in de N44 richting Den Haag. De A44-N44 is de belangrijkste noord-zuidverbinding in het gebied en is ontstaan door het opwaarderen van de historische Rijksstraatweg.

De weg ligt op de overgang van het stedelijk gebied van Leiden naar het landelijke gebied rondom Wassenaar. De weg heeft aan beide zijden een ventweg die meerdere (groene) stadsrandfuncties, zoals sportvelden, een recreatiegebied en bedrijvigheid, ontsluit. De snelweg wordt grotendeels begeleid door hagen, zowel aan de zijkanten als in de middenberm. Deze beplanting sluit goed aan bij het dichte karakter van de landgoederen en kastelen, maar beperkt het uitzicht vanaf de snelweg.

De RijnlandRoute volgt deels de A44. Net ten noorden van Maaldrift wordt een nieuw knooppunt ingepast. Tussen dit knooppunt en Leiden-West worden de snelweg en de naastgelegen ventwegen aangepast.

Het groene karakter van de A44 door de hagen langs en in de middenberm

Ambities

- De snelweg ligt vanzelfsprekend in het (stads)landschap. Voorkomen dat een zelfstandig weglandschap ontstaat.
- De hagen langs de weg en in de middenberm behouden dan wel versterken. De relatie met het omliggende landschap versterken, door waar mogelijk momenten van zicht op het landschap te maken zonder de continuïteit van de haagbeplanting te verstoren.
- De fysieke barrièrewerking van de snelweg minimaliseren door bestaande verbindingen te handhaven dan wel te verbeteren of toe te voegen.
- Kruisingen met landschappelijke hoofdstructuren met zorg ontwerpen, zodat de landschappelijke structuur zichtbaar en herkenbaar blijft.
- Uitgangspunt is een functioneel en ingetogen wegprofiel. Dit betekent wegmeubilair minimaliseren en bundelen.
- Een rustig wegbeeld creëren door een eenduidige en heldere inrichting. De bebording van de op- en afritten draagt bij aan de oriëntatie en beleving van de automobilist. Eventuele ontwikkelingen houden rekening met de entreefunctie.

Zo nu en dan een open plek met uitzicht op het landschap

Snelwegpanorama

Karakteristiek

De A4 doorsnijdt het veenweide- en droogmakerijenlandschap. De weggebruiker heeft richting het oosten een prachtig uitzicht op de open polders van het droogmakerijen- en veenweidelandschap. De polders aan de westzijde van de weg zijn grotendeels getransformeerd tot het recreatiegebied Vlietland en Leidschendammerhout. Hier wordt het beeld voornamelijk bepaald door bossages, recreatieplassen en een golfterrein. Daarachter kan de passerende automobilist zo nu en dan ook een glimp opvangen van de Vliet met de bijbehorende bebouwing.

Vanaf de A4 zowel zicht op de Vlietlanden en de Vliet daarachter...

Ambities

- De visuele relatie tussen de weg en de omgeving maximaliseren door het zicht op het landschap te handhaven. Weg behouden als kale lijn in het landschap en niet inplanten of afschermen.
- Verrommeling van het landschap langs de snelweg zoveel mogelijk beperken. Aandacht voor eventuele overhoeken die ontstaan bij de aanpassing van de snelweg en de op- en afritten. Deze inrichten op een manier die rekening houdt met het behoud van het zicht op het landschap, bijvoorbeeld met lage, gebiedseigen beplanting.
- Daar waar geluidsschermen of -wallen noodzakelijk zijn, worden deze zorgvuldig ingepast. Transparantie of het gebruik van beplanting met gebiedseigen soorten zijn uitgangspunt, waardoor de overgang van landschap naar infrastructuur en stad wordt verzacht.

... als op het open veenweidelandschap

N-weg door het landschap

Karakteristiek

De Rijksstraatweg (N44), de Veurseweg-Leidseweg (N447), de Katwijkseweg (N441) en de Papeweg (N448) zijn grotendeels ontstaan door de opwaardering van historische wegen. De wegen liggen veelal op de hoger gelegen strandwallen evenwijdig aan de kust. De Rijksstraatweg heeft een besloten karakter door de aanliggende landgoederen en buitenplaatsen. Dit groene karakter gaat echter enigszins verloren door de verkeerskundige inrichting met onder andere geluidschermen en verkeerslichten. Ook de Veurseweg-Leidseweg heeft een belangrijke verkeersfunctie. Deze weg loopt afwisselend door open polders en meer besloten landgoedbossen, woon- en werkgebieden. De Katwijkseweg ligt op de overgang van de strandvlakte naar de duinen en dit contrast is goed zichtbaar. De Papeweg tenslotte, is voor autoverkeer de enige oost-westverbinding in het gebied. De weg wordt zo nu en dan begeleid door beplanting, maar over het algemeen is de open strandvlakte goed zichtbaar. De Europaweg (N206) is één van de belangrijkste stadsentrees van Leiden vanaf de A4. De weg ligt transparant in het landschap, evenwijdig aan het slotenpatroon van de Oostvlietpolder.

De N441 loopt, zoals zoveel wegen in het gebied, evenwijdig aan de kust

Ambities

- Het onderscheid tussen de verschillende wegen behouden dan wel versterken. Over het algemeen geldt dat wegen op de strandwallen beplant zijn en wegen in de strandvlakte en het weidegebied onbeplant.
- De barrièrewerking verminderen en de oversteekbaarheid verbeteren.
- Het uitzicht vanaf de weg koesteren en waar mogelijk verbeteren.
- De weg heeft een functioneel en ingetogen profiel en is onderdeel van het landschap. De vormgeving van kruisingen is sober en doelmatig. Grote verkeerskundige elementen (bv. rotondes, hoge verkeersborden) worden zoveel mogelijk vermeden, zolang de verkeersveiligheid dit toelaat.
- Bij aanpassing van de weg het ontspannen karakter versterken door bijvoorbeeld groene (midden)bermen.
- De ruimtelijke kwaliteit van de Rijksstraatweg verbeteren door het zicht op de aanliggende landgoederen te herstellen en de verkeerskundige maatregelen het beeld niet te laten domineren. Hierbij gebruik maken van gebiedseigen middelen.

Het groene karakter van de N44 is aangetast door de verkeerskundige inrichting

N-weg langs de stadsrand

Karakteristiek

Om het stedelijk gebied van Den Haag, Katwijk, Rijnsburg en Leiden te ontsluiten zijn nieuwe randwegen aangelegd. Deze wegen liggen min of meer autonoom in het landschap, los van de ondergrond. Dit geldt niet voor de N440 - N14, welke de landscheiding tussen Rijnland en Delfland volgt. De wegen zijn essentieel voor de ontsluiting van de aanliggende gebieden, maar vormen tegelijkertijd een fysieke barrière tussen stad en land. Dit geldt met name voor de zijde van Den Haag (N14 - N440). Door geluidsschermen en -geluidswallen is er beperkt zicht en overheerst het verkeerskundige karakter.

De enigszins verdiept gelegen Ingenieur G. Tjalmaweg (N206) heeft een landelijke uitstraling door de brede groene berm en taluds. Deze weg wordt in het kader van de RijnlandRoute verbreed naar 4 rijstroken waardoor de berm en taluds smaller zullen worden.

Door de verdiepte ligging en de brede berm heeft de N206 een landelijk karakter

Ambities

- De barrièrewerking van de weg verminderen door de oversteekbaarheid te verbeteren. Dwarsverbindingen volgen bestaande landschappelijke structuren, zoals wateringen en lanen.
- Het uitzicht vanaf de weg en vanuit de omgeving is maximaal door visuele verbindingen te herstellen of toe te voegen. De gevoelsmatige afstand tussen stad en land wordt daarmee verkleind.
- Er wordt uitgegaan van een functioneel en ingetogen wegprofiel en zo min mogelijk wegmeubilair. De vormgeving van (ongelijkvloerse) kruisingen is sober en doelmatig.
- Daar waar geluidsschermen of -wallen noodzakelijk zijn, worden deze zorgvuldig ingepast. Transparantie of het gebruik van beplanting met gebiedseigen soorten zijn uitgangspunt, waardoor de overgang van landschap naar infrastructuur en stad wordt verzacht.
- Bij de verbreding van de Ingenieur G. Tjalmaweg (N206) het groene en ontspannen karakter van de weg zoveel mogelijk behouden.
- Bij eventuele aanpassingen aan de N14 - N440 het tracé van de historische landscheiding meer zichtbaar maken.

Bij de N14 overheerst het verkeerskundige karakter

De Wassenaarse Slag kronkelt tussen de duinen door richting het strand

Lokale weg

Karakteristiek

Het lokale wegennetwerk bestaat uit een fijnmazig lanenstelsel op de strandwallen en een beperkt aantal niet doorgaande wegen in de polders. De wegen op de strandwallen hebben van oorsprong vaak een licht kronkelend verloop, omdat zij de hoogtelijnen volgen en monumentale bomen ontwijken. De korte zichtlijnen, bomen, hagen en grasbermen sluiten goed aan bij de lommerrijke tuinen en het besloten landschap. De Wassenaarse Slag kronkelt door de duinen en is de enige strandopgang tussen Scheveningen en Katwijk. Met name de hoge duin bij Rijksdorp is indrukwekkend.

Tussen de Vliet en de A4 ligt een aantal eenvoudige polderwegen. Deze wegen hebben een kleinschalig karakter en zijn over het algemeen niet doorgaand. Door het luwe karakter ontstaat een gebied waar het aantrekkelijk wandelen en fietsen is. De hoger gelegen (Oost)Vlietweg is de historische trekweg langs de Vliet. De weg ligt direct langs het water en is een belangrijke recreatieve route. Opvallend zijn de geschoren meidoornhagen, die van oudsher dienden als veekering tussen het weiland en de weg. De Kniplaan en de Vrouwenweg liggen op (voormalige) kades.

De lokale wegen rondom Wassenaar hebben een groen en lommerrijk karakter

Ambities

- De lokale wegen zijn kleinschalig en een vanzelfsprekend onderdeel van het landschap. In de landgoederenzone zijn de wegen onderdeel van het lommerrijke landschap, waarbij het bestaande karakter van bochtige wegen, laanbomen, hagen en grasbermen wordt behouden. In het weidelandschap zijn de wegen over het algemeen onbeplant, met uitzondering van het geriefhout langs de oprijlanen van de boerderijen. Het kenmerkende profiel handhaven.
- Het wegprofiel is eenvoudig en ingetogen met zo weinig mogelijk verkeerstechnische ingrepen (rotondes, verkeersdrempels, bebording, verlichting, etc.). Hierbij ook rekening houden met het medegebruik van en de oversteekbaarheid voor langzaam (recreatief) verkeer.
- Op de strandwallen inzetten op het herstel van verdwenen laanstructuren met streekeigen beplanting.
- In het weidelandschap het luwe en autovrije karakter zoveel mogelijk behouden en alleen toegankelijk maken voor bestemmingsverkeer.

Vanaf de (Oost)Vlietweg prachtig zicht op de Vliet en de polders

- spoorlijn met station
- openbaar vervoerpanorama
- dorpsgebied met hoogwaardig openbaar vervoer

Doorsnijdend spoor

Karakteristiek

Duin Horst en Weide wordt doorsneden door de spoorlijn tussen Amsterdam en Rotterdam. Dit is één van de oudste spoorlijnen van Nederland en al halverwege de 19e eeuw aangelegd. Ook deze infrastructurele lijn ligt evenwijdig aan de kust, op de rand van de strandwal Leidschendam – Voorschoten.

Het station van Voorschoten is het enige station in Duin Horst en Weide, maar Leiden De Vink en Den Haag Mariahoeve liggen dichtbij. Daarnaast heeft Kasteel Duivenvoorde ooit een eigen station gehad. Dit heeft de toenmalige eigenaar afgedwongen ter compensatie van het doorsnijden van het landgoed. Hier werd alleen op aanvraag gestopt. Deze plek is nog steeds herkenbaar.

Ontwikkelingen

De aanleg van de RijnGouwelijn, een doorgaande lightrailverbinding tussen Gouda en de kust (Katwijk en Noordwijk), moest het sterk groeiende en steeds vaker vastlopende autoverkeer in de regio terugdringen. Het project was omstreden en bovendien konden de benodigde financiële middelen niet bijeengebracht worden. Daarom is in 2011 besloten voor een nieuw, minder kostbaar plan met railvervoer over bestaand spoor op het traject Gouda – Leiden, en een vrije busbaan van Leiden naar de kust. De laatste met de mogelijkheid van ‘vertramming’ op termijn. Dit project is bekend onder de naam HOV-net Zuid-Holland Noord.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Een visuele relatie tussen spoor en omgeving is gewenst. Dit betekent dat ontwikkelingen rekening houden met het zicht vanuit de trein op de omgeving.
- Specifieke aandacht voor de visuele relatie tussen spoor en landschappelijke omgeving in de openbaar vervoerpanorama's. Hier ervaart men vanuit de trein de kwaliteiten van Zuid-Holland. Behouden van het zicht op het omringende landschap door behoud van de openheid en respect voor bestaande kwaliteiten binnen het panorama.
- Er ontstaan stationsgebieden met een aantrekkelijke kwaliteit die passend is bij de aard en omvang van het station, de stedelijke omgeving en haar ligging in het netwerk. De stationsgebieden accentueren de verschillen tussen hoogstedelijke kwaliteit en de luwe gebieden.

Spoorlijn met stations

Karakteristiek

Duin Horst en Weide wordt doorsneden door de spoorlijn tussen Amsterdam, Leiden, Den Haag en Rotterdam. De lijn is onderdeel van de oudste spoorlijn van Nederland, welke in de 19e eeuw is aangelegd. De dichtstbijzijnde stations zijn Voorschoten, Leiden De Vink en Den Haag Mariahoeve. De spoorlijn ligt parallel aan de kustlijn en ligt op de overgang van de strandvlakte naar de strandwal. De lijn vormt de westelijke begrenzing van Voorschoten en Leidschendam. De spoorlijn ligt transparant in het landschap. De fysieke en visuele barrièrewerking is beperkt door voldoende onderdoorgangen, de ligging op maaiveld en het ontbreken van geluidwerende maatregelen.

De spoorlijn bij Voorschoten

Ambities

- Het spoor gaat zoveel mogelijk op in het landschap door een transparante vormgeving. De spoorlijn wordt niet aangezet met beplanting of bebouwing. Daarnaast wordt het spoor sober vormgegeven door minimaal gebruik van spoorwegmeubilair (masten, verlichting, seinen, borden).
- De barrièrewerking van het spoor minimaliseren door aangename en bruikbare dwarsverbindingen voor mens en dier. De breedte van de dwarsverbinding onder het spoor behouden. Deze verbindingen worden logisch vormgegeven, zodat het landschap en landschappelijke hoofdstructuren herkenbaar en leesbaar zijn. Historische structuren en routes zoveel mogelijk in tact laten, doorsnijdingen worden zoveel mogelijk haaks vormgegeven.
- De unieke ligging van station Voorschoten direct aan de strandvlakte en het uitzicht daarop handhaven. Ontwikkelingen rondom het station vormen geen (visuele) barrière tussen het station en de strandvlakte.

De spoorlijn ligt transparant in het landschap

Openbaar vervoerpanorama

Karakteristiek

Vanwege de ligging op maaiveld en het ontbreken van geluidsschermen heeft de treinreiziger goed zicht op het landschap van Duin Horst en Weide. Met name aan de noordwestzijde is het zicht op de strandvlaktes en daarachter de lommerrijke en besloten strandwal met landgoederen, buitenplaatsen, (landgoed)bossen en villawijken indrukwekkend. Aan de zuidwestzijde wordt het uitzicht vooral bepaald door de bebouwing van Leidschendam en Voorschoten. Daartussen ligt Kasteel Duivenvoorde. Hier verdwijnt de karakteristieke landschappelijke verbinding tussen de weidegebieden aan weerszijden van het spoor door hoogopgaande beplanting van eind zoe eeuw.

Vanuit de trein uitzicht over de strandvlakte...

Ambities

- Het uitzicht op het landschap van Duin Horst en Weide handhaven door ontwikkelingen evenwijdig aan het spoor te beperken. Bebouwing en opgaande beplanting beperken en zichtlijnen handhaven dan wel versterken.
- De verbinding tussen de weidegebieden aan beide zijden van het spoor herstellen door de hoogopgaande beplanting, deels, te verwijderen.
- Kruisingen met belangrijke landschappelijke structuren zichtbaar en beleefbaar maken.
- Daar waar geluidsbepalende maatregelen noodzakelijk zijn, worden transparante geluidsschermen toegepast. Hierdoor blijft het landschap zichtbaar voor treinreizigers. Vanuit het landschap zijn geluidsschermen minder prominent aanwezig.

... en de landgoedbossen

Op Voorschoten stap je direct Duin Horst en Weide in

Dorpsgebied met hoogwaardig openbaar vervoer

Karakteristiek

Door een eigen station is Voorschoten met het openbaar vervoer goed verbonden met de omliggende steden van de Randstad. Daarmee is het station ook waardevol voor Duin Horst en Weide. Het station ligt middenin dit bijzondere metropolitane landschap en daarmee fungeert het als een belangrijke schakel tussen stad en land.

Ambities

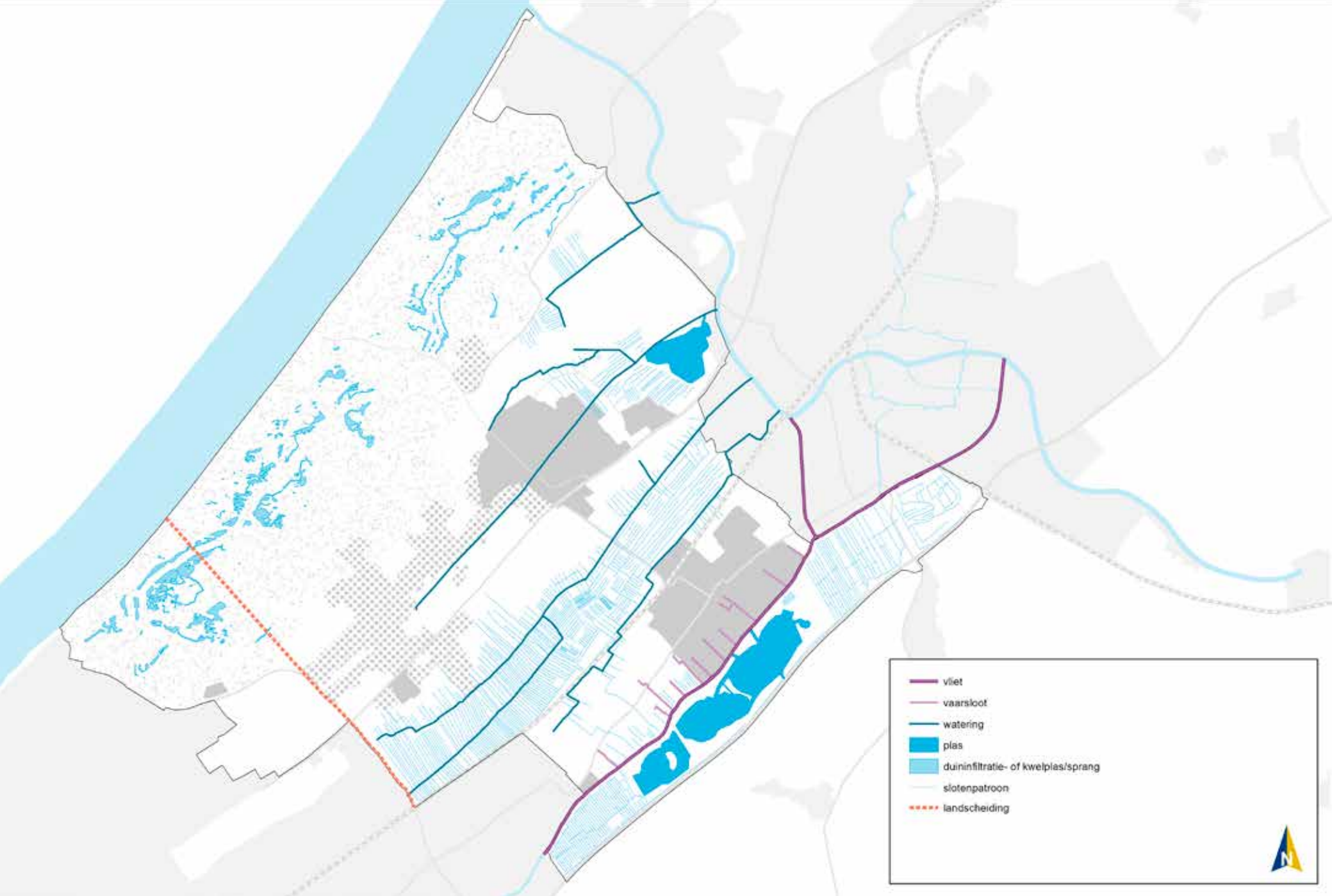
- De bereikbaarheid van Duin Horst en Weide met het openbaar vervoer behouden dan wel versterken door duidelijke en eenduidige routes en zichtrelaties vanaf het station.
- Het station opnemen in het recreatieve netwerk, waarbij het station fungeert als uitvalsbasis voor routes en attracties.

Het station ligt prachtig aan de open strandvlakte

Het station van Voorschoten

Water als structuurdrager

Karakteristiek

De waterstructuur in het gebied volgt en benadrukt de hoofdrichting van het landschap parallel aan de kust. De wateringten vormen de belangrijkste afwatering en liggen midden in de lager gelegen strandvlakten. De Vliet is een historische watergang die in eerste aanleg stamt uit de Romeinse tijd. Momenteel is het een provinciale vaarweg en heeft grote recreatieve betekenis. De Vliet is aangemerkt als Provinciale Erfgoedlijn. Vanaf de Vliet lopen vaarsloten het gebied in en verbinden zo de Vliet met het aanliggende landschap. In het duinlandschap liggen infiltratieplassen en sprangen als onderdeel van de watervoorziening. De plassen van de recreatiegebieden het Valkenburgse Meer en Vlietland (voormalige zandwinplassen) en de Vogelplas Starrevaart vormen grote open wateren. Bij Clingendael en Valkenburg liggen nog twee (restanten van) tankgrachten uit de tweede wereldoorlog. Tot slot is het verkavelingspatroon een belangrijke structuurdrager van het open weidelandschap. Het water vertelt veel over de geschiedenis van het gebied en het wonen en recreëren langs het water is een waarde voor veel inwoners en bezoekers.

Ontwikkelingen

Er wordt gestreefd naar een eenvoudiger, robuust en klimaatbestendig waterbeheer met voldoende ruimte voor waterberging. Hierin speelt het Watergebiedsplan Zuidgeest een belangrijke rol. Daarnaast is er een ambitie om de recreatieve mogelijkheden van het water te versterken. De Vliet is de hoofdader en toegangspoort voor het gebied over water. Daarbij zijn de vaarsloten als verbinding tussen de Vliet en het naastgelegen landschap een bijzondere kwaliteit. Bij het Valkenburgse Meer vindt de komende jaren verdere zandwinning plaats, waardoor de plas zal vergroten. De omgeving van het meer is aangewezen als mogelijke zoekzone voor windenergie.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Een beleefbaar waterstelsel als dragende structuur: verbeteren van de zichtbaarheid, toegankelijkheid en uitstraling van het water.
- Waar mogelijk wordt gezocht naar vereenvoudiging van het waterbeheer en gewerkt aan een klimaatbestendige en robuuste inrichting van het watersysteem.
- De (provinciale en historische) vaarwegen krijgen de uitstraling van regionale landschappelijke dragers door eenheid in de inrichting van de oevers en begeleidende beplanting en door de vormgeving van kruisende infrastructuur. Aandacht voor zicht op en vanaf het water.
- Als ontwikkelingen plaatsvinden aan kanalen en vaarten buiten het stedelijk gebied, dan dragen deze bij aan versterking van hun rustige en voorname karakter. Behoud en versterking van erfgoed als identiteitsdragers en herstel van continuïteit (ook aanliggend landschap) waar nodig.
- De oevers van rivieren, vaarten, kanalen en plassen zijn waar mogelijk openbaar toegankelijk. Om oevers en water toegankelijk en beleefbaar te houden is er geen ruimte voor verdere verdichting (privatisering) van de oevers, direct grenzend aan het water.
- Versterken van het recreatieve en/of natuurlijke karakter van plassen.
- Bewaken en herstellen van continuïteit van landschappelijke structuurdragers als veenstromen, -kanalen of -dijken waar nodig.
-

Duininfiltratie- of kwelplas/sprang

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Natuurlijke duinen.

Vliet

Karakteristiek

De Vliet stamt in eerste aanleg uit de Romeinse Tijd, toen er een verbinding werd gegraven tussen de Maas en de Oude Rijn (Kanaal van Corbulo). In de 17e eeuw is de Vliet in gebruik genomen als trekvaart. Nu is het een doorgaande vaarroute van Rotterdam naar Leiden (provinciale vaarweg). Het is ook een belangrijke recreatieve verbinding (Oostvlietweg) voor fietsers en wandelaars. Aan de westzijde lopen een aantal vaarsloten het gebied in, onder andere naar Kasteel Duivenvoorde. Aan de oostzijde vormt de Vliet de grens met het veenweide- en droogmakerijenlandschap. Vanaf de Vliet is Vlietland over water bereikbaar. Langs de Oostvlietweg ligt verspreide bebouwing. De Vliet kent een wat kronkelig verloop en is afwisselend beplant. Langs de Vliet liggen oude scheepswerven, uitspanningen, tolhuisjes, brugwachtershuisjes etc.

Uitspanning aan de Vliet

Ambities

- Behoud van het afwisselende beeld van de Vliet met bebouwde en onbebouwde, beplante en onbeplante delen, maar wel altijd met een landelijke, groene uitstraling en waar mogelijk zicht over het water en het achterliggende landschap.
- De Vliet doorontwikkelen tot blauwe entree van het gebied vanaf het water. Ontwikkelen van hoogwaardige recreatieve voorzieningen langs het water (rustpunten e.d.). Vergroten toegankelijkheid van de oevers. Benutten en verbeteren van de verbinding met Vlietland en de vaarsloten als waterverbindingen het gebied in.
- De Vliet als erfgoedlijn beter beleefbaar maken door behoud en kwaliteitsverbetering van de aan de vaart gelegen historische scheepswerven, uitspanningen, bruggen, buitenplaatsen etc. Waar mogelijk koppelen aan het recreatief netwerk.
- Versterken van de ecologische betekenis door waar mogelijk aanleg van natuurvriendelijke oevers en verbetering van de waterkwaliteit.
- Aandacht voor de vormgeving van bebording en meubilair, in aansluiting op het historische karakter van de voormalige trekvaart.

Vliet

Vaarsloot

Karakteristiek

In verband met zandwinning is in de 17e eeuw een aantal vaarsloten aangelegd vanaf de Vliet. Ze prikken richting het westen het landschap in en vormen de verbinding tussen de Vliet en de landgoederen/buitenplaatsen, boerderijen en het historisch centrum van Voorschoten.

Vaarsloot richting Kasteel Duivenvoorde

Ambities

- Vaarsloten behouden en beter beleefbaar maken door ze bevaarbaar te houden/maken en de historische koppeling via vaarsloten van de Vliet met het dorpscentrum van Voorschoten, buitenplaatsen, landgoederen en boerderijen te versterken.
- Verdwenen vaarsloten kunnen indien daar aanleiding toe is en mogelijkheden voor zijn weer hersteld worden.
- Vergroten van de recreatieve betekenis, door de vaarsloten waar mogelijk op te nemen in het recreatieve routenetwerk en als entree voor het gebied over water te ontwikkelen. Vergroten van de aanlegmogelijkheden.

Vaarsloot

Watering

Karakteristiek

De afwatering van het gebied vindt plaats middels noord-zuid georiënteerde watergangen in de strandvlakten. Samen met de wegen, die op de kruin of de flanken van de strandwallen zijn gelegen, benadrukken de wateringen de hoofdrichting van het landschap parallel aan de kust. De historische wateringen vormen belangrijke structuurdragers in de open strandvlakten. Ook vormen ze op een aantal plaatsen de stadsrand (zie ook: Kwaliteit van de stads- en dorpsrand).

Ambities

- Behoud en herstel van de kenmerkende historische structuur van de wateringen parallel aan de strandwallen.
- Versterken van de ecologische betekenis door de aanleg van natuurlijk-vriendelijke oevers, verbetering van de waterkwaliteit en door verbindingen in het ecologisch netwerk te herstellen.
- Versterken van de beleefbaarheid en recreatieve betekenis door waar mogelijk de wateringen op te nemen in het recreatief vaarnetwerk (kano's, fluisterbootjes) en informele (gras)paden langs de wateringen aan te leggen. Dit met respect voor de rust, ecologische waarden en agrarische betekenis van de strandvlakten (zie ook strandvlakte).
- De Wassenaarse Watering ontwikkelen als recreatieve structuurdrager, van waaruit het buitengebied goed bereikbaar is.

Watering dwars door het open landschap van de strandvlakte

Recreatief gebruik watering

Plas

Karakteristiek

In Duin Horst en Weide liggen twee zandwinplassen: het Valkenburgse Meer en Vlietland. Beide zijn nu in gebruik als zwemwater/recreatiegebied. Vlietland ligt ingeklemd tussen de A4 en de Vliet en kent een afwisselend beeld van groot open water met brede, dicht beplante randen. De noordzijde heeft een intensief gebruik met zwemstranden, horeca, haven en parkeergelegenheid. Aan de zuidzijde heeft de plas een natuurlijker karakter. Er is een verbinding onder de A4 door die de plas verbindt met het Groene Hart.

De randen van het Valkenburgse Meer zijn meer open en er ligt verspreide bedrijvigheid. Aan het meer ligt het smalspoormuseum. Aan de westzijde zal in ieder geval tot 2020 nog zandwinning plaatsvinden en daarmee uitbreiding van de plas. Daarnaast is de omgeving van het Valkenburgse Meer aangewezen als mogelijke zoekzone voor windenergie.

De Vogelplas Starrevaart is aangelegd als natuurcompensatie voor Vlietland, water en rietlanden. Vanaf de omliggende kaden is zicht mogelijk op de plas en de vogelpopulaties.

Vlietland

Ambities

- Doorontwikkeling van Vlietland en het Valkenburgse Meer als aantrekkelijke, goed ingepaste recreatiegebieden. Daarbij voortbouwen op de onderscheidende kwaliteiten van de beide zwemplassen en de plassen ten opzichte van elkaar differentiëren.
- Vlietland: behoud en versterking van de groene inpassing in het landschap. Benutten verbinding met de Vliet als blauwe ader van Duin Horst en Weide. Zichtbaarheid en beleefbaarheid van het water vanaf de omliggende routes vergroten. Kwaliteitsverbetering voorzieningen.
- Valkenburgse Meer: aansluiten op de ontwikkeling van locatie Valkenburg en de Groene Buffer, verbeteren ruimtelijke inpassing van de bestaande bedrijvigheid in de rand, zorgvuldige plaatsing van mogelijke windturbines.
- Versterken van de ecologische betekenis van de zandwinplassen door verbetering van de waterkwaliteit en het ontwikkelen van natuurvriendelijke oevers.
- Behoud en versterking van de ecologische betekenis van de Vogelplas Starrevaart en beleefbaarheid van de natuur.

Vogelplas

Zicht over de Vliet

Landscheiding

Karakteristiek

De Landscheiding Rijnland–Delfland is de benaming voor een dijk die al eeuwenlang de grens vormt tussen de hoogheemraadschappen Delfland en Rijnland. De landscheiding is sterk bepalend geweest voor de huidige werking van het watersysteem. De landscheiding of Hoevensytwinde (de oude benaming voor deze dijk) is ingesteld door Floris V en was noodzakelijk om te voorkomen dat water uit het gebied van Rijnland in Delfland wateroverlast zou geven. Alle wateringen lopen dood tegen de landscheiding. De dijk is tot de aanleg van de N14 goed zichtbaar geweest in het landschap. Het gehele gebied is nu opgehoogd en sterk verstedelijkt, de dijk is daardoor alleen nog herkenbaar ter hoogte van Den Haag Mariahoeve door de doodlopende wateringen en twee grenspalen. De landscheidingsweg volgt deels het tracé.

Ambities

- Vergroten van de herkenbaarheid en beleefbaarheid van de landscheiding en bijbehorende informatievoorziening.

Historisch kaartbeeld Landscheiding

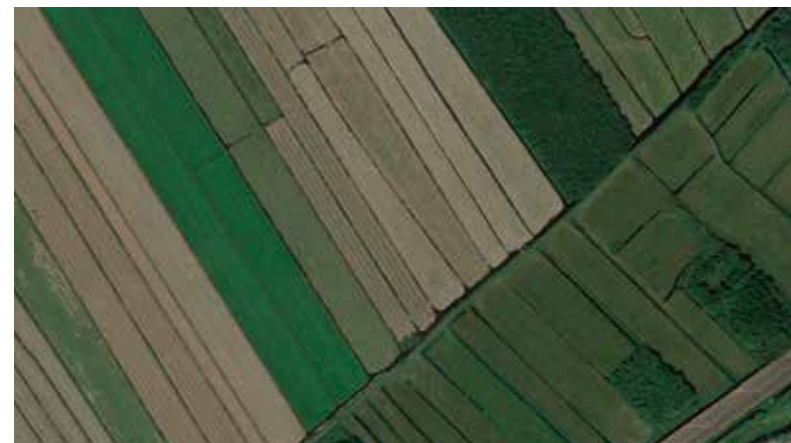
Slotenpatroon

Karakteristiek

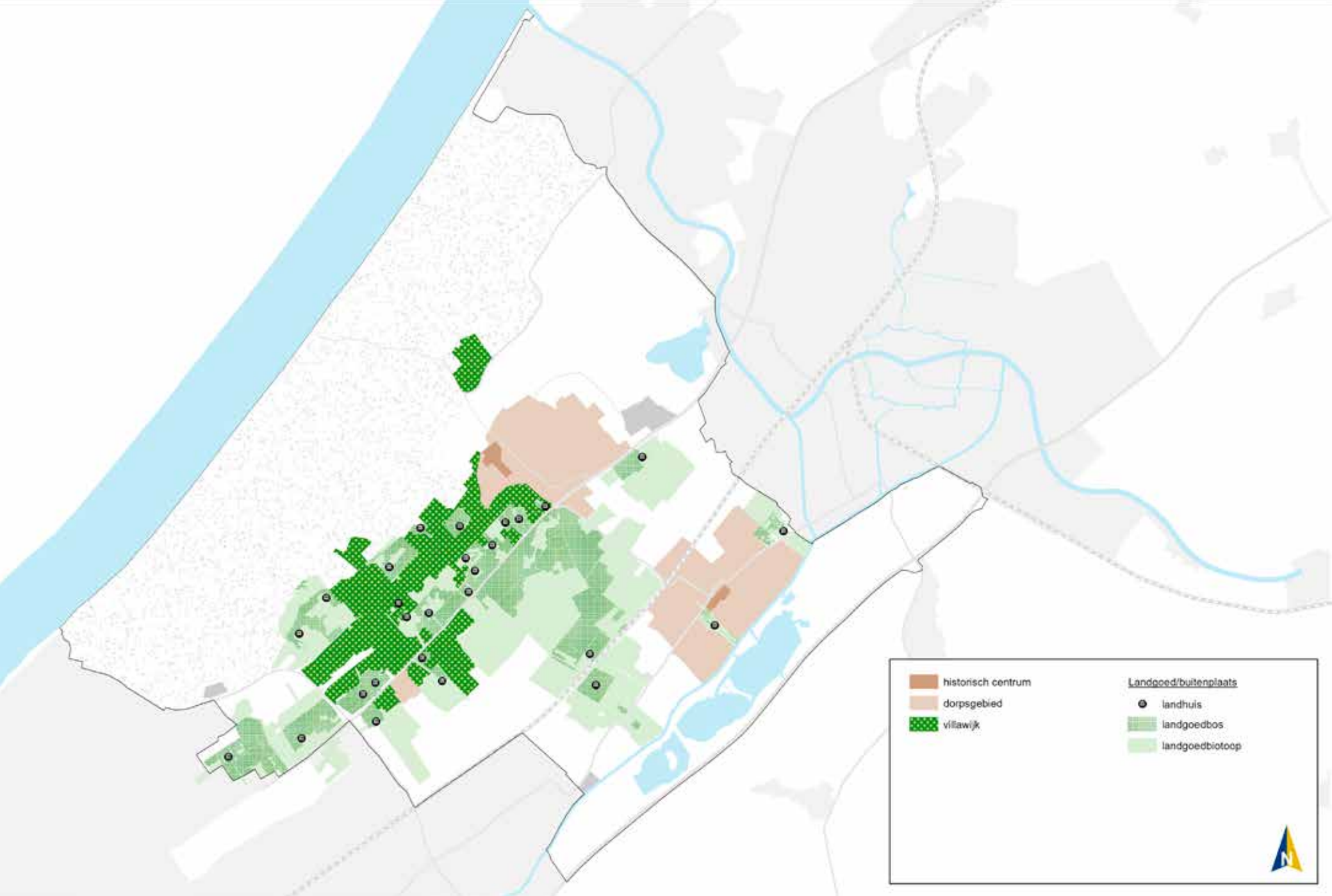
Kenmerkend voor het veenweidelandschap van de Oostvlietpolder, de strandvlaktes en de droogmakerij Starrevaart-Damhouderpolder is het langgerekte verkavelingspatroon, haaks op de ontginningsas. De ritmiek van sloten en smalle kavels is sterk beeldbepalend. De blokvormige verkaveling van Polderpark Cronesteyn - ontstaan onder invloed van de Oude Rijn - staat hiermee in contrast.

Ambities

- Behoud en herstel van het kenmerkende langgerekte verkavelingspatroon, lengtesloten zijn beeldbepalend.
- Behoud en herstel van het blokvormige slotenpatroon van polder Cronesteyn, in contrast met de langgerekte verkaveling elders in het gebied.
- Eventuele waterbergingsopgaven koppelen aan het kenmerkende verkavelingspatroon. Inzet op een robuust en klimaatbestendig waterbeheer.

Langgerekte verkavelingspatroon strandvlakte

 historisch centrum	<u>Landgoed/buitenplaats</u>
 dorpsgebied	 landhuis
 villawijk	 landgoedbos
	 landgoedbiotoop

Kwaliteit in dorpsgebied

Karakteristiek

Wassenaar en Voorschoten zijn zandnederzettingen die zijn ontstaan op de evenwijdig aan de kust lopende strandwallen. Door de hoge en droge ligging vestigden de eerste bewoners zich op de strandwallen. Later vestigden de welgestelde burgerij en de adel zich hier in landhuizen en buitenplaatsen. Vanuit fraaie landhuizen had men zicht op het omringende lommerrijke landschap. De samenhang tussen het strandwallenlandschap en deze specifieke occupatievorm (clustering van landgoederen) geeft het gebied kwaliteit. Vanaf het begin van de 20e eeuw zijn de strandwallen verdicht door nieuwe villawijken. Het lineaire patroon van historische bewoningskernen en wegen op de noord-zuid lopende strandwallen is echter nog steeds herkenbaar in de huidige structuur van beide dorpen.

Ontwikkelingen

De enige grootschalige woningbouwopgave in het buitengebied is voorzien op het voormalig vliegveld Valkenburg. Hier wordt een aantrekkelijk woon-, werk- en recreatiegebied ontwikkeld met maximaal 5.000 woningen, een werkpark, sport, recreatie en maatschappelijke voorzieningen. De plannen gaan voornamelijk uit van een concentratie aan bebouwing aan de noordzijde van het vliegveld. De zuidzijde zal aansluiten bij de openheid van de Ommedijkse polder met onder andere natuurontwikkeling. De ontwikkeling van Valkenburg zal naar verwachting 20 jaar duren. In de Duivenvoordecorridor wordt ingezet op de sanering van glas. Dit wordt deels betaald door beperkte woningbouw in de vorm van nieuwe landgoederen, boerderijcomplexen, gehuchten, woningen in het lint en solitaire woningen. Het landschap wordt groener, open en meer toegankelijk. Lanen worden hersteld en er komen fiets- en wandelpaden bij.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Behoud en versterking van een brede waaier aan woon- en werkmilieus. Elk dorp zijn eigen karakter.
- Hoogteaccenten (waaronder hoogbouw) vallen zoveel mogelijk samen met 'zwaartepunten' in de stedelijke structuur.
- Zwaartepunt van de verstedelijking ligt binnen de invloedssfeer van hoogwaardig openbaar vervoer.
- Elk dorp ontwikkelt zijn eigen identiteit en bouwt voort op haar karakteristieke structuur en ligging aan en in het landschap. Het dorp is onderdeel van het omringende landschap, doordat onderliggende patronen herkenbaar zijn in de structuur van het dorp.
- Waar mogelijk blijven karakteristieke dorpsgezichten ervaarbaar vanuit het omringende landschap.
- Bij nieuwe ontwikkelingen wordt gebruik gemaakt van de groen- en waterstructuur als onderdeel van het dorpsontwerp.
- Cultuurhistorisch waardevolle gebouwen behouden door ze waar mogelijk een functie te geven die aansluit bij de behoeften van deze tijd.
- Ontwikkelingen in of in de nabijheid van het historisch centrum dragen bij aan het behoud en de versterking van vitale dorpscentra met een gevarieerd functioneel en ruimtelijk beeld. Het eigen karakter van het historisch centrum wordt opgezocht en versterkt.
- Bij hoogbouw geeft een beeldkwaliteitparagraaf inzicht in de effecten, invloed en aanvaardbaarheid van hoogbouw op haar omgeving.

Landgoed/buitenplaats (landhuis, landgoedbos, landgoedbiotoop)

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Historische landgoederen in de binnenduinrand.

Historisch centrum

Karakteristiek

Voorschoten en Wassenaar zijn zandnederzettingen, ontstaan op de evenwijdig aan de kust lopende strandwallen. Vandaar ook de langgerekte vorm van beide dorpen. Voorschoten lag langs een belangrijke Middeleeuwse noord-zuidroute en dit maakte van Voorschoten een belangrijke ontmoetings- en handelsplaats. Het historische centrum en het marktplein, de Voorstraat, liggen rondom deze weg. Ook Wassenaar is een dorp op een strandwal. Het dorp bleef eeuwenlang klein, maar door de aanleg van de 'Heerweg' (de huidige Rijksstraatweg) ontwikkelde Wassenaar zich tot een villadorp.

De historische centra van Voorschoten als Wassenaar, evenals een groot deel van het buitengebied, zijn beschermd (dorps)gezicht.

Ambities

- Er wordt ingezet op het behoud en de versterking van het historische centrum. Ontwikkelingen in het centrum bouwen voort op de karakteristieke structuur van het dorp en houden rekening met de maat, schaal, beleefbaarheid en functie van het dorp.
- Historische routes worden opgenomen in het recreatieve netwerk, waarbij het centrum (met name de markt, het centraal plein en de haven) fungeert als concentratiepunt voor routes en attracties.
- De haven in het historische centrum van Voorschoten wordt toegankelijk gemaakt voor recreatievaart vanaf de Vliet. Hierbij wordt gedacht aan een passantenhaven voor sloepen. Ook Wassenaar zet in op een verbetering van de relatie tussen het centrum en de Wassenaarse Watering.
- De verbindingen en overgangen tussen de verschillende deelgebieden van het centrum verbeteren. Dit kan door ze een betere herkenbaarheid te geven of door ze onderscheidend van elkaar in te richten.

Het historisch centrum van Voorschoten

Het historisch centrum van Wassenaar

In beide dorpen overheerst het groene, lommerrijke karakter

Dorpsgebied

Karakteristiek

Door de goede bereikbaarheid en het aantrekkelijke woonmilieu zijn Voorschoten en Wassenaar in hoog tempo uitgegroeid tot echte forensendorpen. Deze planmatige uitbreidingen zijn minder gerelateerd aan het oorspronkelijke landschap.

Het dorpsgebied van Voorschoten ligt ingeklemd tussen Leiden, de spoorlijn en de Vliet. In een aantal wijken, waaronder Krimwijk en Starrenburg, is het water van de Vliet naar binnen gehaald om woonkwaliteit toe te voegen. Wassenaar wordt minder strak begrensd door landschappelijke en infrastructurele lijnen. Het dorpsgebied loopt geleidelijk over in de bosrijke omgeving met villawijken, landhuizen, buitenplaatsen en zomerverblijven.

Het water van Krimwijk staat in directe verbinding met de Vliet

Ambities

- Beide dorpen ontwikkelen hun eigen identiteit en bouwen voort op hun specifieke ligging in het landschap. Wassenaar als villadorp op een lommerrijke strandwal. Voorschoten bouwt niet alleen voort op de aanwezigheid van landgoederen, maar ook op de ligging aan de Vliet.
- Uitbreidingen worden zoveel mogelijk binnen bestaand bebouwd gebied gerealiseerd. Voorkomen dat Voorschoten en Wassenaar vastgroeien aan Leiden en Den Haag.
- Bij ontwikkelingen worden waardevolle patronen en structuren, zoals lanen en wateringen, herkenbaar opgenomen in de structuur van het dorp.
- Ontwikkelingen sluiten aan bij de huidige korrel, het profiel en de variatie in bebouwing.
- Waar mogelijk wordt de relatie met het omliggende landschap opgezocht door nieuwe (zicht)relaties.

De woonwijken van Voorschoten trekken de kwaliteit van de Vliet 'naar binnen'

Villawijk

Karakteristiek

Met name Wassenaar ontwikkelde zich vanaf het begin van de 20e eeuw tot een villadorp voor rijke Hagenaars en Rotterdamse industriëlen. Door de aanwezige buitenplaatsen en landgoederen vestigden zich ook andere welgestelden in de regio. Deze villawijken zijn veelal tegen het bestaande dorp gebouwd, maar hebben een eigen, ontworpen, aanleg. Voor de vestiging werden eerst alleen de strandwallen gebruikt, later werden ook de kleinere strandvlakten opgevuld. Hier is het onderscheid tussen de lommerrijke strandwal en de open strandvlakte vervaagd.

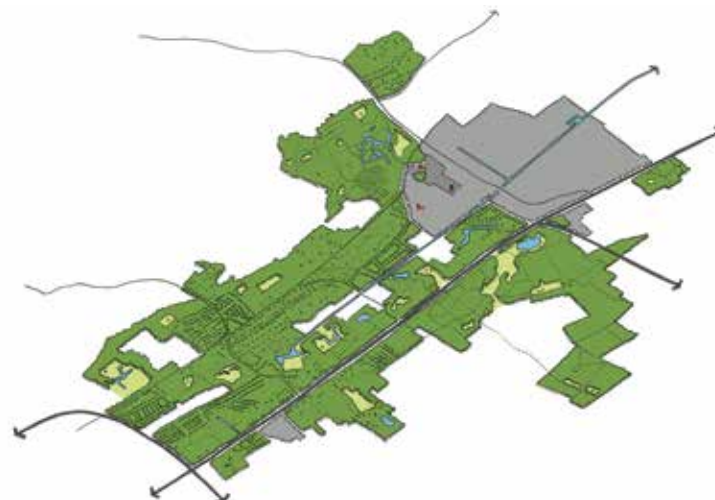
De villawijken Kievit (1914) en Rijksdorp (1920-1925) zijn gebouwd op een buitenplaats. Rijksdorp is in de 17e eeuw ontworpen door Pieter Post en vanaf 1920 omgevormd tot villawijk. Er zijn nog enkele elementen van de tuin aanwezig en in het gebied staan meerdere bunkers uit de Tweede Wereldoorlog (Atlantikwall).

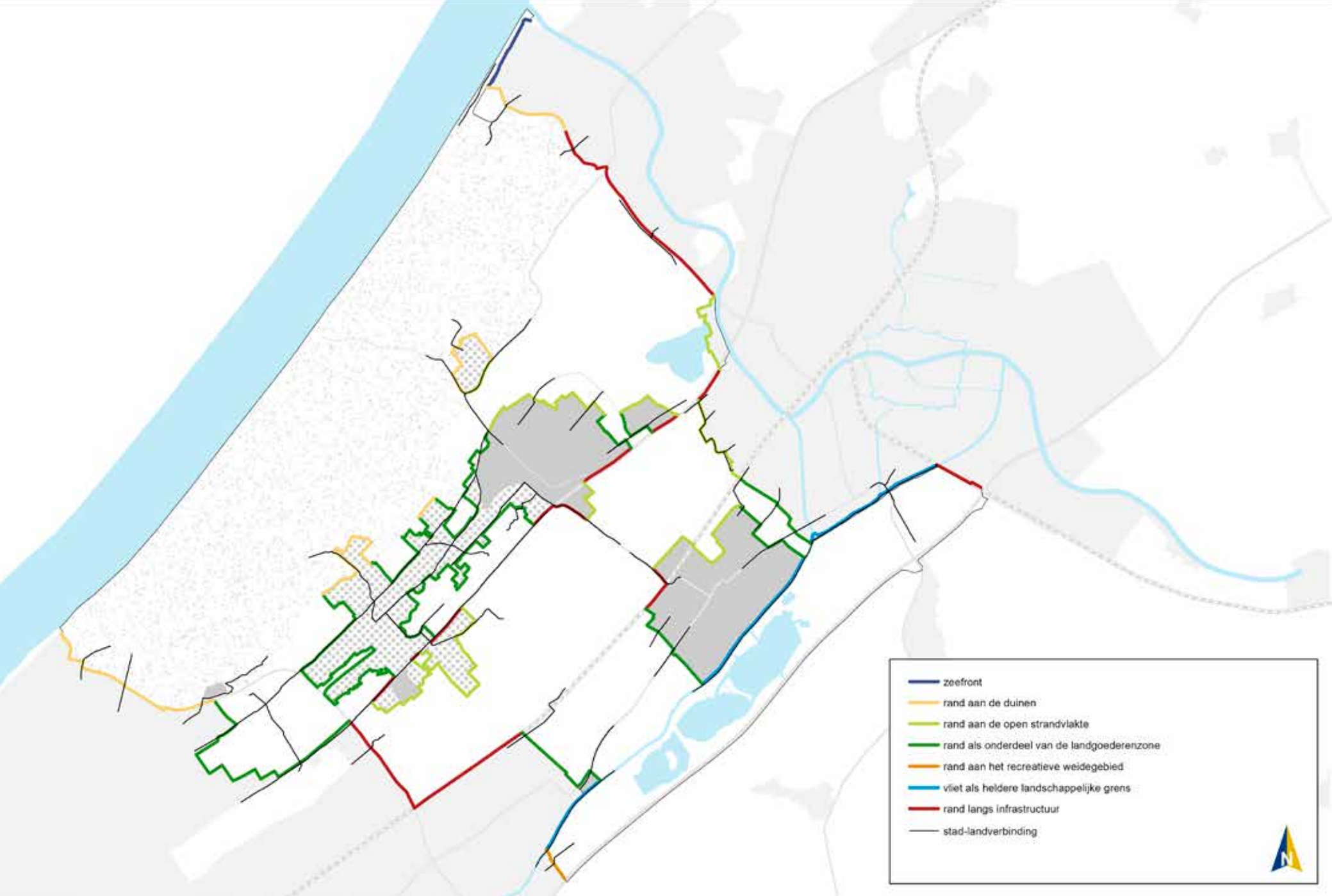
Grote tuinen, kronkelende lanen en losstaande bebouwing in de villawijken

Ambities

- De villawijken, de lanen en het landschap vloeien in elkaar over en worden in samenhang ontworpen. De afwisseling in gebruik en openheid handhaven.
- Ontwikkelingen in de villawijken bouwen voort op de karakteristieke lanenstructuur en de ligging in de landgoederenzone. Het lommerrijke, besloten karakter overheerst en waardevolle patronen en structuren worden herkenbaar opgenomen. De vanzelfsprekende overgang van de brede grasbermen met bomen naar de private tuinen blijft behouden.
- Ontwikkelingen sluiten aan bij de huidige korrel, het profiel en de variatie in bebouwing.
- Waar mogelijk wordt de relatie met het omliggende landschap opgezocht door nieuwe (zicht)relaties.

Een afwisseling van landgoederen en villawijken op de strandwal van Wassenaar

Kwaliteit van de stads- en dorpsrand

Karakteristiek

De stadsrand is de zone op de grens van bebouwd gebied en landschap. De relatie tussen stad en landschap is afhankelijk van de karakteristieken van de bebouwingsrand en die van het aangrenzende landschap. Het is een hoogwaardig en geliefd woonmilieu; de genoegens van stedelijk en buiten wonen komen hier samen. Daarnaast zijn de routes en functies in de stadsrand van grote betekenis voor de bewoners.

Duin Horst en Weide ligt midden in het stedelijk netwerk van Den Haag en Leiden en heeft een grote betekenis als uitloopgebied voor de stedeling. Het gebied wordt als het ware ingeklemd door de bebouwingsranden van Katwijk, Leiden, Leidschendam-Voorburg en Den Haag. De grootschaligheid en stedelijkheid van deze gebieden staat in groot contrast met het open en afwisselende groene landschap. De stad is altijd zichtbaar en dichtbij. De kwaliteit van de stads- en dorpsranden van Duin Horst en Weide verschillen enorm. De unieke opeenvolging van verschillende landschappen kleuren de verschillende stads- en dorpsranden en daarmee heeft het gebied een gevarieerd woonmilieu. De randen in de landgoederenzone en de duinen zijn kleinschalig. Stad en land lopen hier in elkaar over, terwijl de bebouwing aan zee, de open strandvlakte en het recreatieve weidegebied een heldere rand vormt. Toch geldt voor al deze randen dat land en stad direct aan elkaar grenzen, direct contact tussen beide is mogelijk. De Vliet is een heldere landschappelijke grens die de dorpsrand fixeert. Ook de spoorlijn en de hoofdwegen vormen een scherpe grens tussen stad en land. Beide randen vormen een front richting het landschap; zij staan ‘met het gezicht naar elkaar’.

Deze verscheidenheid levert zeven verschillende stads- en dorpsranden op:

- Zeefront
- Rand aan de duinen
- Rand aan de open strandvlakte
- Rand als onderdeel van de landgoederenzone
- Rand aan het recreatieve weidegebied
- Vliet als heldere landschappelijke grens
- Rand langs infrastructuur (hoofdweg of spoorlijn)

Duin Horst en Weide krijgt een steeds grotere recreatieve betekenis. De bereikbaarheid van dit gebied is mede bepalend voor de kwaliteit van de stads- en dorpsrand. Goede stad-landverbindingen zijn daarom van groot belang. Het karakter, de uitstraling en de ligging bepalen de kwaliteit van deze verbindingen.

Ontwikkelingen

Afgezien van de ontwikkelingen op Vliegveld Valkenburg en in mindere mate Starrenburg III bij Voorschoten en bijzondere woningen in de Duivenvoordecorridor hebben de dorpen en steden in en rondom Duin Horst en Weide beperkte uitbreidingsruimte voor woningbouw of bedrijvigheid. Bovendien worden door de structureel veranderende woningmarkt in de toekomst kwalitatief andere producten gevraagd. Dit biedt mogelijkheden om de betekenis van de stads- en dorpsrand opnieuw te interpreteren en de identiteit te versterken.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Ontwikkelingen in de stads- en dorpsrand dragen bij aan het realiseren van een rand met overgangskwaliteit. Daarbij wordt in de provinciale kwaliteitskaart onderscheid gemaakt tussen de volgende overgangskwaliteiten met contrast (front), contact en contract (overlap).
- Contrast: Stads- en dorpsranden met een scherpe rand tussen bebouwing en land, waarbij de bebouwing en landschap 'met het gezicht naar elkaar' zijn gekeerd. Stad en ommeland brengen hun eigen eigenschappen maximaal tot expressie. Vormen van hoogbouw kunnen aan het stedelijke karakter bijdragen. Het wegfront vraagt om extra aandacht voor verbindingen tussen stad en ommeland. Hier zijn bebouwing en landschap meestal niet met het gezicht naar elkaar gekeerd. De grens is scherp, maar mist de kwaliteiten van het 'zicht op elkaar'.
- Contact: Bebouwd gebied en landschap zijn verbonden door zichtbare en begaanbare doorlopende structuren, zoals paden, dijken, linten of

waterlopen. De structuur die stad en land verbindt, kan een herkenbare landschappelijke onderlegger hebben zoals een strandwal of rivier. In andere situaties is het kavelpatroon doorlopend. Stad en landschap blijven beide in hun eigen hoedanigheid herkenbaar en onderscheidend, maar worden in staat gesteld in elkaar door te dringen. Deze overgang is typisch voor dorpen of buitenwijken, waarbij de stedenbouwkundige opzet geënt is op het oorspronkelijke landschappelijke (kavel)patroon.

- Overlap: Tussen bebouwd gebied en landschap is een geleidelijke overgang. Stedelijke en landelijke programma's vloeien in elkaar over. Het zijn gebieden met een hybride uitstraling en betekenis: recreatiegebieden, sportvelden, volkstuincomplexen, golfbanen, enzovoorts. Er wordt een geïntegreerde ontwikkeling ontworpen van woon-, werk-, productie- en vrijetijdslandschappen die zoveel mogelijk aansluiten bij de ruimtelijke kwaliteiten van het omringende landschap en met een goede dooradering van recreatieve routes.

Een dorpsrand met kwaliteit door het prachtige uitzicht en een route langs de watering

Zeefront

Karakteristiek

De boulevard van Katwijk vormt een scherpe rand van het dorp en is volledig gericht op de kust. Dorp en kust liggen met de gezichten naar elkaar toe en de kwaliteiten van de bebouwing, grotendeels in de stijl van de Wederopbouw, en het strand komen volledig tot hun recht. Vanaf de boulevard is het uitzicht over de zee en de natuurlijke duinen prachtig.

Ambities

- Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan het karakter van de rand als zeefront en zijn gericht op de kust.
- Behouden en versterken van de relatie met en het zicht op zee.

Katwijk ligt direct aan zee (foto: Dick Heuff)

De duinen met op de achtergrond de stadsrand van Scheveningen

Rand aan de duinen

Karakteristiek

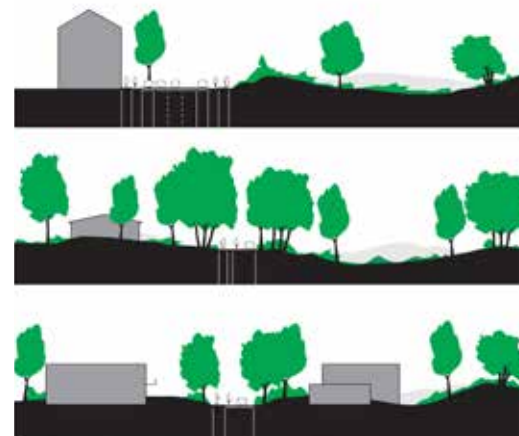
Wonen in of aan de duinen is in Nederland, en met name in de Randstad, vrij uniek. Het natuurlijke karakter en de reliëfrijke omgeving zijn van hoge kwaliteit en erg gewild. Het zand en de hoogteverschillen zijn goed voelbaar en zorgen voor een geleidelijke 'low profile' overgang tussen stad en landschap; vanuit je woning loop je zo de duinen in. Door grotere wegen langs de stadsranden van Den Haag (Scheveningen) en Katwijk is de overgang hier scherper.

Vanuit de stadsrand prachtig uitzicht over de duinen

Ambities

- Er wordt ingezet op een heldere bebouwingsrand, waarbij de sfeer van het duinlandschap zoveel mogelijk de stad wordt ingetrokken. Dit betekent dat de stadsrand en het duinlandschap in samenhang worden ontworpen. Positionering, schaal, omvang en ligging van nieuwe ontwikkelingen wordt daarop afgestemd.
- (Nieuwe) ontwikkelingen zijn te gast en worden aangegrepen voor de versterking van het duinlandschap. Uitgangspunt is het 'low profile' karakter.
- De relatie tussen de stadsrand en het duinlandschap verbeteren door fysieke en visuele relaties te handhaven dan wel te versterken. Zorg voor een eenduidige en herkenbare inrichting die wat sfeer betreft aansluit op het natuurlijke karakter van de duinen.

De stadsrand kan op verschillende manieren worden vormgegeven

Rand aan de open strandvlakte

Karakteristiek

Randen aan de open strandvlakte hebben een directe (zicht)relatie met het landschap. Het zijn de plekken waar men vanuit de voordeur als het ware zo het landschap instapt. De randen kunnen op verschillende manieren worden vormgegeven, maar de grens tussen de besloten rand en de open strandvlakte is helder. Vanuit het landschap zijn deze groene stads- en dorpsranden goed zichtbaar. Zij vormen het decor en kaderen de ruimte af.

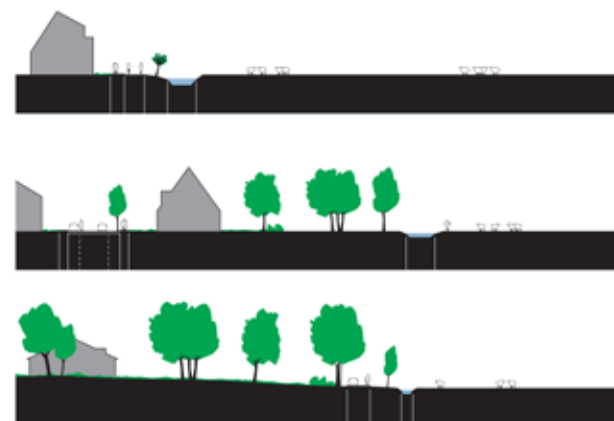
Een belangrijk kenmerk van deze groene dorpsranden is het informele en kleinschalige karakter. Dit betekent dat de inrichting continu varieert. Hierbij wordt soms gebruik gemaakt van de voor de strandvlakte zo karakteristieke wateringen en de lange, smalle sloten.

De wateringen en sloten geven de stadsrand een kleinschalig en informeel karakter

Ambities

- Er wordt ingezet op een heldere, groene rand aan de open strandvlakte. De afwisseling van private tuinen en openbaar groen draagt bij aan het groene en informele karakter.
- Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan een heldere landschappelijke afronding van het dorp of de stad. Hogere bebouwing wordt zorgvuldig ingepast en doet geen afbreuk aan de groene uitstraling van de rand. Achterkanten hebben een nette uitstraling.
- Landschappelijke structuren, zoals wateringen en linten, blijven herkenbaar en worden zorgvuldig ingepast. Deze structuren lopen waar mogelijk door in het stedelijk gebied en vormen visuele en fysieke verbindingen tussen stad en land.
- De toegankelijkheid en beleefbaarheid van de rand verbeteren door routes en zichtrelaties te handhaven dan wel te versterken. Daarnaast de stads- of dorpsrand gebruikswaarde en betekenis geven voor bewoners.
- Nieuwe ontsluitingswegen in samenhang met het landschap en de stad ontwerpen, zodat het stedelijk gebied niet afgesneden raakt van de strandvlakte.

De stadsrand kan op verschillende manieren worden vormgegeven

Rand als onderdeel van de landgoederenzone

Karakteristiek

Op de hoger gelegen strandwallen is eigenlijk geen sprake van een bebouwingsrand, maar van verweving met het landschap. De dorpen en stadsranden zijn onderdeel van het lommerrijke, besloten landschap dat bestaat uit landgoederen, buitenplaatsen, (landgoed)bossen, parken en villawijken. Men woont in het landschap. Dorpse en landelijke programma's vloeien in elkaar over; sportvelden, landgoederen, bossen en weides wisselen elkaar continu af. Dit zorgt voor de kenmerkende variatie tussen open en dicht.

Geen dorpsrand, maar verweving tussen landschap, landgoederen en villawijken

Ambities

- De stads- of dorpsrand en de landgoederenzone vloeien in elkaar over en worden in samenhang ontworpen. De afwisseling in gebruik en openheid is uitgangspunt. Inzetten op een maximale landschappelijke verweving tussen stad en landschap. Positionering, schaal, omvang en ligging van nieuwe ontwikkelingen wordt daarop afgestemd.
- (Nieuwe) ontwikkelingen zijn te gast en dragen bij aan een kwaliteitsverbetering van het landschap.
- De toegankelijkheid en beleefbaarheid van de landgoederenzone verbeteren door openbare routes te handhaven dan wel te versterken. Formele structuren van de landgoederen, zoals zichtlijnen en lanen, blijven herkenbaar en worden zorgvuldig ingepast of versterkt. Deze structuren vormen aanleidingen voor visuele en fysieke verbindingen tussen stad en land.

De stadsrand kan op verschillende manieren worden vormgegeven

Rand aan het recreatieve weidegebied

Karakteristiek

Leidschendam grenst aan het recreatieve Leidschendammerhout in de Starrevaart-Damhouderpolder. Het landschap is getransformeerd naar een recreatief groengebied: sportvelden, een golfterrein, maar ook een bos waarin men kan wandelen, fietsen en paardrijden. Deze stadsrand heeft een hybride uitstraling en betekenis; stedelijke en landelijke programma's vloeien in elkaar over en recreatieve routes sluiten goed aan op het aanliggende woongebied. De (hoogopgaande) beplanting verzacht de overgang tussen stad en land, maar de inrichting is weinig specifiek.

De polder is getransformeerd naar een recreatief groengebied

Ambities

- Er wordt ingezet op een heldere, groene rand aan het recreatieve weidegebied. Stedelijke en recreatieve programma's vloeien in elkaar over en worden in samenhang ontworpen. De positionering, schaal, omvang en ligging van nieuwe ontwikkelingen wordt daarop afgestemd.
- De afwisseling in gebruik en inrichting bevorderen door het recreatiegebied te differentiëren. Hierbij zoveel mogelijk aansluiten op de ruimtelijke karakteristiek van het weidelandschap.
- De toegankelijkheid en beleefbaarheid van de stadsrand verbeteren door aantrekkelijke routes te handhaven dan wel te versterken. De groengebieden, waaronder sportvelden en het golfterrein, een gezicht geven richting de stads- of dorpsrand.

Stedelijke en recreatieve functies lopen in elkaar over

Vliet als heldere landschappelijke grens

Karakteristiek

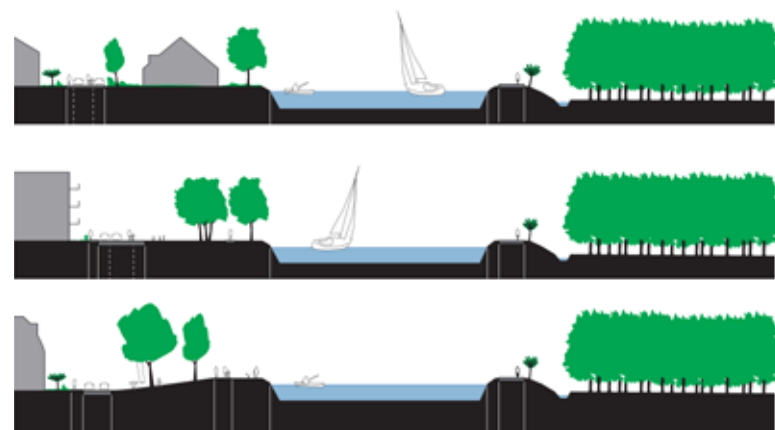
Gedurende de afgelopen eeuw zijn Leidschendam, Voorschoten en Leiden flink uitgebreid. De Vliet vormde daarbij een heldere landschappelijke grens en fixeerte de zuidoostelijke stads- en dorpsranden. De bebouwingsrand is heel divers: van openbare parkachtige stroken tot private tuinen en van vrijstaande villa's tot appartementenblokken. Verder wordt deze rand gekleurd door de grote recreatieve betekenis van de Vliet. Het is niet alleen een doorgaande vaarroute, maar ook belangrijke verbinding voor fietsers en wandelaars. Dit resulteert in een heldere, maar gevarieerde bebouwingsrand met een groen en informeel karakter.

De Vliet fixeert de dorpsrand, maar geeft deze ook veel kwaliteit

Ambities

- Respecteer de Vliet als de grens van het stedelijk gebied. De bebouwing heeft een representatieve uitstraling richting het water. Vanuit het landschap overheerst het groene karakter door de aanwezige tuinen.
- Nieuwe ontwikkelingen worden zorgvuldig gepositioneerd en ingericht, zodat deze bijdragen aan de herkenbaarheid en de zichtbaarheid van de Vliet. Door de oriëntatie op de Vliet ontstaat er interactie tussen stad en land.
- Het informele karakter van de dorpsrand behouden door de afwisseling van tuinen, parken en kades te handhaven dan wel te versterken.
- De toegankelijkheid van de oevers verbeteren door plekken aan het water te creëren en, indien mogelijk, doorgaande routes. Denk hierbij aan het in ere herstellen van het jaagpad langs de Vliet.

De dorpsrand kan op verschillende manieren worden vormgegeven

Rand langs infrastructuur (hoofdweg of spoorlijn)

Karakteristiek

Bij randen langs grotere infrastructuur (hoofdweg of spoorlijn) is de historische relatie met het landschap grotendeels verdwenen. De grens is scherp, het contact is beperkt. De oriëntatie van de randen varieert. De stadsrand van Katwijk en Rijnsburg richt zich op het landschap. Door de verdiepte ligging van de N206 kunnen stad en land hun eigen eigenschappen maximaal tot expressie brengen, waardoor voorkanten ontstaan.

De stadsranden van onder andere Den Haag en Leidschendam keren zich volledig af van de grootschalige infrastructuur en daarmee van het landschap. De rand ligt verscholen achter geluidsschermen of bufferzones en het (visuele) contact is minimaal. De maat, schaal en inrichting van deze buffers verschilt en over het algemeen hebben zij vooral betekenis voor de buurtbewoners. Door de verkeerskundige inrichting van de N44 fungeert deze weg ook als een stadsrand. De weg doorsnijdt de landgoederenzone.

Vanuit Katwijk prachtig zicht op de strandvlakte door verdiepte ligging van de N206

Ambities

- Daar waar de stadsrand zich op de infrastructuur en het landschap oriënteert, heeft de bebouwing een aantrekkelijke en representatieve uitstraling.
- Daar waar de stadsrand en het landschap zich van elkaar afkeren, wordt ingezet op een hoogwaardig ingerichte 'bufferzone' met verblijfskwaliteit en gebruikswaarde voor de aanliggende buurt.
- De barrièrewerking van de infrastructuur beperken door aangename en logische stad-landverbindingen. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van landschappelijke structuren, zoals wateringen en linten.
- Bij voorkeur werken met 'zachte' geluidswerende middelen als grondwallen en groenstroken in plaats van 'harde' geluidsschermen.

De Papeweg ligt transparant in het landschap, waardoor vrij zicht vanuit de woningen

Stad-landverbinding

Karakteristiek

Wassenaar en Voorschoten zijn ontstaan en verder gegroeid langs de landschappelijke structuren parallel aan de kust. Bewoners of bezoekers benaderen het dorp van oudsher via deze structuren. Deze paden, wegen en waterlopen vormen nu de belangrijkste verbindingen tussen dorp en land. Niet alleen Wassenaar en Voorschoten zijn in de loop van de jaren gegroeid, de naastgelegen gebieden zijn in hoge mate verstedelijkt. Het karakter van de oorspronkelijke verbindingen is door de aanleg van nieuwe woonwijken enorm veranderd. Zij zijn steeds verder ingesloten geraakt en soms ook doorgesneden, waardoor deze verbindingen steeds minder herkenbaar zijn geworden. Naast de historische structuren zijn nieuwe verbindingen gemaakt tussen stad en land.

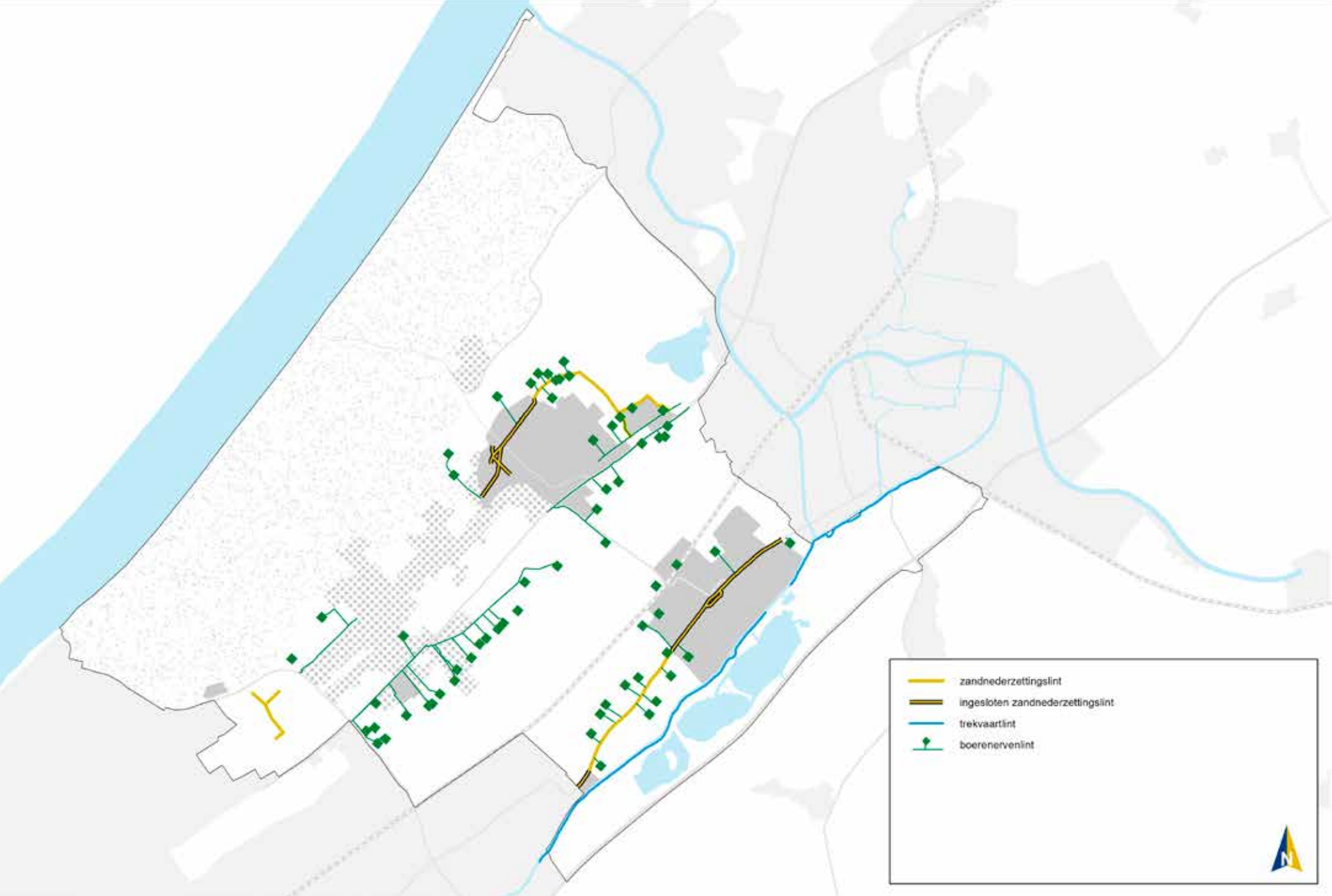
Vanuit Rijksdorp fiets je zo de duinen in

Ambities

- Behouden en versterken van de oorspronkelijke paden, wegen en waterlopen als doorlopende (recreatieve) verbindingen tussen stad en land. De stad-landverbindingen zijn onderscheidend en sluiten aan op de directe omgeving.
- De ontbrekende schakels in het routenetwerk toevoegen en de veelzijdigheid van het gebied ontsluiten. Uitgangspunt zijn logische en aangename routes voor verschillende modaliteiten; voor ieder wat wils.
- Het opheffen van barrières bij grote infrastructurele doorsnijdingen door bijvoorbeeld bruggen, viaducten of pontjes. De verkeersveiligheid voor langzaam verkeer vergroten.
- Versterken van de herkenbaarheid en aantrekkelijkheid van de stads- en dorpsentrees.

De Wassenaarse Watering is een belangrijke stad-landverbinding

Linten blijven linten

Karakteristiek

De reliëfrijke opeenvolging van strandwallen en strandvlakten is van grote invloed geweest op de occupatiegeschiedenis, het landbouwkundig gebruik en de ruimtelijke verschijningsvorm van het gebied. De eerste bewoning vond plaats op het bredere gedeelte van de hoger gelegen strandwallen. Deze bebouwingslinten zijn uitgegroeid tot de dorpen Voorschoten en Wassenaar. Het oorspronkelijke zandnederzettingslint is grotendeels ingesloten geraakt en onderdeel geworden van het dorpsgebied en historisch centrum. Belangrijk voor de beleving van en het zicht op het landschap is de afwisseling tussen bebouwde kavels en onbebouwde kavels.

Een bijzonder type lint is het boerenervenlint. Aangezien de strandvlakten beter geschikt waren voor landbouw dan de strandwallen ontstonden op de overgang van laag naar hoog boerderijen op min of meer regelmatige afstand van elkaar. Deze linten van boerenerven zijn nog steeds goed herkenbaar in het landschap.

Tot slot is langs de trekvaart tussen Delft, Den Haag en Leiden een bebouwingslint ontstaan. De Vliet was niet alleen vroeger, maar ook nu, erg in trek om aan te wonen. Door de hogere ligging heb je prachtig uitzicht op de omgeving.

Ontwikkelingen

Voor het kwetsbare landschap van Duin Horst en Weide zijn drie ontwikkelingen van groot belang. Door de schaalvergroting in de landbouw neemt het aantal bedrijven af en de grootte toe. De vraag is hoe dit ingepast wordt in het kleinschalige landschap. Daarnaast speelt de verbreding van de agrarische sector. Er wordt al langer gezocht naar nieuwe inkomsten uit met name recreatieve en maatschappelijke nevenfuncties, zoals een zorgboerderij, boerengolf, een B&B en het produceren voor de lokale afzetmarkt. Dit kan goed bijdragen aan de aantrekkelijkheid van het recreatieve landschap, maar vraagt om een zorgvuldige landschappelijke inpassing. Tot slot verdient de verpaarding van het landschap om dezelfde reden aandacht. De stallen, bakken, hekwerken en lichtmasten vragen om een zorgvuldige inpassing, zodat het landschap niet verstoord wordt.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Linten blijven linten als onderscheidende bebouwingsvorm in het gebied.
- Linten behouden hun lineaire karakter, waarbij de achterzijde van de bebouwing een direct contact met het landschap heeft en de voorzijde aan de openbare weg of waterloop grenst.
- Bij nieuwe ontwikkelingen zijn de huidige korrel, profiel, transparantie en respect voor historische gaafheid van een lint richtinggevend.
- Bij grootschalige ontwikkelingen blijft het lint herkenbaar als bebouwingsvorm. Dit betekent dat er op gepaste afstand van het lint gebouwd wordt. Het landschap, het lint en de nieuwe ontwikkeling bepalen deze afstand. Het lint behoudt zijn eigen gezicht.

Zandnederzettingslint

Karakteristiek

Zandnederzettinglinten zijn ontstaan op de evenwijdig aan de kust lopende strandwallen. De bebouwing is heel divers en ligt vaak in kleine clusters. Na zo'n cluster volgt een aantal vrije kavels die zicht op het landschap bieden. Het kleinschalige en afwisselende karakter ontstaat door de smalle profielen en de variatie tussen dicht en open. De linten rondom Wassenaar hebben een besloten karakter door de dichte wegbeplanting. Uitzondering hierop zijn het Ammonslaantje en Maaldrift. Deze linten hebben een a-symmetrisch profiel met aan één zijde kavels en aan de andere zijde uitzicht over de strandvlakte. De Veurseweg tussen Leidschendam en Voorschoten heeft een grootschalig karakter vanwege de doorgaande verkeersfunctie van de weg.

Ook in de zandnederzettinglinten overheerst het lommerrijke karakter

Ambities

- Inzetten op het kleinschalige en afwisselende karakter van de linten. Het zicht op het achterliggende landschap en de grote verscheidenheid aan bebouwing behouden. In stand houden van de relatie met het landschap door het handhaven van het open landschap tussen de bebouwde kavels.
- Transformaties in het lint sluiten aan bij de bestaande korrel, het profiel en de transparantie van het lint. De bestaande kavelopbouw zoveel mogelijk als uitgangspunt nemen.
- Kleinschalige (agrarische) bedrijvigheid in de linten is mogelijk vanwege de levendigheid. Deze (nieuwe) functies passen bij het gebruik, de uitstraling, de maat en de schaal van het lint. De verkeersaantrekkende werking en milieubelasting voegen zich naar de woonfunctie.
- Linten opnemen in het recreatieve routenetwerk en ontwikkelen als verbinding tussen stad en land.

Het lint Hogeboomseweg verdicht eenzijdig rondom Maaldrift

Ingesloten zandnederzettingslint

Karakteristiek

Op de strandwallen zijn de zandnederzettingslinten uitgegroeid tot de dorpen Wassenaar en Voorschoten. Het oorspronkelijke lint is rondom de kerk ingesloten geraakt en nu onderdeel van het historisch centrum. De doorzichten naar het landschap zijn verdwenen, maar de gevarieerde, vaak losstaande bebouwing is nog steeds aanwezig. Door de intensievere bebouwing en verkeerskundige aanpassingen is de historische loop van de linten niet altijd goed te herkennen, toch zijn het nog steeds belangrijke verbindingen tussen stad en land.

Het zandnederzettingslint Schoolstraat in Voorschoten is ingesloten geraakt

Ambities

- De zichtbaarheid en herkenbaarheid van ingesloten zandnederzettingslinten behouden. Het doorgaande karakter van het lint (visueel) versterken en inzetten als (recreatieve) verbinding tussen stad en land.
- Door de dichtheid en het kleinschalige karakter van het lint is er weinig ruimte voor nieuwe ontwikkelingen, afgezien van vervangende nieuwbouw. Inpassingen vragen extra aandacht en houden rekening met de maat, schaal, uitstraling en functie van het lint en het centrum.

De Oostdorperweg is in Wassenaar opgenomen in het stedelijk weefsel

Boerenervenlint

Karakteristiek

De gunstige landbouwkundige condities hebben geleid tot het ontstaan van historische boerderijen. De boerderijen die vanaf dezelfde weg ontsloten worden, vormen samen een boerenervenlint. De historische boerderijen lagen op de rand van de strandwallen, omdat het hier hoog en droog genoeg was voor vestiging. De onderlinge afstand werd bepaald door het formaat van een, in die tijd, rendabel boerenbedrijf. De boerderijen hebben nog steeds een zeer markante ligging op de overgang van het open naar het besloten landschap. Eén van de eerste boerenervenlinten is het lint tussen Leidschendam en Voorschoten, tussen de Vliet en de Rijksweg met boerderijen uit de 15e / 16e eeuw. De boerderijen waren middels vaarsloten aangesloten op de Vliet, de Veenwatering en de Dobbewatering.

De historische boerderijen liggen op de overgang van strandwal naar strandvlakte

Ambities

- Behoud van de historische boerderijgebouwen en erven (het ensemble) en herkenbaar houden van de markante ligging van de boerderijen op de rand van de strandwallen.
- Waar mogelijk continueren van het overwegend agrarische karakter van de erven. Daarbij ruimte bieden aan schaalvergroting, verbreding en andere ontwikkelingen die passen binnen de korrelgrootte en typologie van het erf.
- Transformaties op het boerenerv sluiten aan bij de bestaande kavelopbouw: een hoofdgebouw voorop het erf met één of meerdere bijgebouwen en hoog opgaande beplanting (streekeigen soorten) rondom het erf.
- Eventuele nieuwbouw past binnen de erftypologie en vormt een moderne interpretatie van de historische boerderijgebouwen.

De historische boerderijen liggen op gelijkmatige afstand van elkaar

Trekvaartlint

Karakteristiek

Trekvaarten zijn door de mens gegraven waterverbindingen tussen opkomende Hollandse steden. Zo verbindt de Vliet Delft met Den Haag en Leiden. De vaarten waren en zijn nog steeds in trek om aan te wonen. De bebouwing is kleinschalig en kent een grote verscheidenheid. Het trekvaartlint langs de Vliet ligt hoger dan het omliggende landschap. Tegenwoordig is het een belangrijke recreatieve verbinding voor fietsers, wandelaars en recreatievaart, terwijl doorgaand autoverkeer niet mogelijk is. Het profiel is asymmetrisch met aan één zijde van de weg het water en aan de andere de bebouwing, verspreid in enkele clusters (zie ook: Water als structuurdrager).

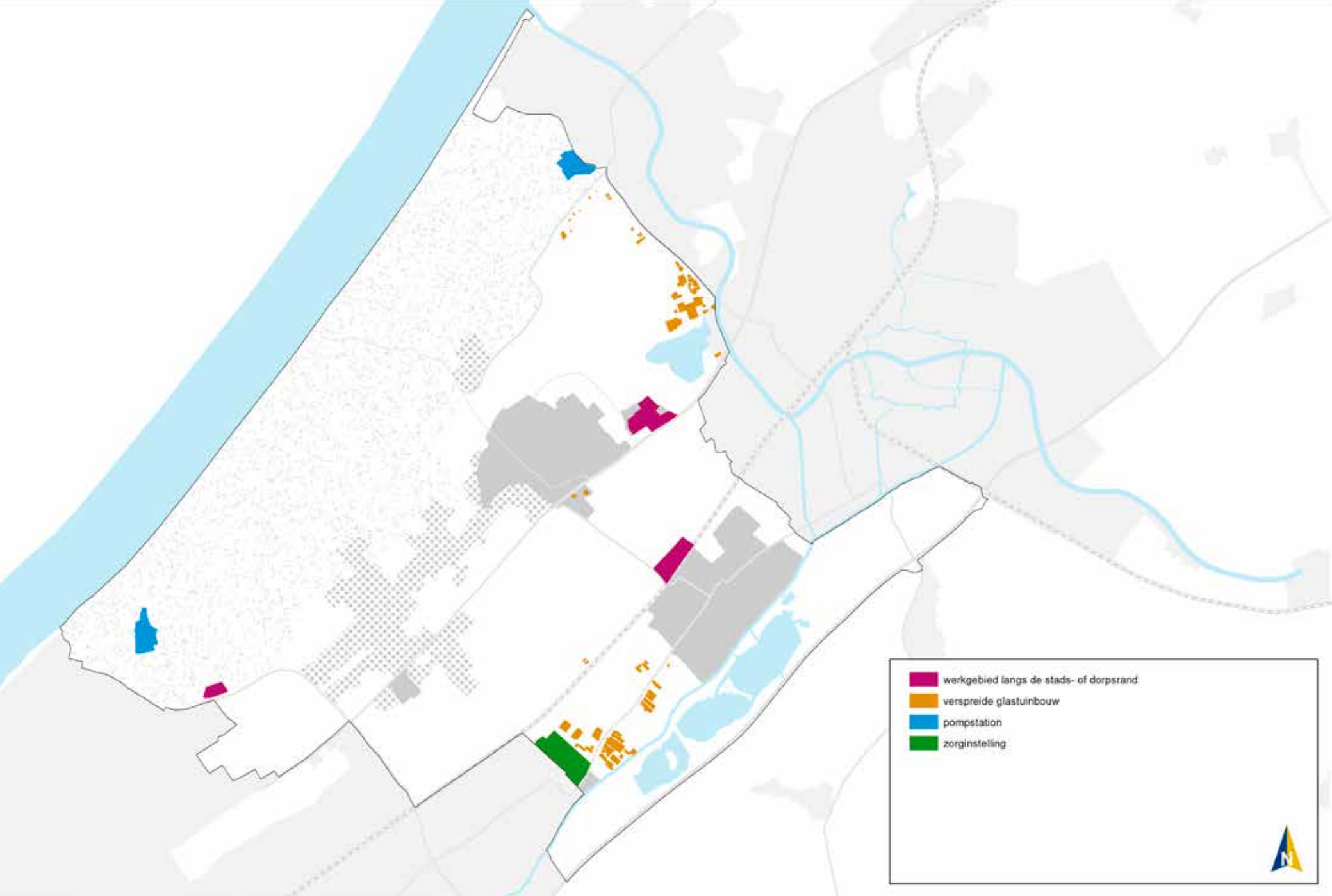
Vanaf het hoger gelegen lint, tussen de bebouwing door, zicht op het landschap

Ambities

- Behoud van het kleinschalige en afwisselende karakter van het lint. De grote verscheidenheid aan bebouwing behouden.
- Transformaties in het lint sluiten aan bij de bestaande korrel, de transparantie, de uitstraling en het gebruik van het lint.
- Het panorama op het achterliggende landschap behouden door het handhaven van de onbebouwde kavels tussen de bebouwing. Voorkomen dat het lint dichtslibt
- De recreatieve betekenis van het lint versterken door een goede aansluiting op het routenetwerk en het toevoegen van recreatieve trekkers, waaronder horeca. Inzetten op openbare oevers met aanleg- en overstapplaatsen voor de recreatievaart.
- Het benutten van de historische elementen langs het water, gezien vanaf het water en vanaf de oevers.

Gevarieerde bebouwing, direct aan de weg

Werkgebieden met karakter

Karakteristiek

De agrarische sector heeft sterk bijgedragen aan de ontstaansgeschiedenis van Duin Horst en Weide, zowel in de strandvlaktes als in het weidegebied. Het grootste deel bestaat uit grondgebonden landbouw, veeteelt en schapenteelt. Daarnaast ligt er verspreid over het gebied nog een aantal kleinschalige glastuinbouwcomplexen. Deze kassen zijn vaak verouderd en tasten met name in de Duivenvoordecorridor de openheid en kwaliteit van het landschap aan.

Het aantal aanwezige werkgebieden is beperkt. Dit zijn voornamelijk kleinschalige, lokaal georiënteerde bedrijventerreinen aan de rand van het dorp of de stad. Het zijn monofunctionele werkgebieden met een afgesloten karakter en weinig ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast zijn een paar heel specifieke werkgebieden aanwezig; de pompstations in de leidingwaterduinen, de zorginstelling Rivierduinen bij Leidschendam en het Mobilisatiecomplex van Defensie bij Wassenaar. Deze laatste hangt samen met de aanwezigheid van het voormalig militair vliegveld Valkenburg.

Ontwikkelingen

Inspelend op de ambitie om Duin Horst en Weide te ontwikkelen tot een metropolaan landschap speelt de opgave van de sanering van verspreid glas. Dit geldt met name voor de smalle Duivenvoordecorridor tussen Voorschoten en Leidschendam. Hier gaat de glastuinbouw verdwijnen en wordt het oorspronkelijke landschap hersteld. Het gebied wordt waar mogelijk toegankelijk voor recreanten. Flora en fauna krijgen kansen om weer optimaal te groeien en bloeien. Er is beperkt ruimte voor woningbouw in de stijl van de bestaande boerderijen en landhuizen. Daarnaast zijn de bedrijventerreinen Dobbewijk en de TNO locatie verouderd. Voor deze terreinen ligt er een herstructureringsopgave.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Daar waar bedrijventerreinen de entree van een dorp of stad vormen wordt extra aandacht geschonken aan de beeldkwaliteit van het terrein. Deze terreinen zijn het visitekaartje van het dorp. Doorgaande routestructuren respecteren of krijgen een gelijkwaardige vervanger. Het terrein of haar omgeving is aantrekkelijk voor verschillende gebruikers.
- Ontwikkelingen in de glastuinbouw dragen bij aan een grootschalig, geconcentreerd, modern uiterlijk en functioneren. Gericht op zoveel mogelijk meervoudig ruimtegebruik en collectieve voorzieningen, met aandacht voor aansluiting op bestaande landschappelijke structuren. Een netwerk van water- en recreatieve routes is gewenst.

Werkgebied langs de stads- of dorpsrand

Karakteristiek

In Duin Horst en Weide ligt een aantal lokaal georiënteerde kleinschalige werkgebieden. Deze werkgebieden liggen aan de stads- of dorpsrand, rondom de belangrijkste toegangswegen. Zij zijn medebepalend voor het dorpsilhouet en de entree.

Het gaat om vier verschillende werkgebieden. De Oude Waalsdorperweg ligt aan de rand van de duinen bij Scheveningen en bestaat uit kantoorachtige bebouwing van met name TNO. Tussen de Veursestraatweg en de Vliet bij Leidschendam ligt een klein lokaal georiënteerd bedrijventerrein. De Dobbewijk bij Voorschoten heeft een rommelige uitstraling met grootschalige en sobere bebouwing. Het rijke verleden waar de boerderij 'De Donckwoning' onderdeel van uitmaakt, is nauwelijks zichtbaar. Tenslotte heeft Maaldrift bij Wassenaar twee heel verschillende gezichten: het bosachtige Mobilisatiecomplex van Defensie en het introverte, intensief gebruikte Maaldrift I en II.

In Maaldrift overheerst de stenige inrichting

Ambities

- Het bedrijventerrein is zoveel mogelijk onderdeel van het dorp. Het karakter en de sfeer dragen bij aan de identiteit van het dorp. Transformatie, herstructurering en innovatie wordt aangegrepen om een kwaliteitsslag te maken naar een duurzaam (multi-)functioneel en aantrekkelijk werkgebied.
- Bij nieuwe ontwikkelingen worden landschappelijke structuren, cultureel erfgoed en routes ingezet en ingepast om het bedrijventerrein onderscheidend te maken. Denk hierbij aan de boerderij 'De Donckwoning', het Mobilisatiecomplex, de duinen of de Vliet.
- Het bedrijventerrein wordt goed en vanzelfsprekend verbonden met haar omgeving. Dit betekent dat routes uit de omgeving zoveel mogelijk doorlopen in het bedrijventerrein en dat het gebied aantrekkelijk is voor werknemers, bezoekers en bewoners.
- De rand zorgvuldig vormgegeven en verzachten door (transparante) beplanting.
- De bebouwing heeft een representatieve uitstraling, ook richting het landschap.

Dobbewijk wordt afgeschermd door de beplanting langs de watering

Verspreide glastuinbouw

Karakteristiek

Verspreid over het gebied liggen meerdere glastuinbouwbedrijven. Daarnaast liggen tussen Vliegveld Valkenburg en het Valkenburgse Meer de glastuinbouwcomplexen De Woerd en Zijlhoek. Ondanks de kleinschaligheid heeft vooral de verspreide glastuinbouw grote invloed op de beleving van het landschap. In de Duivenvoordecorridor ligt een aantal sterk verouderde kassen die afbreuk doet aan de openheid en het landelijke karakter van dit gebied. Hier wordt ingezet op sanering middels het project Gras voor Glas.

Ambities

- Gestreefd wordt naar de sanering van verspreide glastuinbouw. Dit geldt in ieder geval voor de Duivenvoordecorridor.
- De verspreide kassen worden zoveel mogelijk geclusterd in duurzame complexen. Bovendien wordt ingezet op een landschappelijke inpassing en waar mogelijk een goede aansluiting op de omgeving.

Duivenvoordecorridor: landschappelijke kwaliteit verbeteren door sanering kassen

Glastuinbouw in De Woerd blijft gehandhaafd

Pompstation

Karakteristiek

In de duinen bevinden zich 2 pompstations, ook wel productielocaties. Deze pompstations zijn noodzakelijk voor de productie en zuivering van het drinkwater. De pompstations verhogen de druk op het water, waardoor dit verder getransporteerd kan worden. Beide stations liggen in de duinen en zijn niet openbaar toegankelijk. De bebouwing bestaat uit een aantal zuiveringinstallaties en een watertoren. Deze watertorens zijn het meest karakteristiek en een belangrijk oriëntatiepunt. De watertorens van Scheveningen en Katwijk zijn rijksmonumenten, net als het voorfiltergebouw en het pompegebouw op het Katwijkse pompstation.

Ambities

- De pompstations worden zoveel mogelijk natuurlijk beheerd, waarbij de het productieproces voorop staat. De overgang tussen het pompstation en de duinen wordt zorgvuldig vormgegeven en sluit aan bij het natuurlijke karakter van de duinen. Behoud van de watertorens met de historische karakteristieke bedrijfsbebouwing en het zicht daarop vanuit de omgeving. Indien mogelijk (incidenteel) toegankelijk maken voor publiek en opnemen in het recreatieve netwerk.

De watertoren van het pompstation Scheveningen

Zorginstelling

Karakteristiek

Aan de oostelijke stadsrand van Leidschendam ligt zorginstelling Rivierduinen, een grote organisatie voor geestelijke gezondheidszorg met onder andere een centrum voor eetstoornissen. Het complex heeft een groene, campusachtige uitstraling en is openbaar toegankelijk. Door deze groene opzet sluit de zorginstelling goed aan bij de landgoederen en buitenplaatsen op de strandwal van Voorschoten en Leidschendam.

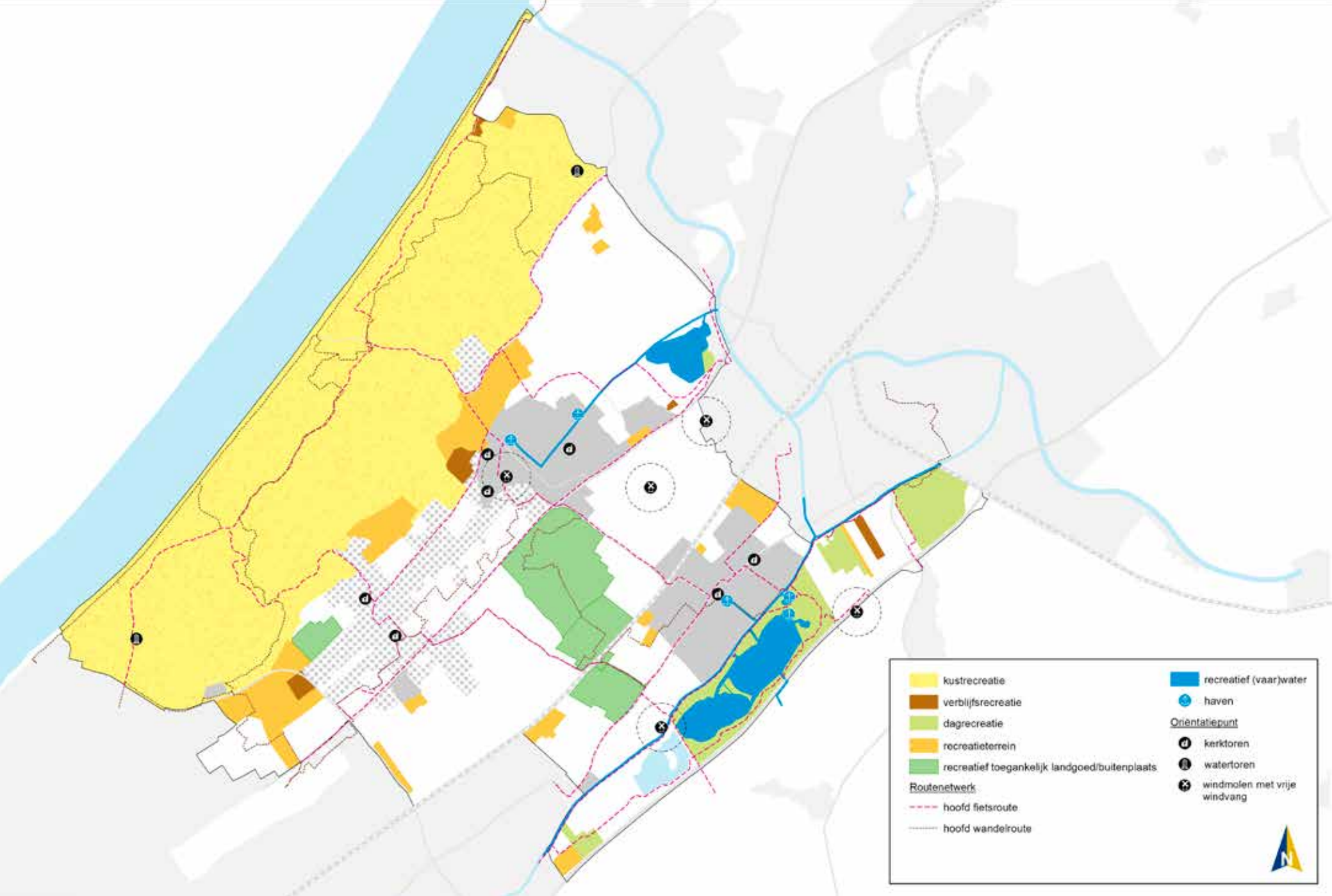
Een campus-achtige setting met gebouwen in het groen

Ambities

- De groene campusachtige uitstraling van de zorginstelling behouden. Door op strategische plekken zichtlijnen toe te voegen, kan de zorginstelling nog meer opgaan in en onderdeel worden van de landgoederenzone tussen Leidschendam en Voorschoten.
- De zorginstelling goed en vanzelfsprekend verbinden met de omgeving, zodat er aangename verbindingen ontstaan tussen stad en land. Dit betekent dat routes uit de stad zoveel mogelijk doorlopen naar het landschap en aantrekkelijk zijn voor recreanten, bewoners en werknemers.

Een combinatie van oude en nieuwe gebouwen

 kustrecreatie	 recreatief (vaar)water
 verblifsrecreatie	 haven
 dagrecreatie	<u>Oriëntatiepunt</u>
 recreatieterrein	 kerktoren
 recreatief toegankelijk landgoed/buitenplaats	 wateroren
<u>Routenetwerk</u>	 windmolen met vrije windvang
 hoofd fietsroute	
 hoofd wandelroute	

Vrijtijdslandschap

Karakteristiek

Duin Horst en Weide heeft een grote recreatieve aantrekkingskracht voor het aangrenzend stedelijk gebied. Het is een uitloopgebied gericht op de beleving van de natuurlijke, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten. Uitgangspunt is dat dit op een gebiedsondersteunende wijze gebeurt met aandacht voor ecologische, agrarische en landschappelijke waarden.

De opeenvolgende landschappen van Duin Horst en Weide bieden een uitgebreid palet aan recreatieve mogelijkheden. De zee en het strand worden intensief gebruikt, net als de badplaats Katwijk. In de duinen wordt vooral gewandeld en gefietst. Ook in de lommerrijke landgoederenzone wordt veel gefietst. De historische centra van Wassenaar en Voorschoten zijn concentratiepunten van routes en activiteiten. De landgoederen en buitenplaatsen zijn beperkt openbaar toegankelijk. Tot slot ligt in het weidegebied tussen de Vliet en de A4 het accent op actieve (water)recreatie. Rondom en op de voormalige zandwinplassen kan gespeeld, gewandeld, geskated, gesurfd en gezwommen worden. De Vliet is een belangrijke recreatieve (vaar)verbinding tussen Den Haag en Leiden.

Ontwikkelingen

Recreatie en toerisme zijn belangrijke speerpunten voor het ruimtelijk beleid. Er wordt ingezet op het verbeteren van de beleefbaarheid en toegankelijkheid van het gebied, uitgaande van de ecologische en landschappelijke draagkracht. In het LOP krijgt zowel de relatie tussen stad en land als de verbindingen tussen de landschappen onderling veel aandacht. Bij de verdere ontwikkeling van het padennetwerk is zorgvuldigheid geboden, waarbij een evenwicht gevonden moet worden tussen recreatieve en ecologische waarden en de aanwezige rust. Daarnaast worden verschillende soorten recreanten onderscheiden en de zonering van recreatieve voorzieningen en paden (wandelen, fietsen, ruiterroutes, varen) wordt hierop afgestemd.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Ontwikkeling van het vrijetijdlandschap tot een samenhangend, gevarieerd, verbindend en aantrekkelijk stelsel op de schaal van de provincie door het voorkomen van (nieuwe) obstakels in het recreatieve netwerk, het opheffen van de barrières en waar mogelijk toevoegen van openbare verbindingen en routes. De inzet van de provincie richt zich vooral op toegankelijke en multifunctionele landschappen in de nabijheid van de stad met een hoge gebruiks- en belevingswaarde.
- Waar mogelijk sterke verbinding stad-land door het maken van een doorlopend en dicht net van fiets-, wandel en vaarroutes. De lange-afstandroutes en de recreatietransferia vormen de basis voor het regionale fijnmazig netwerk en verbinden het Zuid-Hollandse vrijetijdlandschap met omliggende provincies.
- Uitbreiding van recreatieve voorzieningen aan het recreatief netwerk, waarbij waar mogelijk gebruik wordt gemaakt van cultuurhistorisch erfgoed of nieuwe bijzondere locaties worden toegevoegd.
- Zuid-Holland als waterprovincie bereikbaar en aantrekkelijk. Verbeteren van de recreatieve gebruikswaarde en belevingskwaliteit van de vaarnetwerken en daar waar mogelijk toevoegen van nieuwe verbindingen. Havens, aanlegplaatsen en dergelijke zijn onderdeel van het netwerk.
- Beleefbaar maken van de Limes door waar mogelijk een koppeling te maken met recreatieve routes. Deze Romeinse verdedigingslinie kan een inspiratiebron zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen binnen deze zone.
- Verbinden van het stedelijk groen (binnen en buiten de contour) door middel van recreatieve doorgaande routes die aansluiten op het recreatief routenetwerk.
- Ontwikkelingen dragen bij aan het verbeteren van de kwaliteit ter plaatse en de samenhang tussen het binnenstedelijk en buitenstedelijk groen.
- Ontwikkelingen vergroten de diversiteit in ruimtelijke inrichting en programma tussen de verschillende recreatie- en groengebieden. Deze diversiteit is gebaseerd op de ligging ten opzichte van het stedelijk weefsel, de landschappelijke kenmerken ter plaatse en de ligging ten opzichte van andere stedelijk groen. Het aanbod wordt hierdoor specifiek en sterker verbonden met de Zuid-Hollands kwaliteiten.
- Waar nodig en mogelijk toevoegen van nieuw stedelijk groen of recreatiegebied.
- Toegankelijk en beleefbaar maken van unieke natuurlandschappen van Zuid-Holland in evenwicht met de ecologische draagkracht ter plaatse.
- Transferia zijn gebiedsspecifiek ingericht, herkenbaar als transferium en representatief met hoge ontwerpqualität. Waar mogelijk transferia koppelen aan stedelijk groen zodat ze functioneren als publieke ruimte voor de stad en het landelijk gebied.

Kustrecreatie

Karakteristiek

De kust (zee, strand en duinen) is een belangrijke toeristische trekker van Duin Horst en Weide, met Katwijk als enige badplaats. Op het strand bevindt zich de intensieve recreatie met concentratiepunten rondom de strandopgangen en op de strandboulevard van Katwijk. De boulevard wordt gekenmerkt door de vele strandtenten, restaurants, hotels en pensions. Het stedelijke karakter van de badplaats staat in contrast met het natuurlijke karakter van de duinen. De duinen hebben intensieve en extensieve recreatiegebieden. Delen van de duinen, zoals Lentevreugd, zijn niet opengesteld voor publiek vanwege de hoge natuurwaarde en de drinkwaterwinning. Andere plekken, zoals de Pan van Persijn, Meijendel en Berkheide, worden intensief gebruikt. Hier komen recreatieve wandel-, fiets- en ruiterspaden samen met recreatieve functies, zoals horeca, informatiecentrum en verhuur. De Wassenaarse Slag is de grootste en bekendste verbinding tussen strand en achterland. Op de rand van de duinen bevinden zich enkele recreatieterreinen, zoals golfbanen, maneges, sportvelden en bungalowparken. Ook Duinrell en de Waalsdorpervlakte maken onderdeel uit van deze overgangszone.

Drukke langs het strand

Ambities

- Toegankelijkheid en beleefbaarheid van de duinen verbeteren, waarbij de natuurlijke draagkracht en de drinkwaterwinning de randvoorwaarden bepalen. Verbetering en uitbreiding van het fiets-, wandel- en ruiternetwerk, waarbij ingezet wordt op kleinere rondjes in aanvulling op de grote, drukke noord-zuidroutes.
- De kust (strand, duinen en badplaats) beter verbinden met de rest van Duin Horst en Weide door middel van recreatieve routes haaks op de kust en het strategisch plaatsen van recreatieve functies, zolang dit niet conflicteert met de ecologische waarden en de drinkwaterwinning.
- Behouden en versterken van het ingetogen en natuurlijke karakter van de strandopgangen.
- De vormgeving van de bebording is eenduidig en eenvoudig.
- Parkeerplaatsen landschappelijk inpassen en minimaliseren van de verkeersdrukke.

Rustig wandelen door de duinen

Verblijfsrecreatie

Karakteristiek

In het gebied ligt een beperkt aantal kleinschalige verblijfsrecreatiegebieden. Dit zijn over het algemeen afgesloten, private terreinen, waardoor zij als barrière in het landschap kunnen fungeren. Een aantal terreinen is onderdeel van de landgoederen Duinrell en Duindigt. Door de dichte beplanting vallen deze terreinen niet op. Daarentegen is het huisjespark in de open Oostvlietpolder goed zichtbaar. Zowel de camping bij Maaldrift als de camping in de duinen bij Katwijk zijn kleinschalig en gaan, op hun eigen wijze, op in het landschap. Door de beperkte omvang en de landschappelijke inpassing is de invloed op de beleving over het algemeen gering.

Verblijfsrecreatiegebieden, zoals Vlietpark, zijn vaak afgesloten private terreinen

Ambities

- De inrichting van verblijfsrecreatie sluit aan bij de karakteristieken van het landschap waarin het ligt. Dus verblijfsrecreatie in de polder ziet er anders uit dan op een landgoed of in de duinen.
- Verblijfsrecreatie sluit aan op de omgeving door een zorgvuldige vormgeving van de randen en bij voorkeur doorgaande routes over het terrein, zodat het geen barrière vormt in het landschap.
- De herstructurering van bestaande of de ontwikkeling van nieuwe terreinen draagt bij aan de kwaliteitsverbetering van het landschap. De aanwezig landschappelijke waarden worden behouden en vormen de basis voor de landschappelijke inpassing van het terrein.

In het open weidegebied zijn de huisjes van Vlietpark goed zichtbaar

Dagrecreatie

Karakteristiek

Duin Horst en Weide als geheel is een belangrijk uitloopgebied voor het omliggende stedelijke gebied. Daarin ligt een aantal intensievere recreatiegebieden, die intensief gebruikt worden. Allereerst recreatiegebied Vlietland, tussen de A4 en de Vliet. Dit gevarieerde recreatiegebied zet in op actieve (water)recreatie. In de parkachtige omgeving kan gezond, gespeeld, gewandeld, gefietst, gesurft en gevaren worden. Iets meer naar het noorden ligt Polderpark Cronesteyn. In dit park bevinden zich onder andere een moerastuin, een waterspeelplaats, een landgoedbos, een camping en een theehuis. Daarnaast kan er gewandeld, gefietst en geskated worden. Op het Valkenburgse Meer bij Katwijk wordt veel gesurft en rondom bevinden zich een ligweide, een horecagelegenheid en het smalspoormuseum. In de plas wordt nog steeds zand gewonnen, waardoor de plas in zuidelijke richting wordt vergroot. Tegen Leidschendam aan ligt de Leidschendammerhout met een golfbaan. De terreinen zijn over het algemeen groen ingepast, maar gaan weinig relatie aan met het omliggende landschap.

Zwemmen, zonnen, wandelen in recreatiegebied Vlietland

Ambities

- Vlietland en het Valkenburgse Meer van elkaar differentiëren en ontwikkelen als onderscheidende, aantrekkelijke (water) recreatiegebieden voor verschillende doelgroepen. Goede, groene inpassing in het landschap.
- De verschillende recreatiegebieden met elkaar verbinden door een uitgebreid routenetwerk. Uitgangspunt zijn logische en aangename routes voor verschillende modaliteiten; voor ieder wat wils.
- Recreatieve routes en functies rondom het Valkenburgse Meer sluiten aan op het toekomstige groenblauwe raamwerk van Valkenburg. Daarom bij de uitbreiding van de plas en andere ontwikkelingen alvast rekening houden met de ontwikkeling van Valkenburg.

Het smalspoortreintje rijdt langs het Valkenburgse Meer

Recreatieterrein

Karakteristiek

Verspreid over het gebied liggen meerdere sportvelden, golfterreinen, volkstuincomplexen en renbaan Duindigt. De recreatieterreinen liggen veelal op of op de rand van de duinen en strandwallen. De dichte beplanting sluit goed aan bij het lommerrijke karakter van de landgoederen en villawijken van Wassenaar en Voorschoten. Een aantal terreinen is ook daadwerkelijk onderdeel van een landgoed. Daarnaast liggen nog enkele recreatieterreinen middenin de polder of de strandvlakte. Deze zijn goed zichtbaar vanuit het landschap.

Duinrell is het grootste en bekendste recreatiepark van Duin Horst en Weide. Het familiepark ligt in landgoed Duinrell, net ten noorden van het historische centrum van Wassenaar. Het heeft verschillende attracties, waaronder het subtropisch zwemparadijs Tikibad, en daarnaast ook verblijfsrecreatie. In tegenstelling tot de dagrecreatieterreinen zijn de recreatieterreinen niet vrij toegankelijk, waardoor zij een fysieke barrière kunnen vormen. Het wandelpad door het volkstuincomplex 'Eigen Arbeid' is daarop een mooie uitzondering.

Duin Horst en Weide heeft reletief veel niet openbaar toegankelijke golfterreinen

Ambities

- De inrichting van recreatieterreinen sluit aan bij de karakteristieken van het landschap waarin het ligt. Dus een recreatieterrein in de polder ziet er anders uit dan in de landgoederenzone.
- Recreatieterreinen niet als op zichzelf staande terreinen ontwikkelen, maar koppelen aan de dorpen en opnemen in het recreatienetwerk. Recreatief medegebruik, zoals wandelen en fietsen, over het terrein mogelijk maken.
- De ontwikkeling en herstructurering van de terreinen benutten om een landschappelijke kwaliteitsslag te maken. Daarbij vormen de landschappelijke waarden de basis. Met name in de polders en op de strandvlakte de ruimtelijke inpassing van de terreinen verbeteren, aansluitend op de maat, schaal en openheid van het landschap.
- De recreatieterreinen sluiten goed aan op de omgeving door een zorgvuldige vormgeving van de randen en bij voorkeur doorgaande routes over het terrein.

Een openbaar wandelpad over het volkstuinencomplex Eigen Arbeid

Recreatief toegankelijk landgoed/buitenplaats

Karakteristiek

Een aantal landgoederen en buitenplaats is (deels) opengesteld voor publiek. Denk hierbij aan een wandeling door de landgoedbossen, een kleine horecagelegenheid of een museum en soms kan het landgoed gehuurd worden voor privégelegenheden. Het Kasteel Duivenvoorde en Landgoed Voorlinden zijn voorbeelden van een recreatief toegankelijk landgoed. Op Landgoed Voorlinden wordt momenteel een paviljoen gebouwd voor de Caldic Collectie, de particuliere kunstverzameling van Joop van Caldenborgh.

Op Landgoed Voorlinden wordt op dit moment een museum gebouwd

Ambities

- Versterking van de beleefbaarheid door waar mogelijk de openstelling te verbreden, wandelroutes over de landgoederen /buitenplaatsen met elkaar te verbinden tot een doorlopend netwerk en meer informatie beschikbaar te stellen.
- Verbeteren van het economisch functioneren van de landgoederen / buitenplaatsen door ruimte te bieden voor nieuwe kostendragers. Recreatie kan daarin een rol spelen.

In Kasteel Duivenvoorde zijn concerten, rondleidingen of tentoonstellingen

De Wassenaarse Slag is een belangrijke verbinding tussen het strand en het achterland

Routenetwerk

Karakteristiek

Duin Horst en Weide is ideaal om op de fiets of wandelend te verkennen. Verspreid door het gebied ligt een netwerk van fiets- en wandelroutes. De basis hiervan is goed, maar er is nog wel een aantal ontbrekende schakels. De routes leiden door historische dorpscentra en natuurlijke duinen, langs de Vliet en over de landgoederen. Ze geven een indruk van de verschillende landschappen en de contrasten daartussen.

Het recreatieve netwerk van fiets- en wandelpaden maakt het gebied beleefbaar en toegankelijk. De mate van toegankelijkheid wordt bepaald door de ecologische en functionele randvoorwaarden. Zo zijn de natuurlijke duinen beperkt toegankelijk vanwege de hoge natuurwaarden en de winning van drinkwater. Ook het weidevogelgebied in de Duivenvoordse en Veenzijdse polder is slechts beperkt toegankelijk. Hier worden onder begeleiding van een deskundige maandelijks excursies georganiseerd.

Voor ieder wat wils: langzaam of snel, verhard of onverhard

Ambities

- Ontwikkelen van een compleet en (verkeers)veilig netwerk van wandel- en fietsroutes door het gebied zodat het landschap toegankelijk en beleefbaar wordt. Hierbij is met name aandacht voor routes in oost-west richting die de verschillende landschappen verbinden (barcode).
- De wandel- en fietsroutes op elkaar en op het vaar netwerk aansluiten en op strategische knooppunten voorzieningen ontwikkelen, waar mogelijk gekoppeld aan de overgangen van de verschillende landschappen en (cultuurhistorische) bezienswaardigheden. De knooppunten hebben een representatieve uitstraling.
- Eenduidige bewegwijzering middels een knooppuntensysteem en de routes voorzien van informatie zodat de recreant het landschap en de ontstaansgeschiedenis optimaal kan ervaren en begrijpen.
- Er wordt gestreefd naar verschillende soorten routes voor verschillende doelgroepen (dorpsommetjes, struinpaden, doorgaande fietsroutes etc.), passend bij het betreffende landschap en rekening houdend met de waarden en kwetsbaarheden daarvan.

In Duin Horst en Weide bevinden zich meerdere ruiterroutes

Recreatief (vaar)water met havens

Karakteristiek

Het recreatief (vaar)water bestaat uit een aantal vaarwegen en plassen met daaraan enkele havens. Dit zijn over het algemeen kleinschalige havens voor sloepen en kleine motorbootjes. In recreatiegebied Vlietland liggen twee grotere jachthavens. Zowel Vlietland als het Valkenburgse Meer zijn (voormalige) zandwinplassen. De plassen zijn geschikt voor allerlei vormen van watersport, zoals surfen, zeilen, roeien, kanovaren, zwemmen en vissen. Beide gebieden onderscheiden zich niet echt van elkaar.

De Vliet is de belangrijkste recreatieve vaarverbinding tussen Den Haag en Leiden. Deze voormalige trekvaart staat in verbinding met Vlietland en de singels van Leiden. Daarnaast is er een aantal haakse vaarsloten naar Kasteel Duivenvoorde, de recreantenhaven in het centrum en enkele woonwijken van Voorschoten. De Wassenaarse Watering is de enige goed bevaarbare watering van Duin Horst en Weide. De watering ligt evenwijdig aan de kust en vormt de verbinding tussen het centrum van Wassenaar, het Valkenburgse Meer en de Rijn. Beide waterwegen worden begeleid door veelgebruikte fiets- en wandelpaden en fungeren als recreatieve structuurdragers.

Veel pleziervaart op de Vliet

Ambities

- Versterking van de Vliet en de Wassenaarse Watering als recreatieve structuurdragers, van waaruit het buitengebied goed bereikbaar is.
- Toegankelijkheid van de oevers vergroten door routes evenwijdig aan het water, verblijfsplekken met voorzieningen, steigers en overstappunten. Herstellen en benutten van het jaagpad langs de Vliet.
- Inzetten op een samenhangend vaarnetwerk, waarbij verbindingen gemaakt worden met de historische centra van Leiden, Den Haag, Voorschoten en Wassenaar, de plassen en interessante toeristisch-recreatieve punten, zoals het Kasteel Duivenvoorde.
- Ontwikkeling van havens als recreatieve knooppunten en het versterken van de verbinding tussen water en land. Hiertoe de dorpshavens voorzien van recreantenplaatsen.
- Vlietland en het Valkenburgse Meer van elkaar differentiëren en ontwikkelen als onderscheidende (water)recreatiegebieden. Aansluiten bij de landschappelijke karakteristieken.
- De vormgeving van bebording en watermeubilair langs de Vliet sluit aan bij het historisch karakter van de voormalige trekvaart.

Langs de Wassenaarse Watering wordt gefietst, gevestigd, gepicknickd en gewandeld

Oriëntatiepunt: kerktoren, watertoren, molen met vrije windvang

Karakteristiek

Oriëntatiepunten zoals kerktorens, watertorens en historische windmolens zijn bepalend voor de identiteit en het karakter van het dorp en het buitengebied. Deze oriëntatiepunten bepalen het dorpsilhouet en vertellen iets over de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Het gaat onder andere om de achttiende-eeuwse windmolen Stevenshofjesmolen bij Leiden, de Knipmolen bij Voorschoten, de nog in gebruik zijnde watertorens van Katwijk en Scheveningen en de kerktorens van Voorschoten en Wassenaar. De kerktorens en historische windmolens kunnen een recreatieve waarde hebben, bijvoorbeeld als horecagelegenheid. De recreatieve potentie wordt vergroot wanneer zij aangesloten worden op het recreatieve netwerk.

Ambities

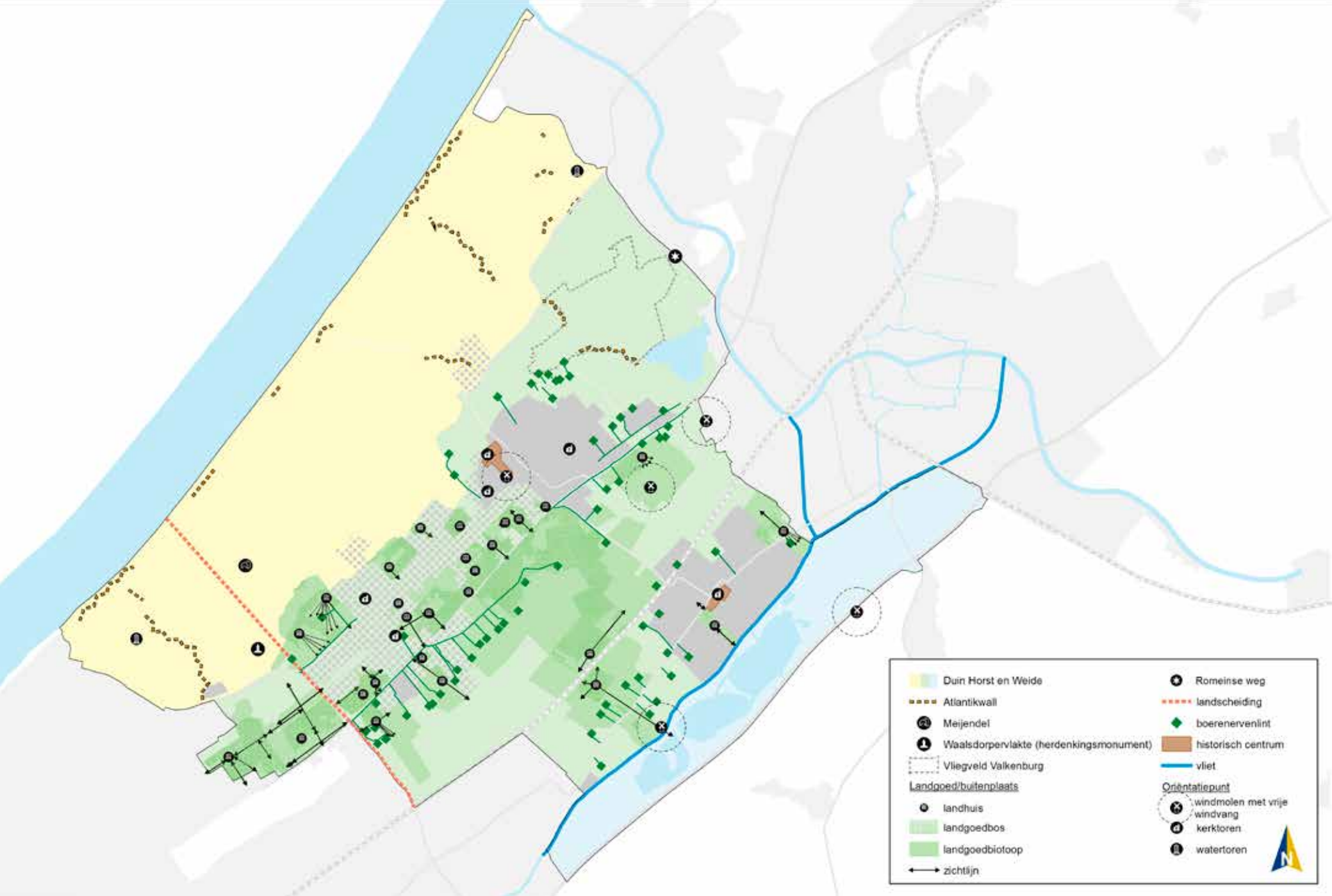
- Behoud van het zicht op de oriëntatiepunten door de directe omgeving en belangrijke zichtlijnen vanuit het landschap vrij te houden van grootschalige ontwikkelingen. Ontwikkelingen binnen de invloedssfeer van de oriëntatiepunten zijn niet hoger dan het oriëntatiepunt zelf en worden integraal aangepakt.
- Historische windmolens in stand houden als oriëntatiepunt. Windvang en zicht op de molens garanderen door middel van de molenbiotoop.
- Oriëntatiepunten opnemen in het recreatieve routenetwerk en waar mogelijk benutten als recreatief knooppunt en koppelen aan recreatieve voorzieningen.
- De oriëntatiepunten inzetten om de recreatieve gebieden te differentiëren.

De Stevenshofjesmolen bij Leiden is van verre zichtbaar

De kerktoren van Wassenaar

	Duin Horst en Weide		Romeinse weg
	Atlantikwall		landscheiding
	Meijendel		boerenervenlint
	Waalsdorpervlakte (herdenkingsmonument)		historisch centrum
	Vliegveld Valkenburg		vliet
Landgoed/buitenplaats		Oriëntatiepunt	
	landhuis		windmolen met vrije windvang
	landgoedbos		kerktoren
	landgoedbiotoop		watertoren
	zichtlijn		

Identiteitsdragers

Karakteristiek

De identiteitsdragers zijn bijzondere landschapselementen met cultuurhistorische waarde die zeer kenmerkend zijn voor het gebied en een verhaal vertellen over de ontstaansgeschiedenis en het landschap. Het zijn vaak markante elementen in het landschap die als oriëntatiepunt fungeren en recreatieve betekenis hebben. De basis hiervan wordt gevormd door de reeks karakteristieke landschappen van Duin Horst en Weide.

Ontwikkelingen

Behoud en versterking van de cultuurhistorische waarden staat hoog op de agenda. Daarbij wordt vooral ingezet op het versterken van de identiteit en daarmee de belevingswaarde van het gebied. In het landschapontwikkelingsplan wordt sterk ingezet op het versterken van de onderscheidende kwaliteiten van de verschillende landschappen Duin Horst en Weide.

Ambities uit de kwaliteitskaart

- Ontwikkelingen dragen bij aan het behoud van de uitzonderlijke kwaliteit van de identiteitsdrager, het leesbaar houden van het verhaal dat deze oriëntatiepunten in tijd en ruimte vertellen.
- In stand houden en versterken van de beleefbaarheid van de identiteitsdragers met aandacht voor bereikbaarheid en toegankelijkheid van de gebieden.

Kasteel Duivenvoorde

Duin Horst Weide

Karakteristiek

Kenmerkend voor het gebied is de unieke reeks van uiteenlopende landschappen parallel aan de kust. Deze zijn samen te brengen onder drie noemers: Duin, Horst en Weide. Een denkbeeldige doorsnede omvat 1) het natuurlijke duinlandschap, 2) de besloten strandwallen met landgoederen, boerderijen, buitens en dorpen en de open strandvlaktes daartussen en 3) de weidsheid van de polders van het veenweidegebied en droogmakerijen helemaal in het oosten. Dit zeer afwisselende landschap, vol contrasten is een grote kwaliteit en is uniek in Nederland.

Ambities

- Versterken van de kwaliteit en identiteit van de opeenvolgende landschappen en de contrasten daartussen.
- Duin-Horst-Weide versterken als aansprekend en herkenbaar concept en naam van het gebied om daarmee het gebied als geheel beter op de kaart te zetten.
- Versterken van de oost-westverbindingen en ontwikkelen van strategische knooppunten in het routenetwerk om de opeenvolging van de landschappen beter te kunnen beleven.

Duin

Horst

Weide

Vliegveld Valkenburg

Karakteristiek

In het kader van een werkverschaffingsproject werd in 1939 gestart met de aanleg van het militaire vliegveld Valkenburg. Het vliegveld werd tijdens de Tweede Wereldoorlog door de Duitse bezetter gebruikt. Na de oorlog is het vliegveld door de Koninklijke Marine gebruikt. De vliegbasis is sinds 2006 gesloten en is niet toegankelijk. Het draagt bij aan de openheid van het landschap, maar vormt door de hekwerken wel een barrière in het gebied. Het zal een nieuwe bestemming krijgen als woon-, werk- en recreatiegebied.

Vliegveld Valkenburg

Ambities

- Integrale gebiedsontwikkeling van het Vliegveld.
- Inzet op een goede verankering en inpassing van de nieuwe ontwikkeling door aan te sluiten bij de bestaande (landschappelijke) karakteristiek. Met in elke fase van de ontwikkeling bijzondere aandacht voor de vormgeving van de stadsranden en mogelijkheid van doorgaande routes.
- Tijdelijk gebruik van het terrein tijdens de gefaseerde ontwikkeling mogelijk maken. Deze functies sluiten aan bij de eigenheid van de plek en kunnen een tussenstap vormen naar een mogelijke ontwikkelingsrichting. Hiermee wordt de betekenis van het terrein ten alle tijden benut.
- Inzet op een duurzame ontwikkeling van het gebied (faseerbaarheid en flexibiliteit, duurzaam waterbeheer, energie- en materiaalgebruik etc.)

Vliegveld Valkenburg

Romeinse weg

Karakteristiek

Langs de N206 bij Valkenburg is een reconstructie te zien van een Romeinse weg zoals die er omstreeks het jaar 125 uit moet hebben gezien. Hier wordt de geschiedenis van Duin Horst en Weide als onderdeel van het voormalige Romeinse Rijk beleefbaar gemaakt. Vlak buiten het gebied, langs de Oude Rijn loopt de grens van het voormalige Romeinse Rijk (Limes). Ook de Vliet stamt in eerste aanleg uit de Romeinse Tijd (Kanaal van Corbulo) en is onderdeel van de Limes.

Kruising Romeinseweg met de N206

Ambities

- Verbreden van de kennis van de Romeinse Tijd als belangrijke identiteit van het gebied. De herkenbaarheid en beleefbaarheid van nog aanwezige elementen en archeologische relictten in het landschap vergoten door waar mogelijk een koppeling te maken met recreatieve routes en in te zetten op betere informatievoorziening. Voorkom echter een overdaad aan borden.

Landscheiding Rijnland-Delfland

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Water als Structuurdrager.

Atlantikwall

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Natuurlijke duinen.

Meijndel

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Natuurlijke duinen.

Walsdorpervlakte (herdenkingsmonument)

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Natuurlijke duinen.

Landgoed/Buitenplaats

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Historische landgoederen/buitenplaatsen in de binnenduinrand.

Boerenervenlint

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Linten blijven linten.

Historisch centrum

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Kwaliteit in dorpsgebied.

Vliet

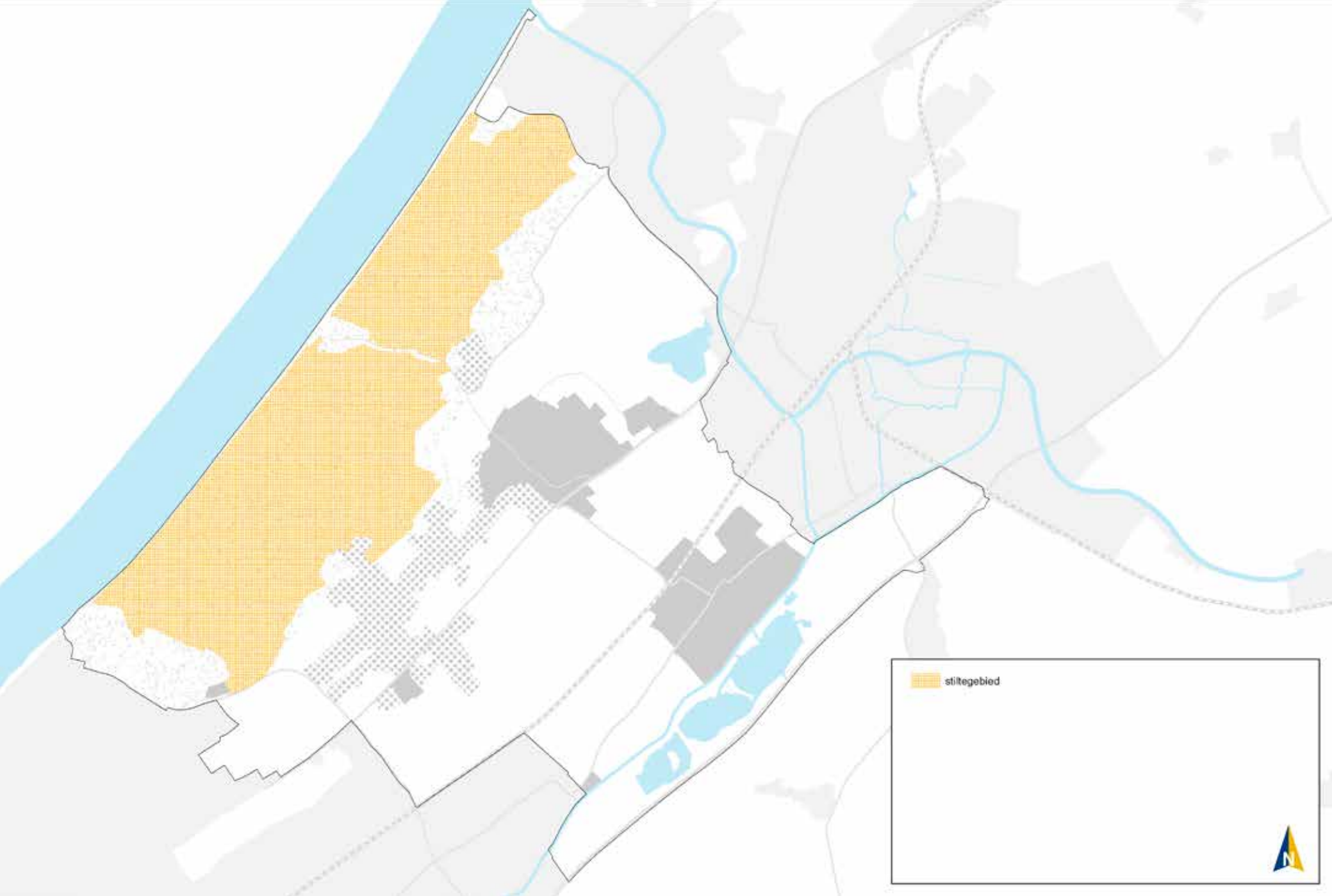
Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Water als structuurdrager.

Oriëntatiepunt: kerktoren, watertoren, molen met vrije windvang

Voor de uitwerking van deze legenda-eenheid verwijzen wij naar de kaart Vrijtijdlandschap.

Molen Windlust in Wassenaar

Rust en stilte

Karakteristiek

De provinciale stiltegebieden zijn (relatief) luwe gebieden met beperkte verstedelijking, waar het dagelijks geluid de 40 decibel niet overstijgt. Hier vindt men rust en stilte als contrast met het dynamisch stedelijk gebied. In de stiltegebieden is alleen ruimte voor 'gebiedseigen' geluid. Binnen Duin Horst en Weide is het duinlandschap aangemerkt als stiltegebied. Daarnaast is de strandvlakte Veenwatering relatief luw en stil. De ambitie is om dit te behouden. Zie hiervoor ook: historische landgoederen in de binnenduinrand / strandvlakte.

Naast stilte is ook duisternis een belangrijk aspect voor de beleving van rust en ruimte. Verkeersveiligheid en sociale veiligheid vragen om voldoende verlichting, maar hebben ook een versturende werking voor mensen, planten en dieren. Daarom wordt lichtvervuiling zoveel mogelijk tegengegaan.

Stiltegebied duinen

Ambities uit de kwaliteitskaart

- De huidige stille gebieden stil houden voor mens en dier.
- Lichtvervuiling beperken door: toepassing van selectieve verlichting (alleen daar waar noodzakelijk voor verkeers- en sociale veiligheid) en minder versturende verlichtingstechnieken, zoals LED-verlichting, dimbare verlichting en dynamische verlichting.

Rust en stilte onder de rook van Den Haag in strandvlakte Veenwatering

In de praktijk

Wandelaars in Polderpark Cronesteyn

Inleiding

In dit laatste deel ‘in de praktijk’, laten we aan de hand van drie fictieve casussen zien hoe het gebiedsprofiel gebruikt kan worden. Voor deze voorbeelduitwerkingen worden in een aantal stappen de randvoorwaarden en bouwstenen voor een kwalitatief goed plan gegenereerd. Hierbij wordt uitgegaan van de gebiedskenmerken en ambities uit het gebiedsprofiel.

De stappen die we onderscheiden zijn:

- Stap 1: Bepalen welke legenda-eenheden uit de kwaliteitskaart van toepassing zijn op het gebied en de bijbehorende relevante kwaliteitsambities selecteren.
- Stap 2: De kwaliteitsambities omzetten naar bouwstenen voor het raamwerk.
- Stap 3: De bouwstenen verwerken tot een integraal ruimtelijk raamwerk voor de gewenste ontwikkeling.

Allereerst wordt bepaald welke legenda-eenheden relevant zijn (stap 1). Door een uitsnede van de kwaliteitskaart te maken, wordt inzichtelijk welke gebiedskenmerken van het plangebied aan de orde zijn. De bijbehorende gebiedskwaliteiten en ambities worden daaronder opgesomd. De legenda-eenheid Rust en Stilte wordt niet apart behandeld, omdat de ambities die hier genoemd worden, zoals geluidsreductie en het voorkomen van lichtvervuiling, te concreet zijn voor het detailniveau van deze casussen.

Vervolgens worden de ambities vertaald naar bouwstenen (stap 2). In beeld en tekst wordt geschetst hoe deze ambities vertaald kunnen worden naar bouwstenen voor een ontwerp. Stap 1 en 2 staan op 1 pagina, zodat de

vertaling van ambities naar bouwstenen direct zichtbaar is.

Wanneer alle relevante legenda-eenheden zijn behandeld, volgt stap 3. De verschillende bouwstenen worden ten opzichte van elkaar gewogen en vervolgens samengebracht tot een integraal raamwerk. Dit is een mogelijke uitkomst van de opgave, maar zeker niet de enige. Een ontwerp ontstaat namelijk door samenspraak van de ontwerper, de opdrachtgever en andere betrokkenen. Zij interpreteren en wegen de ambities en zo ontstaat een integraal ontwerp. De ruimtelijke kwaliteit is daarmee de resultante van enerzijds de sturing die voortkomt uit de kwaliteitsambities en randvoorwaarden en anderzijds de kwaliteit van het ontwerpend zoekproces. Deze creatieve ruimte heeft een ontwerpproces in onze ogen altijd nodig.

De uitwerking laten zien dat het goed mogelijk is om het begrip ruimtelijk kwaliteit concreet te maken, door trouw te blijven aan de kenmerken, ambities en sturingsprincipes uit het gebiedsprofiel.

De drie uitgewerkte casussen zijn fictief en dienen slechts ter illustratie van de werking van het gebiedsprofiel.

De verkeerskundige uitstraling van de N44

N44 ter hoogte van Horst en Voordelaan

Opgave

De Rijksstraatweg (de N44) is één van de oudste wegen van Wassenaar. De weg ligt midden op de hoger gelegen strandwal. Rondom deze weg ontstonden landgoederen en buitenplaatsen. Door de jaren heen heeft de Rijksstraatweg zich ontwikkeld tot een belangrijke verbinding tussen Den Haag en Leiden. De weg is opgewaardeerd tot een autoweg en vanaf Wassenaar tot een snelweg. Het profiel is verbreed en het kleinschalige karakter is verdwenen. Daarmee is de oorspronkelijke binding met de lommerrijke omgeving verzwakt. De weg heeft een verkeerskundige uitstraling gekregen en de oversteekbaarheid is beperkt. Het zicht op en de relatie met de aanliggende buitens (zichtlijnen en oprijlanen) is nog slechts sporadisch aanwezig.

Ter hoogte van de Horst en Voordelaan (Duivenvoordseweg) speelt al langer het plan om een dwarsverbinding te maken voor fietsers en voetgangers middels een tunneltje onder de N44. Op dit moment zijn de dichtstbijzijnde oversteekpunten ter hoogte van de Houtlaan en de Papeweg. Herstel van deze verbinding heeft veel voordelen. Allereerst verkort een nieuwe verbinding het omrijden. De nieuwe dwarsverbinding voegt een ontbrekende schakel toe aan het recreatieve netwerk en kan dienen als ecologische verbinding tussen Duin en Horst. Daarnaast kan de historische zware eikenbeplanting langs de N44 hersteld worden. Hiervan zijn nog enkele restanten aanwezig o.a. ter hoogte van landgoed De Paauw. De onderlinge afstand tussen deze eiken is van 4 Rijnlandse Roeden (3,90 meter). Herstel van dit nu zeldzame plantverband verbetert de historische uitstraling van de N44 met de buitenplaatsen en de natuurwaarde. Tot slot kan met de aanleg van een dwarsverbinding de verrommelde overgangszone tussen de weg en de buitenplaatsen aangepakt worden. Dit draagt bij aan de uitstraling van de historische laanbeplanting.

Tijdens de werksessie met partijen uit het gebied is deze opgave uitgewerkt. Hieruit kwamen twee varianten naar voren. De eerste variant combineert de recreatieve verbinding met een goed functionerende ecologische verbinding. De tweede variant zet vooral in op ruimtelijke kwaliteit en de lommerrijke uitstraling van de N44. Beide varianten worden hierna toegelicht.

Kaartbeeld omstreeks 1900

Huidige situatie

Ambities

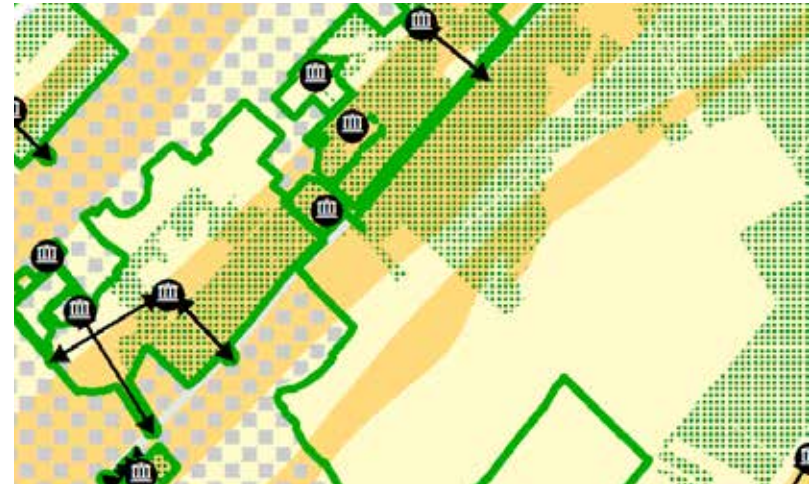
Natuurlijke duinen

Ambities

- Doorontwikkelen van de natte en droge ecologische verbinding tussen de kust en het Groene Hart aansluitend/passend bij de kenmerken van het landschap.
- Aanleg van ecologische verbinding zones en stapstenen en slechten van barrières.
- Versterken van de recreatieve verbinding tussen de kust en het Groene Hart, door aanleg van een samenhangend netwerk van routes, slechten van barrières en het ontwikkelen van bijbehorende voorzieningen.
- Waar mogelijk worden ecopassages gecombineerd met recreatieve verbindingen.

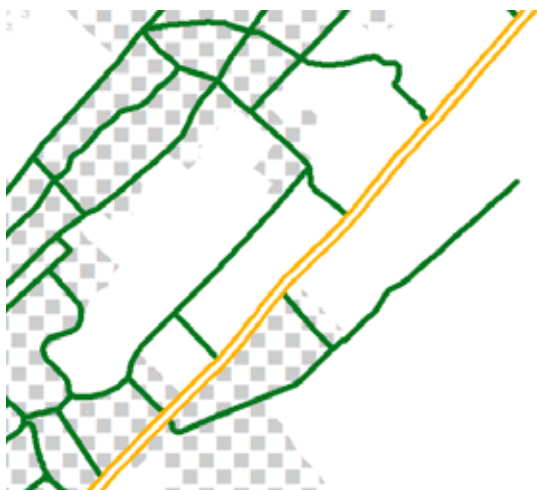
Historische landgoederen / buitenplaatsen in de binnenduinrand

Ambities

- Behoud en versterking van het lommerrijke karakter van de strandwallen van Wassenaar met lanen, landgoederen/buitenplaatsen, bossen en groene villawijken.
- Behoud en versterking van de openheid van de strandvlaktes in contrast met de meer besloten strandwallen en stedelijke agglomeraties.
- Versterking van de beleefbaarheid van de landgoederen en buitenplaatsen door waar mogelijk de openstelling te verbreden, wandelroutes over de landgoederen/buitenplaatsen met elkaar te verbinden tot een doorlopend netwerk, zicht op de landhuizen te behouden en te versterken en meer informatie beschikbaar te stellen.

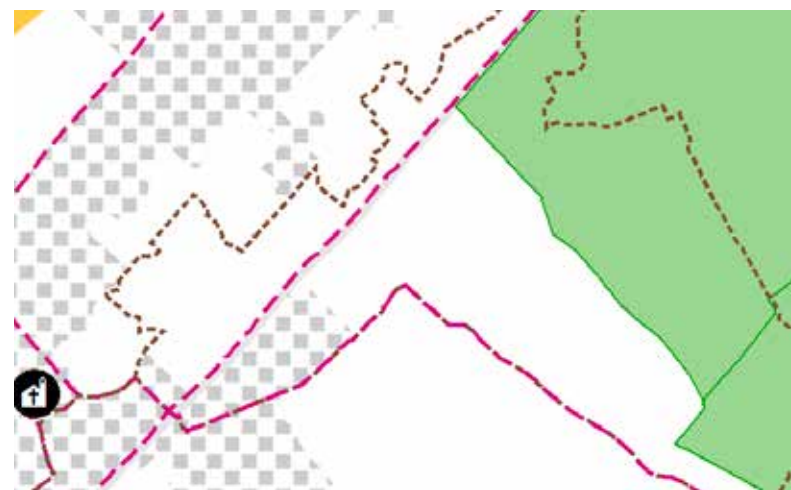
Weg door stad en land

Ambities

- De barrièrewerking verminderen en de oversteekbaarheid verbeteren.
- Het uitzicht vanaf de weg koesteren en waar mogelijk verbeteren.
- De weg heeft een functioneel en ingetogen profiel en is onderdeel van het landschap. De vormgeving van kruisingen is sober en doelmatig. Grote verkeerskundige elementen worden zoveel mogelijk vermeden.
- De ruimtelijke kwaliteit van de Rijksstraatweg verbeteren door het zicht op de aanliggende landgoederen te herstellen en de verkeerskundige maatregelen het beeld niet te laten domineren. Hierbij gebruik maken van gebiedseigen middelen.

Vrijtijdslandschap

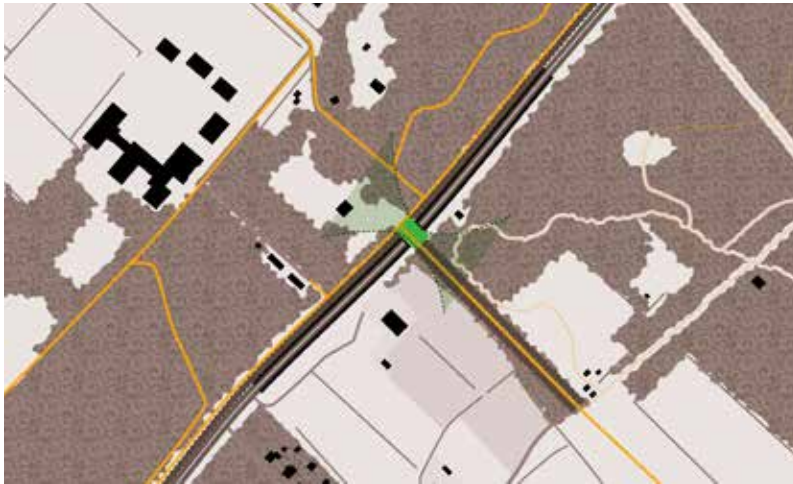

Ambities

- Ontwikkelen van een compleet en (verkeers)veilig netwerk van wandel- en fietsroutes door het gebied zodat het landschap toegankelijk en beleefbaar wordt. Aansluiten op de verschillende landschappen en identiteitsdragers op een gebiedsondersteunend wijze.
- De routes voorzien van informatie. De routes worden op een vanzelfsprekende, maar doelmatige wijze ingepast.
- Recreatieve knooppunten hebben een representatieve uitstraling. Ze worden gekoppeld aan toeristische attracties, (cultuurhistorische) bezienswaardigheden en voorzieningen.
- Er wordt gestreefd naar verschillende soorten routes voor verschillende toeristen.

Variant 1 - bouwstenen

Natuurlijke duinen

Bouwstenen

- De N44 wordt ter hoogte van de Duivenvoordse Weg verdiept, zodat er op maaiveld een kwalitatieve dwarsverbinding voor mens en dier ontstaat. Omdat de verbinding op maaiveld ligt, zal deze ook gebruikt worden door bijvoorbeeld reeën. De recreatieve verbinding vergemakkelijkt het oversteken van de N44. Bovendien hoeft er minder ver omgefietst/gewandeld te worden.

Historische landgoederen / buitenplaatsen in de binnenduinrand

Bouwstenen

- De inrichting van de ecopassage sluit aan bij het lommerrijke karakter van de strandwal.
- Vanaf de N44 het zicht op de strandvlakte handhaven, zodat het contrast tussen de strandwal en de strandvlakte beleefbaar wordt.
- De nieuwe verbinding opnemen in het recreatieve netwerk en aansluiten op bestaande routes. De verbinding aansluiten op de naastgelegen landgoederen en buitenplaatsen en deze (vaker) openstellen voor publiek.
- Historische oprijlanen en zichtlijnen in ere herstellen.

Weg door stad en land

Bouwstenen

- Door de aanleg van een ecopassage (inclusief recreatieve route) kan makkelijker worden overgestoken. Een veilige en aangename dwarsverbinding voor mens en dier.
- De tunnel wordt zorgvuldig vormgegeven en een verkeerskundige uitstraling wordt zoveel mogelijk vermeden. Wanneer er voldoende ruimte is, kan er gewerkt worden met schuine tunnelwanden, zodat de tunnel lichter en ruimer oogt. Minimaal gebruik van borden en ander wegmeubilair.
- Het zicht op de aanliggende landgoederen wordt zoveel mogelijk hersteld door op de aanliggende landgoederen gericht bomen te snoeien of te rooien. Dit wordt met name beleefd door de fietsers evenwijdig aan de N44.

Vrijtijdlandschap

Ambities

- Het routenetwerk wordt gecompleteerd, een ontbrekende schakel toegevoegd. De nieuwe verbinding draagt bovendien bij aan het beter verbinden van de verschillende landschappen; vanaf de lommerrijke strandwal fiets je zo de open strandvlakte in.
- De naastgelegen kwekerij ligt in een afgegraven deel van de strandwal. De verhaal van deze plek en de naastgelegen landgoederen kan verteld worden door middel van eenvoudige informatieborden.
- Vanaf de dwarsverbinding heeft de recreant goed zicht op de strandwal met de landgoederen en de openheid van de strandvlakte. Het is een comfortabele route omdat deze op maaiveld blijft en hoogwaardig is ingericht.
- De verbinding is onderdeel van het recreatieve basisnetwerk, logisch ingepast en verhard.

Variante 1 - raamwerk

In deze variant wordt ingezet op een aangename en logische verbinding tussen de strandvlakte, de strandwal en duinen voor mens en dier. Het plateau over de Rijksweg is breed en heeft een groene inrichting, waardoor deze ook gebruikt zal worden door dieren. Met name voor reeën is dit een uitstekende verbinding tussen de landgoedbossen van De Horsten en de bossen en duinen aan de andere kant van de weg. Om de verbinding optimaal te laten functioneren zal lagere beplanting toegevoegd worden, waar dieren kunnen schuilen voordat zij de oversteek maken.

De Horst en Voordelaan wordt weer net als vroeger aangesloten op het deel ten noordwesten van de Rijksweg. Omrijden is niet meer nodig, vanaf de strandvlakte fiets je de strandwal op richting de duinen. Een comfortabele route op maaiveld, van waar de recreant prachtig uitzicht heeft op de landgoederen en de strandvlakte. Vanaf de Horst en Voordelaan sluit de nieuwe route direct aan op het fietspad langs de N44. De bestaande bomenlaan geeft de route direct sfeer en karakter. Wellicht kan ook de wandelroute over landgoed De Horsten aangesloten worden op deze nieuwe oversteek.

De N44 wordt ter hoogte van de Horst en Voordelaan verdiept, zodat de dwarsverbinding op maaiveld kan blijven. Hierdoor verliezen de Rust en Vreugdlaan en de Menkenlaan hun directe aansluiting op de N44. De uitstraling van de tunnel is sober en ingetogen. Onderzocht moet worden of er voldoende ruimte is voor schuine tunnelwanden, zodat er meer lucht en licht in de tunnel valt.

Bij het overwegen van het herstel van de historische eikenbeplanting is geconstateerd dat het oorspronkelijk wegprofiel aan de noordwestzijde nog intact is. Aan de andere kant van de weg is dit door de verbredingen verdwenen. Hierdoor grenst de weg hier direct aan volgroeide – bos – beplanting. Gezien de waarde hiervan is ervoor gekozen om hier de laanbeplanting niet te herstellen. De bestaande historische eikenbeplanting wordt aan de noordwestzijde van de weg enkelzijdig aangevuld en zorgt voor een continu beeld op maaiveld. Het fietspad wordt buiten de eikenbomen gelegd, zodat dit een aangenamere route wordt en de N44 een groenere en lommerijkere uitstraling krijgt. Daarnaast worden historische zichtlijnen en oprijlanen hersteld, zodat deze zichtbaar zijn vanaf de N44.

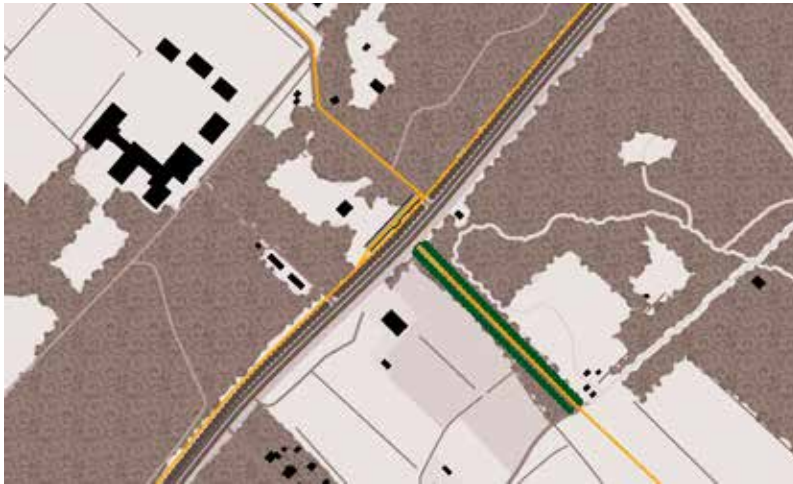
Impressie van de dwarsverbinding

Raamwerk

Variante 2 - bouwstenen

Natuurlijke duinen

Bouwstenen

- In het verlengde van de Duivenvoordse Weg wordt een fietstunneltje aangelegd. Aan de noordwestzijde van de N44 vertakt deze naar het noorden en zuiden. De recreatieve verbinding vergemakkelijkt het oversteken van de N44. Bovendien hoeft er minder ver omgefietst/ gewandeld te worden. De verbinding zal door dieren minder gebruikt gaan worden; reeën willen bijvoorbeeld altijd de horizon blijven zien.

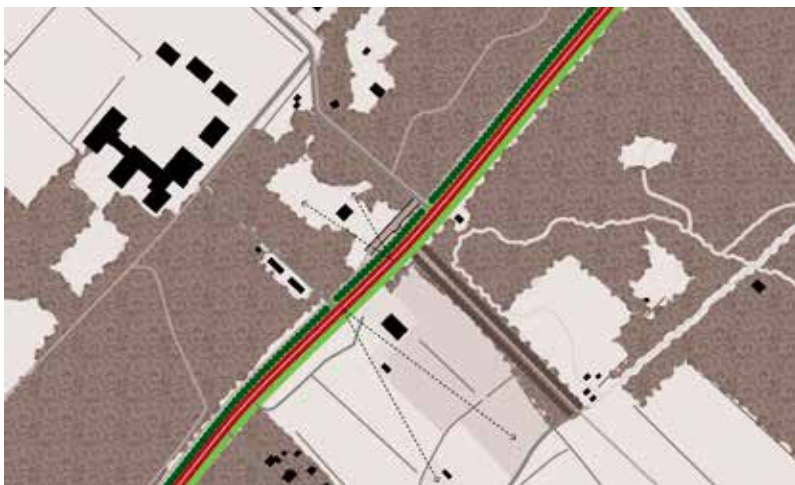
Historische landgoederen / buitenplaatsen in de binnenduinrand

Bouwstenen

- De inrichting van de N44 zoveel mogelijk continueren: aan beide zijden van de weg groene bermen en eenzijdig een rij eikenbomen. Het zicht op de landgoederen en de strandvlakte versterken.
- De nieuwe verbinding opnemen in het recreatieve netwerk en aansluiten op bestaande routes. De verbinding aansluiten op de naastgelegen landgoederen en buitenplaatsen en deze (vaker) openstellen voor publiek.
- Historische oprijlanen en zichtlijnen in ere herstellen.

Weg door stad en land

Bouwstenen

- Door de aanleg van een fietserstunnel is de oversteekbaarheid toegenomen. De maatvoering en t-splitsing zijn enigszins krap vanwege de beperkte ruimte.
- Het terugbrengen van de eikenbeplanting en de brede groene bermen geven de weg een lommerrijke uitstraling. Het fietspad ligt tussen de eiken en de landgoederen, waardoor het hier aangenaam fietsen is.
- Het zicht vanaf de N44 op de aanliggende landgoederen wordt zoveel mogelijk hersteld door op de aanliggende landgoederen gericht bomen te snoeien of te rooien.

Vrijtijdlandschap

Bouwstenen

- Het routenetwerk wordt gecombineerd door een ontbrekende schakel toe te voegen. De nieuwe verbinding draagt bovendien bij aan het beter verbinden van de verschillende landschappen; vanaf de lommerrijke strandwal fiets je zo de open strandvlakte in.
- De naastgelegen kwekerij ligt in een afgegraven deel van de strandwal. De verhaal van deze plek en de naastgelegen landgoederen kan verteld worden door middel van eenvoudige informatieborden.
- De verbinding is onderdeel van het recreatieve basisnetwerk, logisch ingepast en verhard.

Variante 2 - raamwerk

In deze variant wordt ingezet op een recreatieve verbinding tussen de strandvlakte, de strandwal en duinen, maar ook op een aangename lommerrijke uitstraling van de N44. De N44 blijft op maaiveld, waardoor de continuïteit van de weg wordt gegarandeerd. De historische eikenbeplanting wordt aangevuld en dit zorgt voor een groen en lommerrijk beeld. Groene bermen en het losliggende fietspad op enige afstand van de weg zorgt resulteert in een aangename route tussen Den Haag en Wassenaar. Ook hier geldt dat de historische zichtlijnen en oprijlanen worden hersteld, zodat deze zichtbaar en beleefbaar worden vanaf de N44. De Rust en Vreugdlaan en de Menkenlaan behouden hun directe aansluiting op de N44.

De Horst en Voordelaan wordt weer net als vroeger aangesloten op het deel ten noordwesten van de Rijksstraatweg. Omrijden is niet meer nodig, vanaf de strandvlakte fiets je de strandwal op richting de duinen. De dwarsverbinding bestaat uit een tunneltje onder de N44 en het evenwijdig daaraan liggende fietspad door. Aan de noordwestzijde van de weg splitst deze zich in beide richtingen en sluit dan weer aan op het doorgaande fietspad (dat dus op maaiveld blijft). De uitstraling van de tunnel is sober en ingetogen; het karakter wordt bepaald door de historische eikenbeplanting. Onderzocht moet worden of er voldoende ruimte is voor schuine tunnelwanden, zodat er meer lucht en licht in de tunnel valt. Wellicht kan ook de wandelroute over landgoed De Horsten aangesloten worden op deze nieuwe oversteek. De tunnel is minder geschikt voor dieren, omdat deze smal is en verdiept ligt. Reeën willen bijvoorbeeld altijd de horizon zien.

Impressie van de dwarsverbinding

Raamwerk

Open tuinderijen afgewisseld met beplante erven langs de Oostdorperweg

Oostdorperweg

Opgave

De Oostdorperweg waar aan weerszijden boerderijen in het landschap liggen, is gelegen op een strandwal aan de noordrand van Wassenaar. Het lint heeft een besloten, kleinschalig karakter. De weg kenmerkt zich door een zeer smal profiel, stevig beplant met hagen, heesters en bomen. Het lint kent een afwisseling van bebouwde en onbebouwde kavels, deels in gebruik als tuinderij. De boerderijen liggen zowel direct aan het lint, als op afstand daarvan, aan de rand van de strandwal en de open strandvlakte. Langs de noordzijde van het lint loopt de Kaswatering en vormt daar de achtergrens van de kavels.

De strandwalkop van de Oostdorperweg is een bijzonder fenomeen. Het is de enige strandwalkop die zich nog zo duidelijk met een enigszins oorspronkelijk karakter aftekent ten opzichte van het open gebied. Tegelijkertijd is voelbaar dat dit gebied jarenlang enigszins in de luwte lag, aan de rand van de gemeente. Op veel erven is kleinschalige bedrijvigheid tot ontwikkeling gekomen. Deze mix van wonen en werken is karakteristiek voor het lint. Bedrijvigheid bevindt zich meestal achterop het erf, maar soms ook tot aan de weg en is dan zichtbaar aanwezig (bijvoorbeeld de verkoop van bestrating/tuinhout).

Bij de ontwikkeling van Vliegveld Valkenburg en de aangrenzende Groene Buffer is de strandwal van de Oostdorperweg geen achterkant meer, maar een volwaardig onderdeel van de overgang van Wassenaar naar de omgeving. Het lint krijgt een meer centrale positie en vormt een schakel in het recreatief en mogelijk ook ecologisch netwerk. Kwaliteitsverbetering met het oog op de nieuwe positie van dit gebied lijkt voor de hand te liggen.

De vraag is welke kansen voor behoud en versterking van de kwaliteit van het lint er liggen en hoe je nieuwe ontwikkelingen een goede plek kan geven.

Huidige situatie

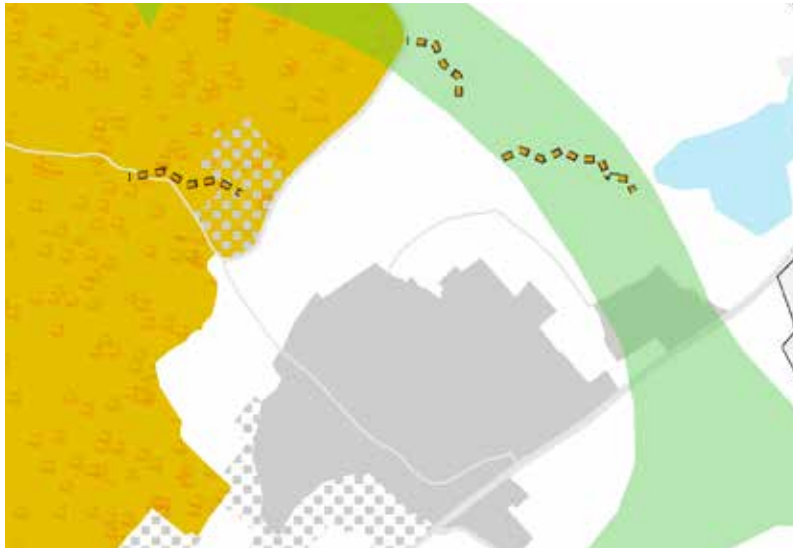

Kaartbeeld omstreeks 1900

Huidige situatie

Ambities en bouwstenen

Natuurlijke duinen: groene verbinding

Ambities

- Verder ontwikkelen van de natte en droge ecologische verbinding tussen de kust en het Groene Hart Ruimte aansluitend/passend bij de kenmerken van het landschap.
- Versterken van de recreatieve verbinding tussen de kust en het Groene Hart, door aanleg van een samenhangend netwerk van routes, slechten van barrières en het ontwikkelen van bijbehorende voorzieningen.
- Instandhouding van de Atlantikwall. Herkenbaarheid en beleefbaarheid vergroten door kennisverbreding. Opnemen in het recreatieve netwerk.

Bouwstenen

- Verwijderen van de hekwerken rondom de zuidelijke landingsbaan t.b.v. de recreatieve en ecologische verbinding.
- Herstel van de Ruigelaan als route in oost-west richting tussen de duinen en de Oostdorperweg.
- Ruimte voor recreatieve voorzieningen op de erven, gekoppeld aan deze nieuwe route.
- Herstel van de tankgracht als onderdeel van de Atlantikwall. Aanleg van een fiets/wandelroute over de kade.
- Het herstel van de Ruigelaan, de versterking van de erfbeplanting langs de Oostdorperweg en de aanleg van natuurvriendelijke oevers langs de Kaswatering (zie verder) benutten bij het vormgeven van de ecologische verbinding.

Historische landgoederen/buitenplaatsen in de binnenduinrand

Ambities

- Behoud en versterking van het besloten en lommerrijke karakter van de strandwal, in contrast met de open strandvlakte.
- Ruimte bieden aan de landbouw als belangrijke drager van het open landschap van de strandvlakte.

Bouwstenen

- Behoud en versterking van de erf- en wegbeplanting t.b.v. het groene en lommerrijke beeld van de strandwal. Streekeigen beplanting, windsingels, lanen, hagen, boomgaarden.
- Open houden van de strandvlakte daaromheen.
- Herstel van de verkaveling rondom de landingsbaan en weer in agrarisch gebruik nemen om zo de positie van de landbouw te versterken en daarmee de openheid te behouden. Hierbij de historische verkavelingsstructuur benutten.

Weg door stad en land

Ambities

- De weg is een vanzelfsprekend onderdeel van het lommerrijke landschap van de strandwal met zo weinig mogelijk verkeerstechnische ingrepen (rotondes, verkeersdrempels, bebording, verlichting, etc).
- Behoud van het bestaande karakter en profiel van de weg
- Rekening houden met het medegebruik van en de oversteekbaarheid voor langzaam (recreatief) verkeer.

Bouwstenen

- Behoud van het smalle profiel van de weg, deze is bepaald voor de verkeersintensiteit en een randvoorwaarde voor eventuele transformaties en nieuwe functies.
- Laanstructuur versterken, maar dichtgegroeide wegbeplanting deels snoeien, zodat doorzicht naar het achterliggende landschap weer mogelijk wordt.

Uitgelicht: Principes Oostdorperweg

Foto's huidige situatie Oostdorperweg

- *Behoud van het afwisselend beeld van de Oostdorperweg*
- *Behoud van de smalle rijbaan, geen aparte fiets/wandelstroken, smalle bermen, landelijke uitstraling.*
- *Afwisseling tussen formele hagen langs tuinen, singels, knotwilgen, laanbeplanting. Besloten, groen karakter. Soms met begeleidende watergang.*
- *Te dichtgegroeide beplanting snoeien om doorzicht naar achterliggende landschap weer mogelijk te maken.*

principe
profielen
huidige situatie

doorzicht
mogelijk maken

Water als structuurdrager

Ambities

- Behoud en herstel van de kenmerkende structuur van de Kaswating parallel aan de strandwal. Versterken van de ecologische waarde, alsook de beleefbaarheid en recreatieve betekenis.
- Behoud en herstel van het kenmerkende, historische slotenpatroon van de strandvlakte.

Bouwstenen

- Herstel van het oorspronkelijke verloop van de Kaswating langs het Vliegkamp Valkenburg en recreatief benutten.
- Aanleg van natuurvriendelijke oevers aan de noordzijde van de Kaswating.
- Erven over water toegankelijk maken voor kano's en kleine bootjes, bv doormiddel van de aanleg van een steiger achterop het erf en de aanleg van een doorvaarbare brug in de Ruigelaan.
- Aanleg van een informeel wandelpad langs de noordzijde van de Kaswating, in aansluiting op de Ruigelaan en verder richting het noord-oosten.
- Herstel van de historische verkaveling van de strandvlakte rondom de landingsbaan.

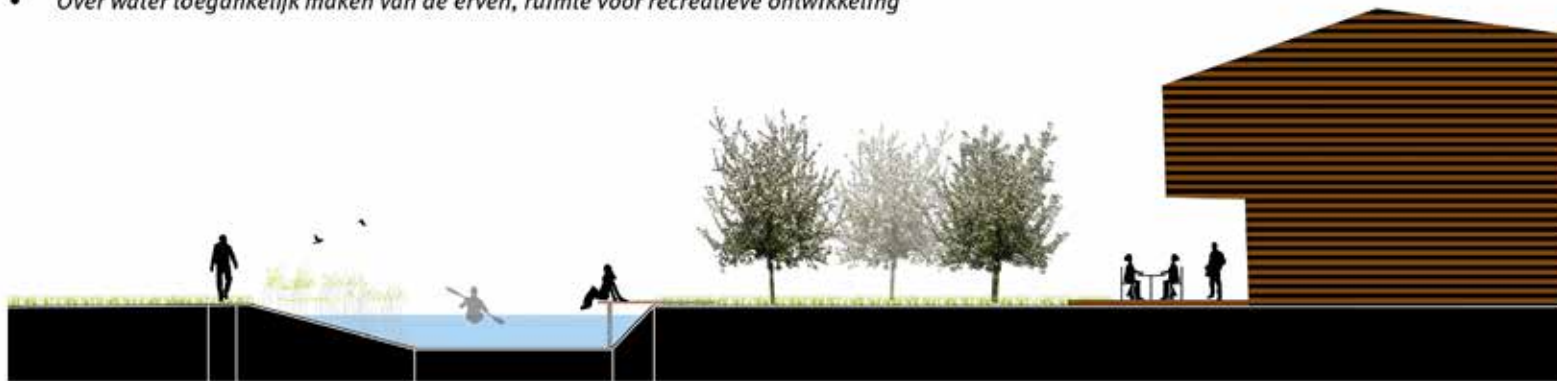
Uitgelicht: Principes Kaswatering

Foto's huidige situatie Kaswatering

Principe profiel Kaswatering

- Bevaarbaar maken voor kano's en kleine bootjes (fluisterbootjes)
- Aanleg natuurvriendelijke oever aan de noordzijde
- Aanleg informeel wandelpad (boerenlandpad / struinpad / laarzenpad)
- Over water toegankelijk maken van de erven, ruimte voor recreatieve ontwikkeling

Linten blijven linten

Ambities

- De markante ligging van de boerderijen op de rand van de strandwallen herkenbaar houden.
- Behoud van de historische boerderijgebouwen en erven.
- Waar mogelijk continueren van het overwegend agrarische karakter van de erven.
- Transformaties passen binnen de korrelgrootte en typologie van het erf en in aansluiting bij de karakteristieke kavelopbouw.

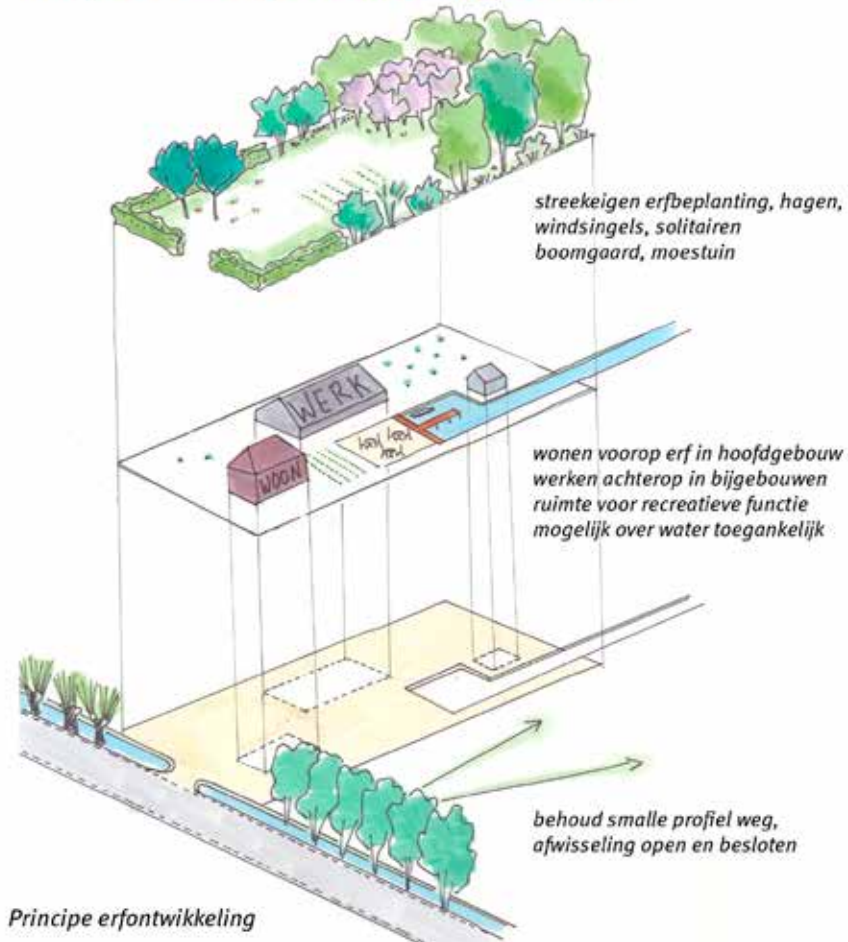
Bouwstenen

- Behoud van de historische boerderijgebouwen met karakteristieke inrichting erf.
- Er is geen ruimte voor nieuwe erven in het lint, wel zijn transformaties

- mogelijk. Daarbij zoeken naar combinaties van wonen en werken, dit is nu kenmerkend voor het gebruik van het gebied.
- Nieuwbouw past binnen de erftypologie van een hoofdgebouw met één of meerdere bijgebouwen en vormt een moderne interpretatie van de historische boerderijgebouwen.
- Versterken van de erfbeplanting (windsingels, hagen) met streekeigen soorten. Ruimte voor boomgaarden en moestuinen op het erf in aansluiting op het agrarische karakter van het lint en ter versterking van het groene, besloten karakter van het lint.
- Behoud van het open karakter van de tuinderijen t.b.v. van de afwisseling tussen open besloten delen in het lint. Bebouwing blijft gekoppeld aan de erven.

Uitgelicht: Principes ontwikkeling boerenerf

Foto's huidige situatie erven

Kwaliteit van de dorpsrand

Ambities

- Er wordt ingezet op een heldere, groene rand aan de open strandvlakte.

Bouwstenen

- Behoud en versterking van de heldere dorpsrand richting de strandvlakte.
- Behoud van het open landschap tussen de stadsrand en het lint, zodat het lint herkenbaar blijft in het landschap

Vrijtijdlandschap

Ambities

- Versterken van het recreatieve routenetwerk en bijbehorende voorzieningen, met name de verbindingen in oost-west richting.
- Versterken van het recreatief vaarwaternetwerk en toegankelijkheid van de oevers.

Bouwstenen

- Recreatieve route over de Ruigelaan en langs de tankgracht ontwikkelen als oost-west verbinding.
- Oostdorperweg als aantrekkelijke stad-land verbinding behouden en versterken.
- Aanleg van een informeel wandelpad langs de Kaswating.
- De erven aan de noordzijde van de Oostdorperweg over water toegankelijk maken (Kaswating).
- Ruimte voor de ontwikkeling van recreatieve functies op het erf, waar mogelijk koppelen aan knooppunten in het netwerk.

Raamwerk

Er wordt ingezet op behoud van het afwisselende beeld van het lint met erven direct aan het lint, erven op afstand, open doorzichten, tuinderijen. De ontwikkeling van nieuwe erven is niet gewenst, wel is transformatie van bestaande erven mogelijk. Daarbij wordt ingezet op een combinatie van wonen en werken, wat nu zeer karakteristiek is voor het lint. Het hoofdgebouw staat daarbij voorop het erf en richt zich op het lint. Aan het lint past meer formele beplanting (hagen, tuinen, solitaire bomen). Achter op het erf is ruimte voor andere vormen van gebruik (recreatief, kantoorfunctie aan huis, zorg, kleinschalige bedrijvigheid etc.), in de bijgebouwen. Nieuwe bebouwing past in de korrelgrootte van het lint en vormt een eigentijdse vertaling van de huidige boerderijgebouwen. Ter versterking van het lommerrijke en agrarische karakter passen boomgaarden en moestuinen op het erf. De erven worden omzoomd met opgaande erfbeplanting/windsingels. Er wordt voor streekeigen soorten gekozen. Het versterken van de erfbeplanting draagt ook bij aan de ecologische betekenis van het lint. Een bijzondere kans voor ontwikkeling op de erven is de ontsluiting van de erven over water via de Kaswatering.

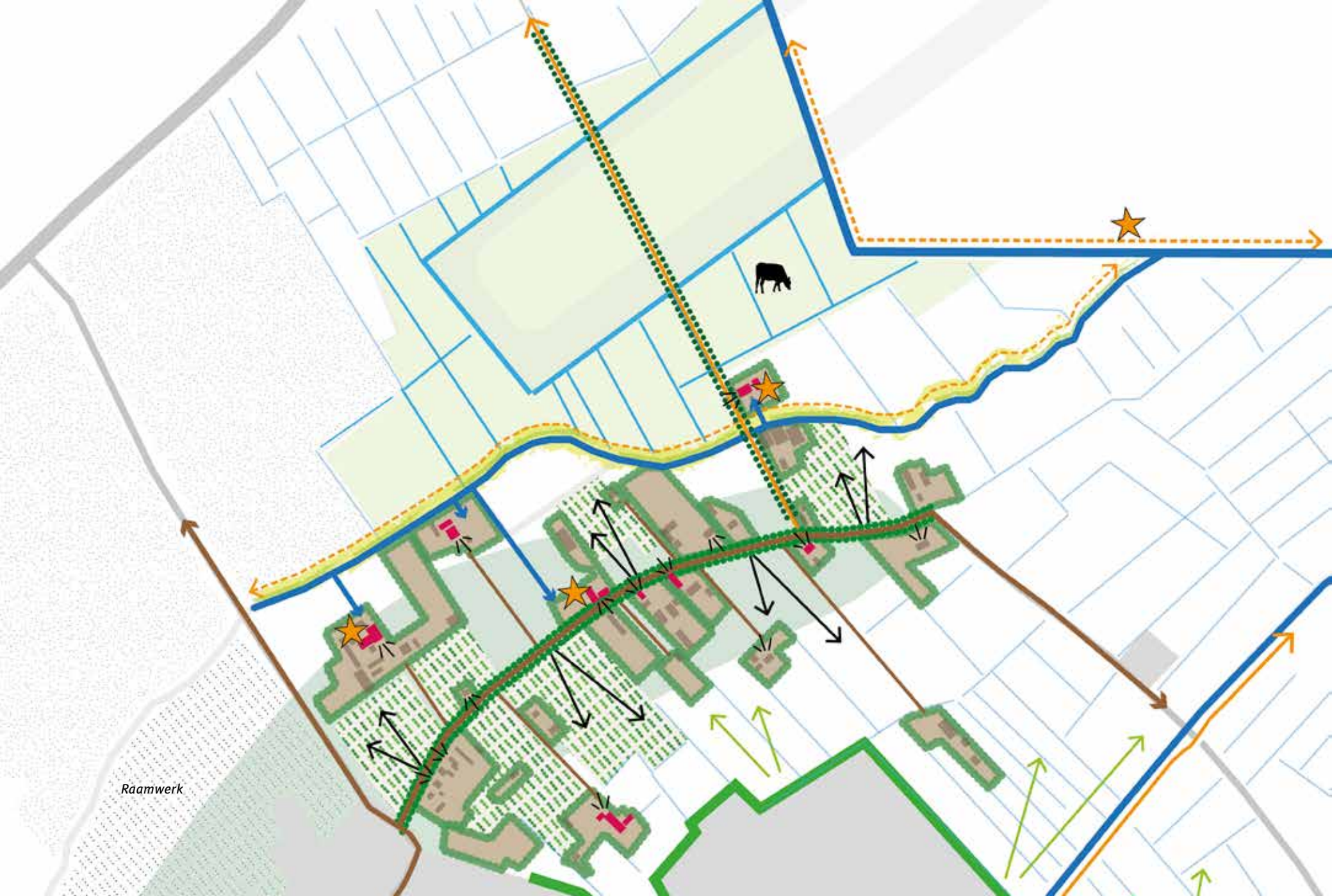
Het huidige smalle profiel van de Oostdorperweg wordt gehandhaafd en is een randvoorwaarde voor nieuwe ontwikkelingen (geen grote verkeersaantrekkende werking). Behoud van het besloten karakter van het lint met afwisselende beplanting is het uitgangspunt. Te dichtgegroeide wegbeplanting wordt wel gesnoeid zodat doorzichten naar het achterliggende landschap weer mogelijk worden.

Herstel van de Ruigelaan en de Tankgracht gekoppeld aan recreatieve routes versterken de oost-west verbinding door het gebied. Een informele wandelroute langs de Kaswatering (boerenlandpad) vormt een aanvulling in noord-zuid richting. Deze nieuwe routes versterken de positie van de Oostdorperweg in het recreatief routenetwerk. Aan deze routes is ruimte voor recreatieve functies, bij voorkeur gekoppeld aan knooppunten.

Behoud van de openheid van de strandvlakte en het contrast met het meer besloten, lommerrijke lint op de strandwal. Het terrein van het Vliegveld Valkenburg dat vrijkomt benutten voor de landbouw om daarmee de

inkomenspositie van de agrariërs te versterken. Daarbij wordt de oude verkaveling rondom de zuidelijke landingsbaan hersteld.

Voor de stadsranden van Wassenaar aan de strandvlakte wordt ingezet op een duidelijke, groene rand. Het stedelijk gebied houdt afstand tot het lint, zodat deze zijn markante ligging in de open strandvlakte behoudt. Directe wandel/fietsverbindingen met het landschap zijn niet gewenst. De route langs de Wassenaarse Watering en de Oostdorperweg blijven de twee belangrijkste stad-landverbindingen.

Raamwerk

Zicht vanaf de Vliet op de haven bij de werf

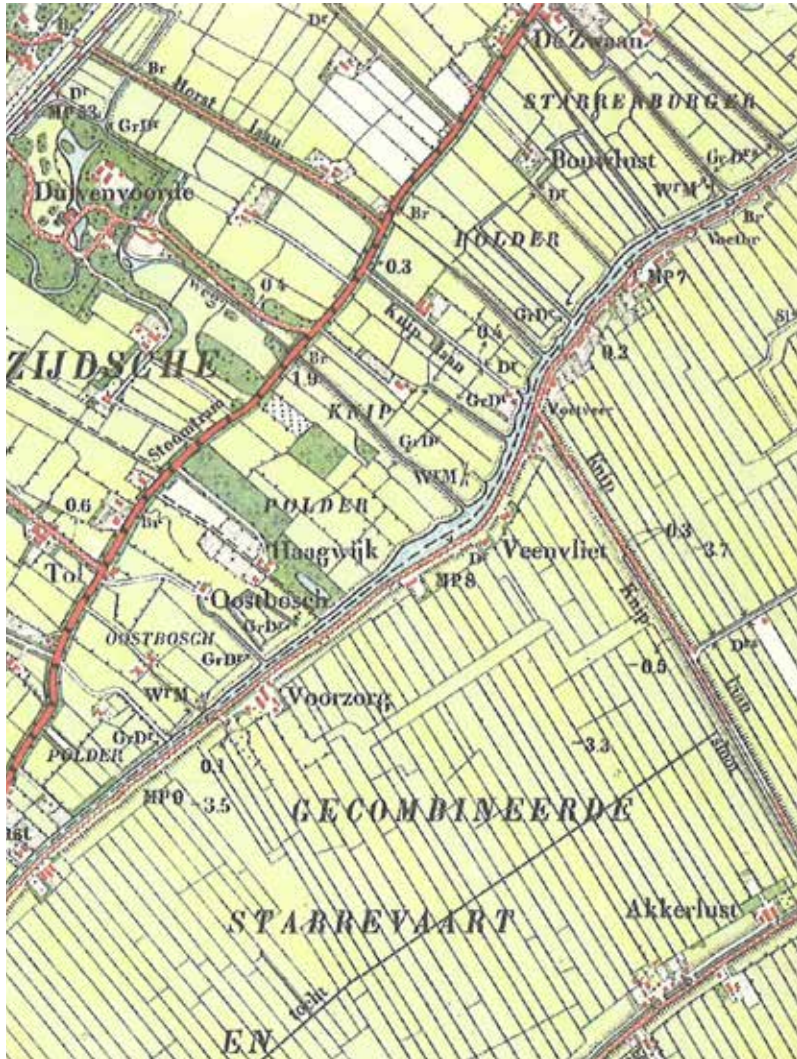
Vliet, omgeving de Knip

Opgave

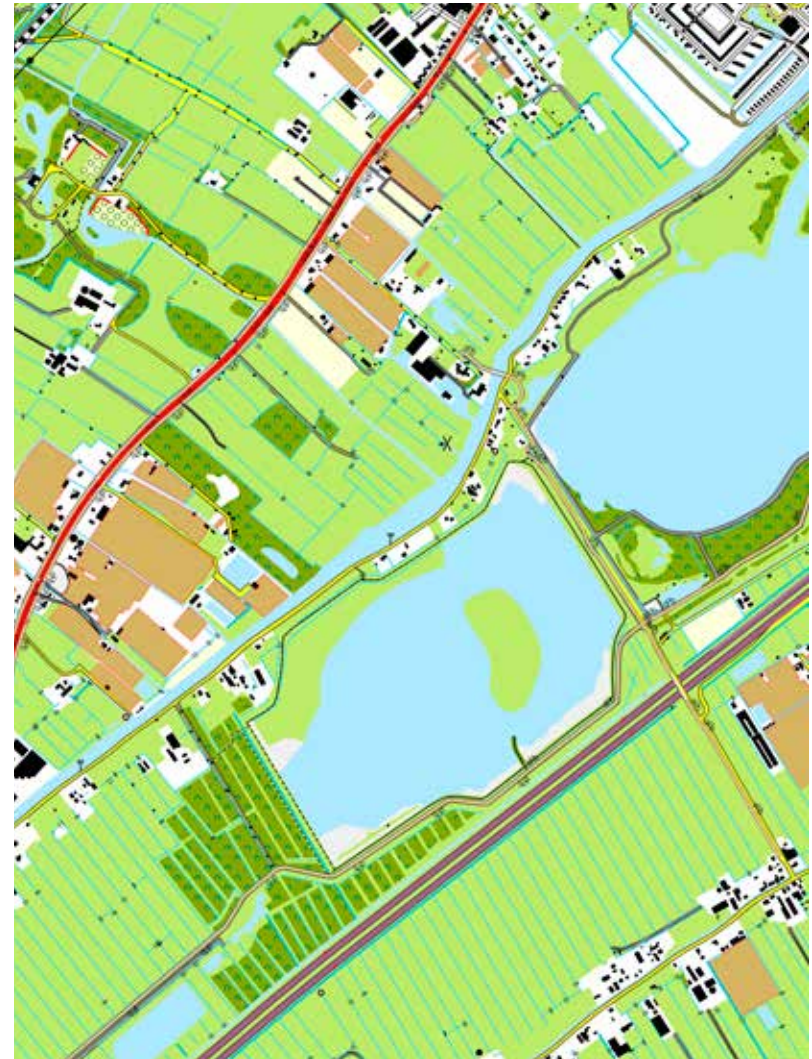
De omgeving van de Knip aan de Vliet is een recreatief knooppunt in Duin Horst en Weide. Hier kruisen twee recreatieve hoofdstructuren elkaar: De Vliet als blauwe ruggengraat van het gebied en belangrijke recreatieve verbinding in noord-zuid richting en de Kniplaan als één van de weinige verbindingen over de Vliet en daarmee een belangrijke schakel in de groene verbinding tussen het Groene Hart en de Kust. Bovendien ligt deze locatie in de Duivenvoordecorridor, een gebied waar de komende jaren stevig ingezet wordt op kwaliteitsverbetering.

Voor deze casus wordt uitgegaan van een fictieve ontwikkeling, namelijk de realisatie van een hotel in combinatie met een jachthaven. Hiervoor is in een werksessie met betrokken partijen gekozen. De vraag is hoe we deze ontwikkeling zo vorm kunnen geven dat dit bijdraagt tot de opwaardering van dit recreatief knooppunt en de Vliet als blauwe ruggengraat voor het gebied versterkt. Daarbij is het opportuun goed aan te sluiten op de ontwikkelingen in de Duivenvoordecorridor.

Kaartbeeld omstreeks 1900

Huidige situatie

Ambities en bouwstenen

Natuurlijke duinen

Ambities

- Ruimte geven aan de doorontwikkeling van de natte en droge

ecologische verbinding tussen de kust en het Groene Hart aansluitend/
passend bij de kenmerken van het landschap.

- Slechten van barrières doormiddel van ecopassages.
- Versterken van de recreatieve verbinding tussen de kust en het Groene Hart door aanleg van een samenhangend netwerk van routes en het ontwikkelen van bijbehorende voorzieningen.

Bouwstenen

- Passeerbaar maken van de Vliet voor reeën door aanleg van een in- en uitklimvoorziening.

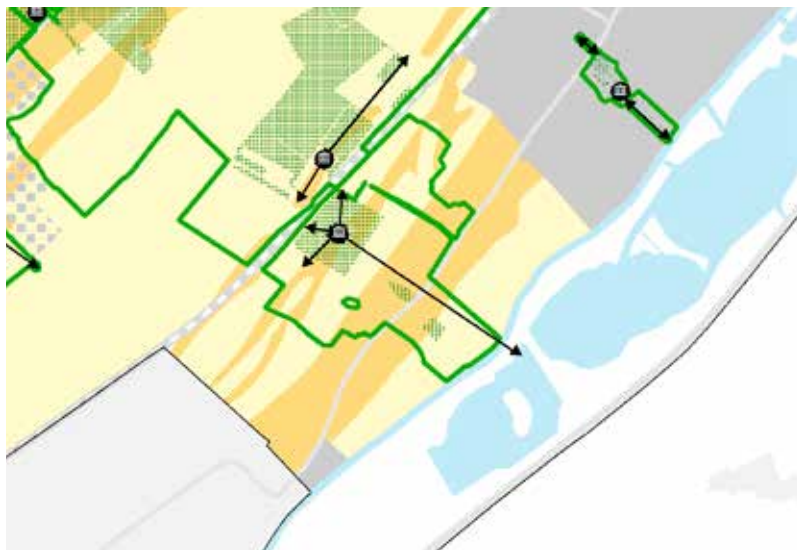
- Hotel ontwikkelen tot recreatief knooppunt aan de Kniplaan. Horecagelegenheid, kano/bootverhuur etc.

Historische landgoederen/buitenplaatsen in de binnenduinrand

Ambities

- Herstellen van een fraai coulissenlandschap (een afwisselend open en

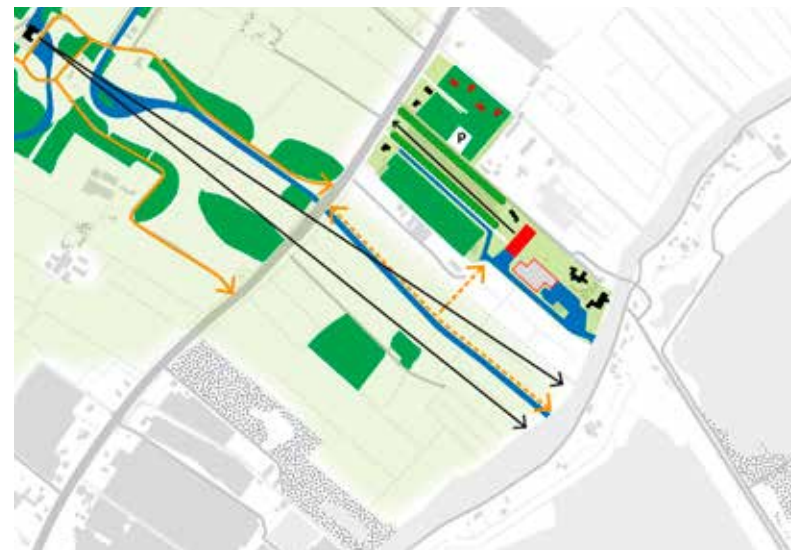
besloten landschap met lanen, singels, (landgoed)bossen,

doorzichten) met recreatieve en ecologische betekenis in de Duivenvoordecorridor door de sanering van glastuinbouw, de aanleg van recreatieve routes, herstel van lanen en ruimte bieden voor beperkte woningbouw in de vorm van nieuwe landgoederen/ buitenplaatsen, groen ingepaste erven/buurtschappen en woningen in het lint.

Bouwstenen

- Ontwikkelen landgoed met hotel, laan en bos, lommerrijk karakter.
- Mogelijk maken woningbouw in bosrijke setting, in combinatie met

saneren glastuinbouw ten noorden van de Kniplaan.

- Behoud zichtlijn vanaf kasteel Duivenvoorde richting Vliet.
- Uitbreiden recreatieve routes met wandelroute langs vaarsloot.
- Herontwikkeling werfterrein.

Water als structuurdrager

Ambities

- Doorontwikkelen van de Vliet als blauwe ruggengraat en entree van het

gebied, met aan de Vliet gekoppeld hoogwaardige voorzieningen.

- Benutten van de vaarsloten als waterverbindingen het gebied in. Vergroten van de recreatieve betekenis van de vaarsloten door ze waar mogelijk op te nemen in het recreatieve routenetwerk en te koppelen aan recreatieve voorzieningen.

Bouwstenen

- Recreatieve overstapmogelijkheid bij de Knip creëren, met mogelijkheid tot overstappen naar waterrecreatie.

- Jachthaven op werfterrein bij de Knip.
- Vaarsloten toegankelijk maken voor kano's of sloepen en daarmee het hotel, de nieuwe woningen ontsluiten over water.
- Nieuwe verbinding realiseren tussen de Vliet en de Vlietland.

Vrijtijdslandschap

Ambities

- Versterken van de recreatieve verbindingen in oost-west richting om

daarmee de beleefbaarheid van de opeenvolgende reeks landschappen

- tussen kust en groene hart te vergroten.
- Ontwikkelen van hoogwaardige recreatieve knooppunten in het routenetwerk.
- Versterken van de verbindingen tussen land- en waterrecreatie

Bouwstenen

- Ontwikkelen landgoedhotel met restaurant aan de Kniplaan als knooppunt in recreatief netwerk.

- Haven bij het hotel ontwikkelen als overstapmogelijkheid voor waterrecreatie
- Vaarsloten toegankelijk maken voor kano's of sloepen.
- Doorgaande karakter fietsroutes versterken door logischere aansluitingen, met name bij de brug over de Vliet op de Kniplaan en bij de tunnel onder de Veurseweg.
- Nieuwe vaarverbinding met Vlietland toevoegen.

Identiteitsdragers

Ambities

- Historische windmolens in stand houden als oriëntatiepunt en

behouden van het zicht daarop.

- Waar mogelijk koppelen aan recreatieve knooppunten.

Bouwstenen

- Instandhouden Knipmolen en benutten om het recreatief knooppunt te markeren.

Raamwerk

In deze casus wordt ingezet op het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van de Vliet en omgeving, zoals al gedaan wordt in de Duivenvoordecorridor, en op het versterken van de vrijetijdseconomie.

De positie van de Knip als knooppunt in het recreatieve netwerk wordt versterkt. Hiervoor kan gedacht worden aan de ontwikkeling van een nieuw landgoed met hotel en jachthaven als grote recreatieve trekkers. De ruimtelijke kwaliteit van de Kniplaan en omgeving kan sterk worden verbeterd door de kassen te saneren. Hier ontstaat dan ruimte voor de ontwikkeling van een landgoed, met bospercelen en een toegangslaan. Ook is er ruimte voor een aantal woningen. Het huidige smalle profiel van de Kniplaan wordt gehandhaafd en is een randvoorwaarde voor nieuwe ontwikkelingen (geen grote verkeersaantrekkende werking). De aansluitingen op de fietstunnel en brug worden gebruiksvriendelijker en overzichtelijker gemaakt. Nieuwe functies krijgen hun eigen ontsluiting naar de Veurseweg, nieuwe oprijlanen. Het recreatieve netwerk rond het knooppunt wordt verdicht. De Vliet is een belangrijke drager in het recreatief netwerk. De waterrecreatie wordt versterkt door het werfterrein met de haven opnieuw in gebruik te nemen. Zo ontstaan mogelijkheden om een overstap aan te bieden van land naar waterrecreatie. Gedacht kan worden aan een fietsboot, waarop de fiets mee kan. Recreatieve paden worden verbeterd en uitgebreid met struinpaden langs de vaarsloten en jachthaven. Deze nieuwe routes versterken de positie

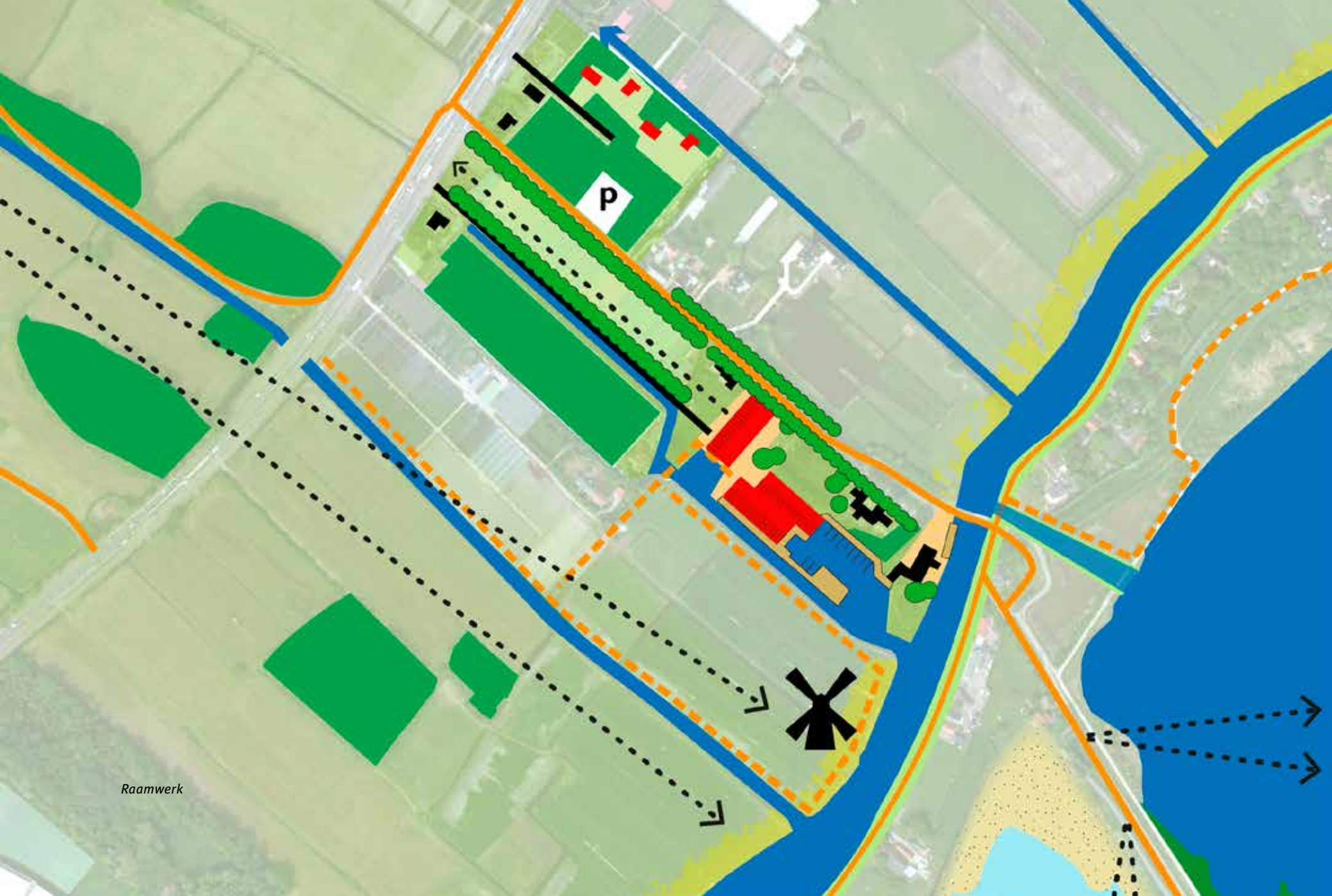

Huidige situatie: kassen aan Kniplaan

van de Knip als knooppunt in het recreatief routenetwerk.

impessie landgoed aan Kniplaan

Raamwerk

Geraadpleegde bronnen

Geraadpleegde bronnen

Provinciaal

- Provinciale Structuurvisie – Visie op Zuid-Holland, 2010
- Discussieboek Kwaliteitskaart, Provincie Zuid-Holland, 2011
- Gebiedsprofiel Wijk en Wouden, Provincie Zuid Holland, 2013
- Regioprofiel cultuurhistorie topgebied Den Haag/ Wassenaar, april 2010
- Gebiedsagenda Zuidvleugel, 2009
- Provinciaal Waterplan 2010-2015, Provincie Zuid-Holland, 2009
- Grondwaterplan Zuid-Holland 2007-2013, Provincie Zuid-Holland, 2007
- Beleidsvisie Cultureel Erfgoed 2013-2016, Provincie Zuid-Holland, 2011
- Uitvoeringsprogramma erfgoedlijnen 2013-2016, Provincie Zuid-Holland, 2013
- Ruimtelijke kwaliteit van de historische vaarwegen in Zuid-Holland, Okra, 2010
- Kansen voor buitenplaatsen, Provincie Zuid-Holland, 2008
- Beleidskader Nieuwe Landgoederen, Provincie Zuid-Holland, 2005
- Actualisatie buitenplaatsen CHS; de buitenplaatsbiotoop in Zuid-Holland, Beek en Kooiman Cultuurhistorie i.o.v. Provincie Zuid-Holland, 2009
- Besluitvormingsstukken omtrent de Rijnlandroute
- Wandelroutenetwerk, 2010

Regionaal

- Regionale structuurvisie 2020, Holland Rijnland, 2008
- Regionaal Structuurplan Haaglanden 2020, stadsgewest Haaglanden, 2008
- Regionaal Groenprogramma 2010-2020, Holland Rijnland, 2010

- Gebiedsprogramma Duin Horst Weide/ Land van Wijk en Wouden, Holland Rijnland, 2010
- LOP Duin Horst & Weide - sleutel tot uitvoering, inventarisatie & analyse, Brons + partners landschapsarchitecten, 2010
- LOP Duin Horst & Weide - sleutel tot uitvoering, visie, Brons + partners landschapsarchitecten, 2012
- LOP Duin Horst & Weide, uitvoeringsprogramma, Brons + partners landschapsarchitecten, 2012
- Schetsschuit Duin Horst Weide, DLG Regio West, 2009
- Duin, Horst & Weide, Van Rijksbufferzone tot Regiopark, Bosch Slabbers, 2007
- Stedenbouwkundig plan Duivenvoordecorridor, OKRA landschapsarchitecten, 2013
- Beeldkwaliteitplan Duivenvoordecorridor, Kwaliteitsteam Duivenvoordecorridor, 2013
- Inrichtingsplan Duivenvoordecorridor, gemeente Leidschendam-Voorburg, 2009
- Projectplan herstel Kasteelpark Duivenvoorde, BLG Arnhem, 2009
- Masterplan Horst en Voorde, Vista landschapsarchitecten i.o.v. Stichting Horst en Voorde, 2008
- Van gras naar glas, Bosch & Slabbers Landschapsarchitecten i.o.v. Voorschoten en Stichting Duivenvoorde 2008
- Het bodemarchief ontrafeld, Nota archeologie Duin Horst en Weidegebied, Pact van Duivenvoorde gemeenten, 2008
- Cultuurhistorische Impuls Duin Horst & Weide, Oranjewoud, 2005
- Tussen strand en stad, beheernota Berkheide, Meijendel en Solleveld 2010-2020, Dunea, 2010

- Cultuursporen in het duin - Inventarisatie en waardering van het erfgoed in het duingebied Meijndel - Berkheide, Jan Neefjes, Overland, 2010
- Groenbeleidsplan Haaglanden, 25 november 2009

Gemeentelijk

- Masterplan Valkenburg, BVR i.o.v. gemeente Katwijk, 2012
- Inrichtingsplan Groene buffer Locatie Nieuw Valkenburg, Feddes Olthoff, BVR i.o.v. gemeente Katwijk, 2008
- Brede Structuurvisie Katwijk, gemeente Katwijk, 2007-2020
- Cultuurhistorische analyse Vlietoevers, gemeente Leidschendam – Voorburg, 2011
- Schaken met paard en landschap, gemeente Leidschendam-Voorburg, 2007
- Structuurvisie cultuurhistorie 2013-2028, gemeente Voorschoten, 2013
- Kader waterrecreatie, gemeente Voorschoten, 2013
- Kwaliteit voorop – Centrum Voorschoten 2020, Ontwerp Structuurvisie Centrum Voorschoten, gemeente Voorschoten, 2010
- Groenstructuurvisie, gemeente Voorschoten, 2008
- Agrarische Structuurvisie notitie veehouderij Wassenaar, gemeente Wassenaar, 2008
- Gebiedsdifferentiatie landelijk gebied Wassenaar, gemeente Wassenaar i.s.m. Provincie Zuid-Holland, 2005
- Structuurvisie Wassenaar 2001-2015, Ch & Partners i.o.v. gemeente Wassenaar, 2001

Boek

- Boerenerfgoed, het boerderijenboek van Voorschoten en Wassenaar, Scheffer, Lit, 2006

